

Raziskovanje v vzgoji in izobraževanju: Digitalizacija vzgoje in izobraževanja – priložnosti in pasti

ZBORNİK POVZETKOV

7. znanstvena konferenca

Ljubljana, 21. in 22. september 2022

Pedagoški inštitut,
Slovensko društvo raziskovalcev na področju edukacije (SLODRE),
Center Republike Slovenije za mobilnost in evropske programe
izobraževanja in usposabljanja (CMEPIUS) in
Oddelek za pedagogiko in andragogiko Filozofske fakultete Univerze v
Ljubljani

Raziskovanje v vzgoji in izobraževanju: Digitalizacija vzgoje in izobraževanja – priložnosti in pasti

Zbornik povzetkov 7. znanstvene konference

Uredila:	mag. Ana Mlekuž, dr. Igor Ž. Žagar
Oblikovanje in prelom:	mag. Ana Mlekuž
Izdajatelj/založnik:	Pedagoški inštitut
Zanj:	dr. Igor Žagar Žnidaršič
Tisk:	Grafika 3000
Naklada:	140 izvodov

© 2022 Pedagoški inštitut, Ljubljana

ISBN 978-961-270-381-3

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

37.01(082)

RAZISKOVANJE v vzgoji in izobraževanju (konferenca) (7 ; 2022 ; Ljubljana)

Raziskovanje v vzgoji in izobraževanju : digitalizacija vzgoje in izobraževanja – priložnosti in pasti : zbornik povzetkov : 7. znanstvena konferenca, Ljubljana, 21. in 22. september 2022 / [uredila Ana Mlekuž, Igor Ž. Žagar]. - Ljubljana : Pedagoški inštitut, 2022

ISBN 978-961-270-381-3

COBISS.SI-ID 120210947

KAZALO VSEBINE

PROGRAM KONFERENCE	6
Program konference po sekcijah	7
Program konference po dvoranah	13
PLENARNI PREDAVANJI	21
PANELNA RAZPRAVA	23
PREDSTAVITVE REFERATOV	28
Sreda, 21. 9. 2022	28
Šola in družba	29
Socialni in čustveni vidiki v vzgoji in izobraževanju	34
Izobraževalne politike v dobi digitalizacije	42
Izkušnje in dileme digitalizacije v vrtcih, šolah in drugih vzgojno-izobraževalnih institucijah – primeri dobrih praks	46
Četrtek, 22. 9. 2022	60
Šola in družba	61
Socialni in čustveni vidiki v vzgoji in izobraževanju	70
Evalvacija in zagotavljanje kakovosti	76
Izkušnje in dileme digitalizacije v vrtcih, šolah in drugih vzgojno-izobraževalnih institucijah – primeri dobrih praks	81
PREDSTAVITVE NASTAJAJOČIH DOKTORSKIH DEL	93
OKROGLA MIZA	95

Programski odbor:

dr. Igor Ž. Žagar, Pedagoški inštitut, predsednik programskega odbora

- **dr. Gašper Cankar**, Državni izpitni center
- **dr. Mara Cotič**, Pedagoška fakulteta Univerze na Primorskem
- **dr. Alenka Flander**, CMEPIUS
- **dr. Alenka Gril**, Pedagoški inštitut
- **dr. Milena Ivanuš Grmek**, Pedagoška fakulteta Univerze v Mariboru
- **dr. Jerneja Jager**, Pedagoški inštitut
- **dr. Mojca Juriševič**, Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani
- **dr. Ana Kozina**, Pedagoški inštitut
- **dr. Jurka Lepičnik Vodopivec**, Univerza na Primorskem, Pedagoška fakulteta, SLODRE
- **dr. Marina Lukšič-Hacin**, Inštitut za slovensko izseljenstvo in migracije ZRC SAZU
- **dr. Damijan Štefanc**, Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani
- **dr. Valerija Vendramin**, Pedagoški inštitut

Organizacijski odbor:

- **dr. Alenka Gril**, Pedagoški inštitut
- **dr. Jurka Lepičnik Vodopivec**, Univerza na Primorskem, Pedagoška fakulteta, SLODRE
- **mag. Ana Mlekuž**, Pedagoški inštitut
- **dr. Jerneja Jager**, Pedagoški inštitut
- **dr. Igor Ž. Žagar**, Pedagoški inštitut

Spoštovane in spoštovani,

Pedagoški inštitut, SLODRE (Slovensko društvo raziskovalcev na področju edukacije) in CMEPIUS (Center Republike Slovenije za mobilnost in evropske programe izobraževanja in edukacije) letos organiziramo že 7. znanstveno konferenco Raziskovanje v vzgoji in izobraževanju, tokrat na temo digitalizacije vzgoje in izobraževanja.

Na konferenci bo predstavljenih 37 prispevkov, 1 panelna razprava ter en nastajajoči doktorat.

Vsem želimo prijetno konferenčno izkušnjo in veliko novega!

Programski odbor konference

PROGRAM KONFERENCE

sreda, 21. 9. 2022

8:30-9:00	registracija
9:00-9:30 P1	pozdravni nagovori dr. Darjo Felda , MIZŠ, državni sekretar dr. Mojca Schlamberger Brezar , dekanja FF dr. Klara Skubic Ermenc , predstojnica Oddelka za pedagogiko in andragogiko FF dr. Igor Žagar , direktor PI
9:30-10:30 P1	plenarno predavanje dr. Marko Radovan, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta: Dejavniki uspešne digitalne preobrazbe vzgoje in izobraževanja
10:30 – 11:00	odmor za kavo
11:00 – 12:30	predstavitve prispevkov predstavitev doktorske naloge v delu
12:30-13:30	kosilo
13:30-15:30	predstavitve prispevkov

četrtek, 22. 9. 2022

9:00-10:00 P1	plenarno predavanje dr. Alenka Kepic Mohar, Mladinska knjiga: Nevidna moč knjig in čudoviti beroči um v procesu učenja in poučevanja
10:00-10:30	odmor za kavo
10:30-12:00	predstavitve prispevkov
12:00-13:00	kosilo
13:00-15:00	predstavitve prispevkov
15:00-15:15	odmor za kavo
15:10-17:00 P1	okrogla miza ob zaključku konference Izkušnje in posledice covid obdobja: kaj sporočajo empirični podatki? <ul style="list-style-type: none">• dr. Eva Klemenčič, Pedagoški inštitut• dr. Katja Košir, Univerza v Mariboru, Filozofska fakulteta• dr. Vinko Logaj, Zavod RS za šolstvo, direktor• dr. Tina Štemberger, Univerza na Primorskem, Pedagoška fakulteta• dr. Janez Vogrinc, Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta, dekan• dr. Igor Ž. Žagar, Pedagoški inštitut, v. d. direktorja Moderator: dr. Damijan Štefanc , Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani

PROGRAM KONFERENCE PO SEKCIJAH

Sekcija: Profesionalni razvoj pedagoških delavcev v dobi digitalizacije

Panelna razprava

Datum	Ura	Avtor(ji)	Naslov panelne razprave	Dvorana
21. 9.	11:00-12:30	Sara Lenninger (Kristianstad University; Lund University, Švedska), Katerina Mavrou (European University Cyprus), Ourania Anastasiou (European University Cyprus), Marianna Efstathiadou (European University Cyprus), Annette Persson (Kristianstad University, Švedska), Ingmarie Bengtsson (Kristianstad University, Švedska), Manja Veldin (Pedagoški inštitut), Maša Vidmar (Pedagoški inštitut) in Ilaria Farinella (Gruppo Nazionale Nidi Infanzia), Claudio Paolucci (University of Bologna), Gabriele Giampieri (University of Bologna), Lisa Cesario (Aias Bologna onlus), Gerardo Herrera Gutierrez (Autism and Technologies Laboratory), Lorenzo Desideri (Aias Bologna onlus)	Razvijanje inovativnih izobraževalnih programov za strokovne delavce v predšolski vzgoji <i>(Opomba: Panelna razprava bo potekala v angleškem jeziku)</i>	P1

Sekcija: Šola in družba

Datum	Ura	Avtor(ji)	Naslov prispevka	Dvorana
21. 9.	13:30-14:00	Jerneja Jager (Pedagoški inštitut), Petra Bozovičar (Pedagoški inštitut), Barbara Japelj Pavešič (Pedagoški inštitut), Mateja Mlinar (Pedagoški inštitut), Mateja Režek (Pedagoški inštitut), Petra Zgonec (Pedagoški inštitut), Tina Mervic (Pedagoški inštitut)	Kaj se je v slovenskih vrtcih dogajalo v času epidemije bolezni covid-19?	P1
21. 9.	14:00-14:30	Karmen Mlinar (Pedagoška fakulteta UL), Mojca Peček (Pedagoška fakulteta UL)	Pouk v času pandemije covid-19: mesto vzgoje pri pouku na daljavo	P1
21. 9.	14:30-15:00	Jurka Lepičnik Vodopivec (Pedagoška fakulteta, UP), Aleksandra Šindić (Filozofska fakulteta Univerza Banja Luka Bosna in Hercegovina)	(Ne)motiviranost študentov med spletnim poučevanjem	P1
22. 9.	10:30-11:00	Valerija Vendramin (Pedagoški inštitut)	Digitalne neenakosti in/kot prikriti kurikulum	P1
22. 9.	11:00-11:30	Simona Tancig (Univerza Sigmunda Freuda v Ljubljani, Pedagoška fakulteta UL)	Vpliv digitalizacije vzgoje in izobraževanja na kognitivno in nekognitivno področje delovanja in učne dosežke – interdisciplinarni pogledi	P1
22. 9.	11:30-12:00	Natalija Vrečer (znanstvena sodelavka)	Vplivi digitalne pismenosti na oblikovanje identitete otrok iz drugih držav, ki se šolajo v Sloveniji s perspektive družbeno-kulturne antropologije	P1
22. 9.	13:00-13:30	Jerca Vogel (Filozofska fakulteta UL)	Razvijanje digitalne sporazumevalne zmožnosti pri pouku prvega jezika	P1
22. 9.	13:30-14:00	Katja Koren Ošljak (Fakulteta za družbene vede UL), Nika Šušterič (Pedagoška fakulteta UL), Veronika Tašner (Pedagoška fakulteta UL)	Formiranje medijske pismenosti mladih na presečišču šole, družine in vrstnikov	P1
22. 9.	14:00-14:30	Maja Kerneža (Pedagoška fakulteta UM)	Facebook za razvijanje zmožnosti zaznavanja značaja književnih oseb: študija primera	P1

Sekcija: Socialni in čustveni vidiki v vzgoji in izobraževanju

Datum	Ura	Avtor(ji)	Naslov prispevka	Dvorana
21. 9.	11:00-11:30	Petra Košnik (Zavod RS za šolstvo), Darja Plavčak (Zavod RS za šolstvo)	Socialno-čustveno odzivanje ter življenjski slog učenk in učencev v osnovni šoli v času drugega vala epidemije covida-19	P2
21. 9.	11:30-12:00	Gaja Osojnik (Filozofska fakulteta UL), Maša Koc Perbil (Filozofska fakulteta UL), Tjaša Prezelj (Filozofska fakulteta UL), Anja Podlessek (Filozofska fakulteta UL), Mojca Juriševič (Pedagoška fakulteta UL)	Doživljanje epidemije covida-19 pri učno nadarjenih učencih: Ali zaradi njihove nadarjenosti precenjujemo njihovo odpornost na stres?	P2
21. 9.	12:00-12:30	Darja Plavčak (Zavod RS za šolstvo), Petra Košnik (Zavod RS za šolstvo)	Učenci z dodeljeno dodatno strokovno pomočjo v času drugega vala epidemije covida-19	P2
22. 9.	10:30-11:00	Igor Peras (Pedagoški inštitut), Ana Kozina (Pedagoški inštitut), Maša Vidmar (Pedagoški inštitut), Manja Veldin (Pedagoški inštitut), Tina Pivec (Pedagoški inštitut)	Doživljanje pandemije COVID-19 v prvih treh valovih v Sloveniji: razlogi za zmanjšanje stresa	P2
22. 9.	11:00-11:30	Mojca Juriševič (Pedagoška fakulteta UL), Neža Podlogar (Pedagoška fakulteta UL), Janez Vogrinc (Pedagoška fakulteta UL)	Šolski svetovalni delavci med izobraževanjem na daljavo: psihosocialni učinki in dobre prakse	P2
22. 9.	13:00-13:30	Tim Prezelj (Pedagoška fakulteta UL)	Spolna vzgoja po vzoru športne vzgoje v Sloveniji	P2
22. 9.	13:30-14:00	Janja Tekavc (Pedagoška fakulteta UM)	Doživljanje dvojne kariere in zadovoljstvo dijakov športnikov	P2

Sekcija: Izobraževalne politike v dobi digitalizacije

Datum	Ura	Avtor(ji)	Naslov prispevka	Dvorana
21. 9.	13:30-14:00	Katarina Aškerc Zadavec (Visoka šola za poslovne vede), Sebastian Kočar (Institute for Social Change, University of Tasmania, Australia)	Konstruktivna poravnava internacionaliziranega kurikuluma in akademske discipline	P3
21. 9.	14:00-14:30	David Janet (RIC, Državni izpitni center), Gašper Cankar (RIC, Državni izpitni center)	Učinkovitost kontrolnih mehanizmov pri vrednotenju preizkusov nacionalnega preverjanja znanja (NPZ)	P3

Sekcija: Evalvacija in zagotavljanje kakovosti

Datum	Ura	Avtor(ji)	Naslov prispevka	Dvorana
22. 9.	13:00-13:30	Klaudija Šterman Ivancič (Pedagoški inštitut), Urška Stremfel (Pedagoški inštitut)	Razlike v globalnih kompetencah med različnimi skupinami učencev in učenk v Sloveniji: raziskava PISA 2018	P3
22. 9.	13:30-14:00	Špela Javornik (Pedagoški inštitut), Jure Novak (Pedagoški inštitut)	Državljska participacija osmošolcev v povezavi s socialno-ekonomskim ozadjem učencev v Sloveniji, Italiji in na Hrvaškem	P3
22. 9.	14:00-14:30	Branka Rotar Pance (Akademija za glasbo UL), Tina Bohak Adam (Akademija za glasbo UL), Mira Metljak (Pedagoška fakulteta UL)	Analiza in primerjava dosežkov 9. in 10. Slovenske glasbene olimpijade	P3

**Sekcija: Izkušnje in dileme digitalizacije v vrtcih, šolah in drugih
vzgojno-izobraževalnih institucijah – primeri dobrih praks**

Datum	Ura	Avtor(ji)	Naslov prispevka	Dvorana
21. 9.	11:00-11:20	Irena Sajovic Šuštar (Gimnazija Šentvid)	Ozaveščanje uporabe zvočnega in glasbenega preko digitalnih naprav	P4
21. 9.	11:20-11:40	Maja Vičič Jagodnik (OŠ Antona Žnideršiča Ilirska Bistrica)	Uporaba digitalne tehnologije pri poučevanju učencev priseljencev	P4
21. 9.	11:40-12:00	Violeta Husu (OŠ Antona Žnideršiča Ilirska Bistrica)	Svetovni splet je odličen vir učenja tujega jezika	P4
21. 9.	12:00-12:20	Nina Ilič (Zavod za razvoj empatije in ustvarjalnosti Eneja)	Profesionalni razvoj pedagoških delavcev skozi api-pedagogiko v dobi digitalizacije	P4
21. 9.	13:30-13:50	Ivana Majcen (CMEPIUS), Mateja Žagar Pečjak (CMEPIUS)	Vzpostavitev virtualne mobilnosti v projektih Erasmus + kot metode za doseganje projektnih in učnih ciljev	P4
21. 9.	13:50-14:10	Vida Snedec Gerkman (OŠ Davorina Jenka Cerklje na Gorenjskem)	Virtualna mobilnost učencev v osnovni šoli	P4
21. 9.	14:10-14:30	Bernarda Moravec (Zavod RS za šolstvo), Simona Slavič Kumer (Zavod RS za šolstvo), Petra Bevek (MIZŠ), Borut Čampelj (MIZŠ)	ATS STEM Slovenija: Rešujemo realne probleme in razvijamo ter vrednotimo prečne veščine	P4
21. 9.	14:30-14:50	Marija Blažič (OŠ Dobje)	Medpredmetno razvijanje STEM kompetenc	P4

Datum	Ura	Avtor(ji)	Naslov prispevka	Dvorana
22. 9.	10:30-10:50	Ajda Kamenik (Strokovni izobraževalni center Ljubljana)	Kako učitelj z izobraževanjem izobražuje sebe?	P4
22. 9.	10:50-11:10	Petra Zgonec (Pedagoški inštitut), Mateja Mlinar (Pedagoški inštitut), Petra Bozovičar (Pedagoški inštitut)	Predstavitve rezultatov projekta TIM s področja zagotavljanja mehkega prehajanja otrok iz vrtca v šolo	P4
22. 9.	11:10-11:30	Nataša Planko (OŠ 27. julij Kamnik)	Spet sem pozabil, kako to narediš	P4
22. 9.	11:30-11:50	Jože Cvetko (Društvo Vodna agencija)	Vodni agenti - varčevanje z vodo v šolah s pomočjo merilnika porabe vode in digitalne aplikacije	P4
22. 9.	13:00-13:20	Branko Šuštar (Slovenski šolski muzej)	Pogledi na raziskovanje zgodovine izobraževanja ob vedno širših možnosti uporabe digitaliziranih virov	P4
22. 9.	13:20-13:40	Špela Golobič (Zavod Muzikator)	Digitalne tehnologije za ustvarjanje poučnih interaktivnih projektov	P4
22. 9.	13:40-14:00	Petra Bevek (MIZŠ), Borut Čampelj (MIZŠ), Uroš Škof (Gimnazija Brežice)	Razvoj digitalne strategije šole skozi celovit pregled obstoječih praks z namenom pridobivanja priznanja Digitalna šola	P4
22. 9.	14:00-14:20	Mateja Frece (OŠ Dobje)	Z orodjem SELFIE do samoevalvacije digitalnih kompetenc	P4

PROGRAM KONFERENCE PO DVORANAH

dvorana P1

Datum	Ura	Avtor(ji)	Naslov prispevka	
21. 9.	9:30-10:30	Marko Radovan, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta	Dejavniki uspešne digitalne preobrazbe vzgoje in izobraževanja	PLENARNO PREDAVANJE

Datum	Ura	Avtor(ji)	Naslov panelne razprave	Dvorana
21. 9.	11:00-12:30	Sara Lenninger (Kristianstad University; Lund University, Švedska), Katerina Mavrou (European University Cyprus), Ourania Anastasiou (European University Cyprus), Marianna Efstathiadou (European University Cyprus), Annette Persson (Kristianstad University, Švedska), Ingmarie Bengtsson (Kristianstad University, Švedska), Manja Veldin (Pedagoški inštitut), Maša Vidmar (Pedagoški inštitut) in Ilaria Farinella (Gruppo Nazionale Nidi Infanzia), Claudio Paolucci (University of Bologna), Gabriele Giampieri (University of Bologna), Lisa Cesario (Aias Bologna onlus), Gerardo Herrera Gutierrez (Autism and Technologies Laboratory), Lorenzo Desideri (Aias Bologna onlus)	PANELNA RAZPRAVA: Razvijanje inovativnih izobraževalnih programov za strokovne delavce v predšolski vzgoji <i>(Opomba: Panelna razprava bo potekala v angleškem jeziku)</i>	Profesionalni razvoj pedagoških delavcev v dobi digitalizacije

Datum	Ura	Avtor(ji)	Naslov prispevka	Sekcija
21. 9.	13:30-14:00	Jerneja Jager (Pedagoški inštitut), Petra Bozovičar (Pedagoški inštitut), Barbara Japelj Pavešič (Pedagoški inštitut), Mateja Mlinar (Pedagoški inštitut), Mateja Režek (Pedagoški inštitut), Petra Zgonec (Pedagoški inštitut), Tina Mervic (Pedagoški inštitut)	Kaj se je v slovenskih vrtcih dogajalo v času epidemije bolezni covid-19?	Šola in družba
21. 9.	14:00-14:30	Karmen Mlinar (Pedagoška fakulteta UL), Mojca Peček (Pedagoška fakulteta UL)	Pouk v času pandemije covid-19: mesto vzgoje pri pouku na daljavo	Šola in družba
21. 9.	14:30-15:00	Jurka Lepičnik Vodopivec (Pedagoška fakulteta, UP), Aleksandra Šindić (Filozofska fakulteta Univerza Banja Luka Bosna in Hercegovina)	(Ne)motiviranost študentov med spletnim poučevanjem	Šola in družba

Datum	Ura	Avtor(ji)	Naslov prispevka	
22. 9.	9:00-10:00	Alenka Kepic Mohar, Mladinska knjiga	Nevidna moč knjig in čudoviti beroči um v procesu učenja in poučevanja	PLENARNO PREDAVANJE

Datum	Ura	Avtor(ji)	Naslov prispevka	Sekcija
22. 9.	10:30-11:00	Valerija Vendramin (Pedagoški inštitut)	Digitalne neenakosti in/kot prikriti kurikulum	Šola in družba
22. 9.	11:00-11:30	Simona Tancig (Univerza Sigmunda Freuda v Ljubljani, Pedagoška fakulteta UL)	Vpliv digitalizacije vzgoje in izobraževanja na kognitivno in nekognitivno področje delovanja in učne dosežke – interdisciplinarni pogledi	Šola in družba
22. 9.	11:30-12:00	Natalija Vrečer (znanstvena sodelavka)	Vplivi digitalne pismenosti na oblikovanje identitete otrok iz drugih držav, ki se šolajo v Sloveniji s perspektive družbeno- kulture antropologije	Šola in družba
22. 9.	13:00-13:30	Jerca Vogel (Filozofska fakulteta UL)	Razvijanje digitalne sporazumevalne zmožnosti pri pouku prvega jezika	Šola in družba
22. 9.	13:30-14:00	Katja Koren Ošljak (Fakulteta za družbene vede UL), Nika Šušterič (Pedagoška fakulteta UL), Veronika Tašner (Pedagoška fakulteta UL)	Formiranje medijske pismenosti mladih na presečišču šole, družine in vrstnikov	Šola in družba
22. 9.	14:00-14:30	Maja Kerneža (Pedagoška fakulteta UM)	Facebook za razvijanje zmožnosti zaznavanja značaja književnih oseb: študija primera	Šola in družba

dvorana P2

Datum	Ura	Avtor(ji)	Naslov prispevka	Sekcija
21. 9.	11:00-11:30	Petra Košnik (Zavod RS za šolstvo), Darja Plavčak (Zavod RS za šolstvo)	Socialno-čustveno odzivanje ter življenjski slog učenk in učencev v osnovni šoli v času drugega vala epidemije covida-19	Socialni in čustveni vidiki v vzgoji in izobraževanju
21. 9.	11:30-12:00	Gaja Osojnik (Filozofska fakulteta UL), Maša Koc Perbil (Filozofska fakulteta UL), Tjaša Prezelj (Filozofska fakulteta UL), Anja Podlessek (Filozofska fakulteta UL), Mojca Juriševič (Pedagoška fakulteta UL)	Doživljanje epidemije covida-19 pri učno nadarjenih učencih: Ali zaradi njihove nadarjenosti precenjujemo njihovo odpornost na stres?	Socialni in čustveni vidiki v vzgoji in izobraževanju
21. 9.	12:00-12:30	Darja Plavčak (Zavod RS za šolstvo), Petra Košnik (Zavod RS za šolstvo)	Učenci z dodeljeno dodatno strokovno pomočjo v času drugega vala epidemije covida-19	Socialni in čustveni vidiki v vzgoji in izobraževanju

Datum	Ura	Avtor(ji)	Naslov prispevka
21. 9.	13:30-15:30	Nina Klemen Blatnik (Pedagoška fakulteta UP)	<i>predstavitev doktorske naloge v delu:</i> Diferencirano poučevanje angleščine na razredni stopnji

Datum	Ura	Avtor(ji)	Naslov prispevka	Sekcija
22. 9.	10:30-11:00	Igor Peras (Pedagoški inštitut), Ana Kozina (Pedagoški inštitut), Maša Vidmar (Pedagoški inštitut), Manja Veldin (Pedagoški inštitut), Tina Pivec (Pedagoški inštitut)	Doživljanje pandemije COVID-19 v prvih treh valovih v Sloveniji: razlogi za zmanjšanje stresa	Socialni in čustveni vidiki v vzgoji in izobraževanju
22. 9.	11:00-11:30	Mojca Juriševič (Pedagoška fakulteta UL), Neža Podlogar (Pedagoška fakulteta UL), Janez Vogrinc (Pedagoška fakulteta UL)	Šolski svetovalni delavci med izobraževanjem na daljavo: psihosocialni učinki in dobre prakse	Socialni in čustveni vidiki v vzgoji in izobraževanju
22. 9.	13:00-13:30	Tim Prezelj (Pedagoška fakulteta UL)	Spolna vzgoja po vzoru športne vzgoje v Sloveniji	Socialni in čustveni vidiki v vzgoji in izobraževanju
22. 9.	13:30-14:00	Janja Tekavc (Pedagoška fakulteta UM)	Doživljanje dvojne kariere in zadovoljstvo dijakov športnikov	Socialni in čustveni vidiki v vzgoji in izobraževanju

dvorana P3

Datum	Ura	Avtor(ji)	Naslov prispevka	Sekcija
21. 9.	13:30-14:00	Katarina Aškerc Zadravec (Visoka šola za poslovne vede), Sebastian Kočar (Institute for Social Change, University of Tasmania, Australia)	Konstruktivna poravnava internacionaliziranega kurikuluma in akademske discipline	Izobraževalne politike v dobi digitalizacije
21. 9.	14:00-14:30	David Janet (RIC, Državni izpitni center), Gašper Cankar (RIC, Državni izpitni center)	Učinkovitost kontrolnih mehanizmov pri vrednotenju preizkusov nacionalnega preverjanja znanja (NPZ)	Izobraževalne politike v dobi digitalizacije

Datum	Ura	Avtor(ji)	Naslov prispevka	Sekcija
22. 9.	13:00-13:30	Klaudija Šterman Ivančič (Pedagoški inštitut), Urška Stremfel (Pedagoški inštitut)	Razlike v globalnih kompetencah med različnimi skupinami učencev in učenk v Sloveniji: raziskava PISA 2018	Evalvacija in zagotavljanje kakovosti
22. 9.	13:30-14:00	Špela Javornik (Pedagoški inštitut), Jure Novak (Pedagoški inštitut)	Državljska participacija osmošolcev v povezavi s socialno-ekonomskim ozadjem učencev v Sloveniji, Italiji in na Hrvaškem	Evalvacija in zagotavljanje kakovosti
22. 9.	14:00-14:30	Branka Rotar Pance (Akademija za glasbo UL), Tina Bohak Adam (Akademija za glasbo UL), Mira Metljak (Pedagoška fakulteta UL)	Analiza in primerjava dosežkov 9. in 10. Slovenske glasbene olimpijade	Evalvacija in zagotavljanje kakovosti

dvorana P4

Datum	Ura	Avtor(ji)	Naslov prispevka	Sekcija
21. 9.	11:00-11:20	Irena Sajovic Šuštar (Gimnazija Šentvid)	Ozaveščanje uporabe zvočnega in glasbenega preko digitalnih naprav	Izkušnje in dileme digitalizacije v vrtcih, šolah in drugih VIZ institucijah
21. 9.	11:20-11:40	Maja Vičič Jagodnik (OŠ Antona Žnideršiča Ilirska Bistrica)	Uporaba digitalne tehnologije pri poučevanju učencev priseljencev	Izkušnje in dileme digitalizacije v vrtcih, šolah in drugih VIZ institucijah
21. 9.	11:40-12:00	Violeta Husu (OŠ Antona Žnideršiča Ilirska Bistrica)	Svetovni splet je odličen vir učenja tujega jezika	Izkušnje in dileme digitalizacije v vrtcih, šolah in drugih VIZ institucijah
21. 9.	12:00-12:20	Nina Ilič (Zavod za razvoj empatije in ustvarjalnosti Eneja)	Profesionalni razvoj pedagoških delavcev skozi api-pedagogiko v dobi digitalizacije	Izkušnje in dileme digitalizacije v vrtcih, šolah in drugih VIZ institucijah
21. 9.	13:30-13:50	Ivana Majcen (CMEPIUS), Mateja Žagar Pečjak (CMEPIUS)	Vzpostavitev virtualne mobilnosti v projektih Erasmus + kot metode za doseganje projektnih in učnih ciljev	Izkušnje in dileme digitalizacije v vrtcih, šolah in drugih VIZ institucijah
21. 9.	13:50-14:10	Vida Snedec Gerkman (OŠ Davorina Jenka Cerklje na Gorenjskem)	Virtualna mobilnost učencev v osnovni šoli	Izkušnje in dileme digitalizacije v vrtcih, šolah in drugih VIZ institucijah
21. 9.	14:10-14:30	Bernarda Moravec (Zavod RS za šolstvo), Simona Slavič Kumer (Zavod RS za šolstvo), Petra Bevek (MIZŠ), Borut Čampelj (MIZŠ)	ATS STEM Slovenija: Rešujemo realne probleme in razvijamo ter vrednotimo prečne veščine	Izkušnje in dileme digitalizacije v vrtcih, šolah in drugih VIZ institucijah
21. 9.	14:30-14:50	Marija Blažič (OŠ Dobje)	Medpredmetno razvijanje STEM kompetenc	Izkušnje in dileme digitalizacije v vrtcih, šolah in drugih VIZ institucijah

Datum	Ura	Avtor(ji)	Naslov prispevka	Sekcija
22. 9.	10:30-10:50	Ajda Kamenik (Strokovni izobraževalni center Ljubljana)	Kako učitelj z izobraževanjem izobražuje sebe?	Izkušnje in dileme digitalizacije v vrtcih, šolah in drugih VIZ institucijah
22. 9.	10:50-11:10	Petra Zgonec (Pedagoški inštitut), Mateja Mlinar (Pedagoški inštitut), Petra Bozovičar (Pedagoški inštitut)	Predstavitev rezultatov projekta TIM s področja zagotavljanja mehkega prehajanja otrok iz vrtca v šolo	Izkušnje in dileme digitalizacije v vrtcih, šolah in drugih VIZ institucijah
22. 9.	11:10-11:30	Nataša Planko (OŠ 27. julij Kamnik)	Spet sem pozabil, kako to narediš	Izkušnje in dileme digitalizacije v vrtcih, šolah in drugih VIZ institucijah
22. 9.	11:30-11:50	Jože Cvetko (Društvo Vodna agencija)	Vodni agenti - varčevanje z vodo v šolah s pomočjo merilnika porabe vode in digitalne aplikacije	Izkušnje in dileme digitalizacije v vrtcih, šolah in drugih VIZ institucijah
22. 9.	13:00-13:20	Branko Šuštar (Slovenski šolski muzej)	Pogledi na raziskovanje zgodovine izobraževanja ob vedno širših možnosti uporabe digitaliziranih virov	Izkušnje in dileme digitalizacije v vrtcih, šolah in drugih VIZ institucijah
22. 9.	13:20-13:40	Špela Golobič (Zavod Muzikator)	Digitalne tehnologije za ustvarjanje poučnih interaktivnih projektov	Izkušnje in dileme digitalizacije v vrtcih, šolah in drugih VIZ institucijah
22. 9.	13:40-14:00	Petra Bevek (MIZŠ), Borut Čampelj (MIZŠ), Uroš Škof (Gimnazija Brežice)	Razvoj digitalne strategije šole skozi celovit pregled obstoječih praks z namenom pridobivanja priznanja Digitalna šola	Izkušnje in dileme digitalizacije v vrtcih, šolah in drugih VIZ institucijah
22. 9.	14:00-14:20	Mateja Frece (OŠ Dobje)	Z orodjem SELFIE do samoevalvacije digitalnih kompetenc	Izkušnje in dileme digitalizacije v vrtcih, šolah in drugih VIZ institucijah

PLENARNI PREDAVANJI

Dejavniki uspešne digitalne preobrazbe vzgoje in izobraževanja

dr. Marko Radovan
Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta

Datum: 21. 9. 2022

Dvorana: P1

Ura: 9.30-10.30

Vključevanje tehnologije v poučevanje in učenje ter digitalizacija izobraževanja sta trenutno dve najbolj aktualni temi reform na področju šolstva. O tem kakšno vlogo naj ima sodobna tehnologija pri organizaciji in izvedbi pouka že dolgo časa tečejo diskusije tako med strokovnjaki s področja vzgoje in izobraževanja kot tudi drugimi zainteresiranimi javnostmi. Argumenti za in proti so prisotni na obeh straneh, dejstvo pa je, da se bodo šole ter učitelji po obdobju kriznega izobraževanja na daljavo v času epidemije covid-19, težko vrnili na ustaljen način poučevanja. V tem času so učitelji pridobili nova znanja ter spretnosti uporabe IKT pri poučevanju, spremenila pa so se tudi pričakovanja učencev (vseh starosti). Digitalni prehod pa spodbuja tudi Evropska unija s strategijo digitalizacije izobraževanja, ki jo je izkušnja izobraževanja v času epidemije še okrepila. V predavanju se bomo tako osredotočili na različne dejavnike, ki bodo v tem »prehodnem« obdobju vplivali na bolj ali manj uspešno »digitalno preobrazbo« slovenskega šolstva. Pri tem si bomo poskušali pojasniti kaj potrebujejo šole, kaj učitelji in učenci, dijaki ali študenti, da uporaba tehnologije pri pouku ne bi samo zamenjala trenutnih izobraževalnih praks, temveč jih tudi nadgradila.

Nevidna moč knjig in čudoviti beroči um v procesu učenja in poučevanja

dr. Alenka Kepic Mohar
Mladinska knjiga

Datum: 22. 9. 2022

Dvorana: P1

Ura: 9.00-10.00

Prispevek bo namenjen razmisleku o vlogi branja v procesu učenja in poučevanja, s poudarkom na spremembah, ki jih je vzpon pametne tehnologije povzročil v zadnjih dveh desetletjih. Kot bralci smo se naučili različnih načinov branja, te pa močno določa tudi medij, na katerem beremo. Pri tem pa ne gre zgolj za proces branja, ampak tudi za knjigo kot predmet, tj. učbenik kot temeljno učno sredstvo, ki je zaznamoval materialno kulturo slovenskega izobraževalnega prostora. Z digitalizacijo se ta materialna kultura spreminja: na eni strani omogoča neslutene tehnološke prilagoditve pouka in učenja, na drugi strani pa z novimi načini branja nevidno preoblikuje kognitivne navade našega beročega in učečega uma. Priložnosti in pasti izobraževanja bodo zato v prihodnosti vodile od knjige k zaslonu in od zaslona h knjigi, od udobja kognitivne lahkotnosti k zahtevam kognitivne potrpežljivosti. To nas bo v prihodnosti določalo kot razmišljujoče posameznike in nas oblikovalo kot družbo znanja.

PANELNA RAZPRAVA

Razvijanje inovativnih izobraževalnih programov za strokovne delavce v predšolski vzgoji

Sara Lenninger (Kristianstad University; Lund University, Švedska), Katerina Mavrou (European University Cyprus), Ourania Anastasiou (European University Cyprus), Marianna Efstathiadou (European University Cyprus), Annette Persson (Kristianstad University, Švedska), Ingmarie Bengtsson (Kristianstad University, Švedska), Manja Veldin (Pedagoški inštitut), Maša Vidmar (Pedagoški inštitut) in Ilaria Farinella (Gruppo Nazionale Nidi Infanzia), Claudio Paolucci (University of Bologna), Gabriele Giampieri (University of Bologna), Lisa Cesario (Aias Bologna onlus), Gerardo Herrera Gutierrez (Autism and Technologies Laboratory), Lorenzo Desideri (Aias Bologna onlus)

** Panelna razprava bo potekala v angleškem jeziku*

Datum: 21. 9. 2022

Dvorana: P1

Ura: 11.00-12.30

Kakovostna predšolska vzgoja ima vrsto kratko- in dolgoročnih učinkov za otroke, družino in družbo (Council Conclusions, 2011/C 175/03), pri čemer so eden od osrednjih elementov visoko izobraženi delavci_ke (vzgojitelj_ice). Enotnost visokih izobrazbenih zahtev delavcev_k, ki delajo z mlajšimi in starejšimi od treh let, je bistvena dimenzija enovitosti (integracije) sistemov predšolske vzgoje in varstva, ki pa jo najdemo le v tretjini evropskih držav (European Commission/EACEA/Eurydice, 2019). V tem kontekstu ima posebno mesto tudi izobraževanje delavcev_k (0 – 6 let) za zgodnje prepoznavanje in delo z otroki z motnjami avtističnega spektra (MAS).

V projektu NEMO (Nova priporočila o spremljanju otrok za razvoj inovativnega kurikuluma za vzgojitelj_ice) smo želeli prispevati k razvijanju nacionalnih politik v smeri enovitih sistemov predšolske vzgoje. Znotraj tega je bil poseben poudarek na sistemu spremljanja otrokovega razvoja in nadaljnjem strokovnem usposabljanju delavcev_k (na podlagi analize vprašalnikov in dokumentov v petih državah), kar predstavljamo v prvih dveh prispevkih. V drugih dveh prispevkih predstavljamo konkretna orodja (opazovalna metodologija in računalniška/mobilna aplikacija) za delo strokovnih delavcev v skupini predšolskih otrok, ki so potencialno vezane na delo z otroki z MAS in ki bi jih lahko vključili tudi v začetne izobraževalne programe ali programe nadaljnjega usposabljanja za zaposlene v predšolski vzgoji.

V panelni razpravi bodo predstavljeni glavna spoznanja, izzivi in priporočila na področju razvijanja inovativnih izobraževalnih programov za delavce_ke v predšolski vzgoji v petih državah (Slovenija, Švedska, Španija, Ciper in Italija) v povezavi z integracijo sistemov predšolske vzgoje.

Sistemi spremljanja in kakovost izobraževanja v predšolski vzgoji slehernega otroka v petih evropskih državah

Sara Lenninger (Kristianstad University; Lund University, Švedska), Katerina Mavrou (European University Cyprus), Ourania Anastasiou (European University Cyprus), Marianna Efsthadiadou (European University Cyprus), Annette Persson (Kristianstad University, Švedska), Ingmarie Bengtsson (Kristianstad University, Švedska)

Motnja avtističnega spektra (MAS) je vseživljenjska bolezen, ki se pojavi zgodaj v življenju (Ozonoff idr., 2008). To drži tudi za posameznike, ki jim je diagnoza postavljena pozneje v življenju (Gillberg, 2010). Raziskave kažejo, da zdravljenje/ukrepi iz prvih let življenja vplivajo na razvoj avtizma pri posamezniku (npr. Attwood, 2018; Gillberg, 2010). Iz tega sledi, da je zgodnje odkrivanje ključnega pomena in da so veljavna ocenjevalna orodja, namenjena majhnim otrokom, ključnega pomena (Westman Andersson idr., 2013). Dostop do zdravstvenega varstva otrok je vsekakor pomemben kanal za zagotavljanje možnosti sistematičnega zgodnjega odkrivanja znakov avtističnega spektra. V zadnjih letih je bila poudarjena tudi vloga predšolske vzgoje (ECEC) (npr. Roll-Pettersson, 2016; Zakai-Mashiach idr., 2021; Westman Andersson idr., 2013). Razpoložljivost kakovostnih storitev predšolske vzgoje in varstva je ključnega pomena. Spremljanje in vrednotenje sta namreč skupaj opredeljena kot eden od petih ključnih dejavnikov za ocenjevanje kakovosti storitev predšolske vzgoje in varstva (Evropska komisija, 2019). Drugi dejavniki oziroma dimenzije kakovosti, opredeljeni v poročilu, so vodenje in upravljanje, dostop, strokovni delavci in izobraževalne smernice. Temeljita študija sistemov spremljanja predšolske vzgoje in varstva v evropskih državah je pokazala, da se značilnosti in vsebine sistemov spremljanja med državami razlikujejo (Evropska komisija, 2019). Razlog za to so različne vrste sistemov (integrirani/razdeljeni, mešani), v okviru katerih je organizirana predšolska vzgoja v evropskih državah, ter tudi oblika in značilnosti upravljanja storitev tudi znotraj iste države. Prispevek obravnava delovanje sistemov spremljanja v predšolski vzgoji in varstvu, o katerih je poročalo pet partnerjev projekta NeMo. Poleg tega za sisteme spremljanja velja, da so tesno povezani s kakovostjo izobraževanja in vplivajo na pedagogiko in delo učiteljev (OECD, 2018). Razprava bo osredotočena predvsem na dve temi, ki sta pomembni za splošni cilj projekta NeMo; (I) izobraževalne politike in morebitne vrzeli glede na to, kako se strategije za vključevanje razlikujejo med partnerskimi državami, (II) pedagoške implikacije razvoja novih orodij za spremljanje, kot je orodje za odkrivanje zgodnjih znakov MAS, ki ga predlagamo v projektu NeMo. Iz pregleda poročil partnerjev je razvidno, da je treba upoštevati povezavo med zdravstvenim varstvom otrok in predšolsko vzgojo. Na primer, pravni sistem v Italiji in Španiji omogoča tesnejše sodelovanje med zdravstvenim varstvom otrok in predšolsko vzgojo kot na Švedskem. O tem bomo razpravljali zlasti v zvezi s prehodi otrok iz integriranih, ločenih ali mešanih sistemov predšolske vzgoje in varstva.

Ključne besede: sistem spremljanja, kakovost izobraževanja, delo učiteljev, prehod, zdravstveno varstvo otrok

Stalni profesionalni razvoj strokovnih delavcev v predšolski vzgoji in varstvu: primerjava petih evropskih držav

Manja Veldin (Pedagoški inštitut), Maša Vidmar (Pedagoški inštitut) in Ilaria Farinella (Gruppo Nazionale Nidi Infanzia)

V zadnjih letih je vse bolj prepoznan pomen kakovostne vzgoje in varstva v zgodnjem otroštvu kot osnovi za učenje skozi vse življenje. Predšolska vzgoja in varstvo sta še posebej pomembna za prikrajšane otroke (npr. otroke s posebnimi potrebami), vključno s tistimi z motnjo avtističnega spektra (MAS). Strokovne delavce_ke v predšolski vzgoji je treba profesionalno usposobiti tako, da imajo zagotovljeno strokovno pripravo, stalni profesionalni razvoj (SPR), stalno podporo in ustrezne delovne pogoje (Lazzari, 2017). Za zagotavljanje kakovostne predšolske vzgoje in varstva morajo biti jedrni strokovni delavci_ke dobro usposobljeni (na ravni dodiplomskega študija ali višje) za usklajevanje vseh različnih okoliščin, tem in otrok z različnimi potrebami. Visoko usposobljeni strokovni delavci_ke bodo bolj verjetno zagotavljali dobro nego in podporo, uporabljali ustrezne pedagoške pristope in ustvarjali spodbudna učna okolja (Evropska komisija/EACEA/Eurydice, 2019). Svet Evropske unije (2019) predlaga izboljšanje začetnega izobraževanja in SPR s poudarkom na celovitem upoštevanju dobrega počutja, učnih in razvojnih potreb otrok, ustreznem socialnem razvoju, enakosti spolov in doslednem razumevanju otrokovih pravic. Spodbujati bi bilo treba razvijanje kompetenc strokovnih delavcev_k za odzivanje na individualne potrebe otrok iz različnih okolij in pripravo strokovnih delavcev_k na ustrezno usklajevanje različnih skupin. Osredotočenost izključno na začetno izobraževanje strokovnih delavcev_k lahko privede do krepitev dojemanja le-teh kot statičnih strokovnjakov_inj in zmanjševanja pomena vseživljenjskega profesionalnega razvoja (TEPE, 2021). Slednji pa je ključnega pomena za dobro počutje, motivacijo in navdih strokovnih delavcev_k pa tudi za dobro počutje otrok. V pričujoči študiji so nas zanimale značilnosti SPR strokovnih delavcev_k v predšolski vzgoji iz petih evropskih držav. Pripravili smo vprašalnik, ki je zajemal vprašanja o glavnih sistemih predšolske vzgoje in varstva, različnih kategorijah strokovnih delavcev_k, začetnem izobraževanju in s tem povezanih učnih načrtih ter SPR. Strokovnjaki_nje iz petih držav EU, vključenih v projekt NEMO (Slovenija, Ciper, Švedska, Španija in Italija), so podali natančne odgovore o glavnih javnih in zasebnih ureditvah v predšolski vzgoji in varstvu, ki so delujejo znotraj regulativnega okvira. Referenčno leto je bilo 2019/2020. Primerjava glavnih značilnosti SPR kaže, da imajo nekatere države nacionalne zahteve tako za nadaljnje usposabljanje kot za začetno izobraževanje, medtem ko imajo druge države formalne zahteve glede začetne usposobljenosti, ne pa tudi zahtev za stalni profesionalni razvoj. Poleg tega se večina vsebin, povezanih z motnjami avtističnega spektra, izvaja le v okviru SPR. Rezultati te študije nam bodo služili pri pripravi priporočil za nove učne načrte za strokovne delavce v predšolski vzgoji v okviru enovitega sistema ISCED 0 (0-6 let) ob upoštevanju potreb otrok z motnjami avtističnega spektra.

Ključne besede: predšolska vzgoja in varstvo, stalni profesionalni razvoj, vzgojitelj_ice, EU primerjava, motnje avtističnega spektra

Semiotična opazovalna metodologija za raziskovanje odnosa med otrokom in skrbnikom ter morebitnih motenj v razvoju otrok

Claudio Paolucci (University of Bologna), Gabriele Giampieri (University of Bologna)

Pojavnost motenj avtističnega spektra (MAS) v Evropi je 1 od 89 otrok, diagnoza MAS pa se običajno postavi pri starosti dveh let in pol (v najboljših primerih). Vendar je mogoče jasne znake motenj v socialnih veščinah, ki lahko privedejo do motenj avtističnega spektra, opaziti in razbrati že veliko prej, z uporabo semiotične metodologije, ki obravnava utelešene in predjezikovne interakcije med dojenčki, starimi med 9. in 18. mesecem, in njihovimi skrbniki. V tem razvojnem obdobju dojenček preseže območje neposrednosti med osebami in vstopi v kontekste skupne pozornosti, kjer začne povezovati dejanja s pragmatičnimi konteksti in predmeti. Pojav "tretjega", ki presega skrbnika in otroka, je ključnega pomena za razvoj okvira, v katerem se dojenček začne učiti, kaj stvari pomenijo in čemu so namenjene, skupaj z idejo, da je te vrednostne kategorije mogoče preoblikovati in z njimi manipulirati ter da - posledično - pripovedni okvir med skrbnikom in otrokom zdaj lahko upravlja slednji. Omejitve in osredotočenost pri tem, ki jih kažejo nekateri otroci, lahko pomagajo razumeti morebitne prihodnje motnje in so ključne za metodologijo, ki je bila ustvarjena, izvedena in preizkušena v okviru projekta NeMo. Poleg tega novo pridobljene socialno-kognitivne sposobnosti dojenčkov v t.i. drugi intersubjektivnosti odpirajo možnost spoznavanja sveta z vidika drugih in ena od stvari, ki jih lahko na ta način spoznajo, so oni sami. Interakcije, ki vplivajo na to, kako otrok vidi sebe kot udeleženca med drugimi, oblikujejo kulturne značilnosti in pravila, ki jih je vredno poglobiti. Predstavili bomo nekatere temelje kognitivne semiotike znotraj metodologije opazovanja NeMo, ki je lahko v pomoč pri zgodnjem odkrivanju motenj avtističnega spektra (MAS). Osredotočili se bomo na dejavnike občutljivosti in specifičnosti ter izbrana merila za poročanje o atipičnih vedenjskih, senzomotoričnih in čustvenih uglasitvah. Namen metodologije je izboljšati sposobnost pedagoških delavcev za odkrivanje motenj v interakcijah z dojenčki, poročali pa bomo tudi o prvih odzivih evropskih predšolskih strokovnih delavcev, ki so metodologijo preizkusili.

Ključne besede: intersubjektivnost, razvoj otrok, socialno-kognitivne spretnosti, opazovalna metodologija, predšolska vzgoja.

Podpora predšolskim strokovnim delavcem pri opazovanju zgodnjih znakov motenj avtističnega spektra: razvoj nove mobilne aplikacije

Lisa Cesario (Aias Bologna onlus), Gerardo Herrera Gutierrez (Autism and Technologies Laboratory), Lorenzo Desideri (Aias Bologna onlus)

Motnja avtističnega spektra (MAS) je nevrološka razvojna motnja, za katero so značilni trajni primanjkljaji v socialni komunikaciji in socialni interakciji v različnih kontekstih ter omejeni, ponavljajoči se vzorci vedenja, interesov ali dejavnosti (Lord idr., 2020). Nega in socialne potrebe predšolskih otrok z motnjami avtističnega spektra (običajno do šestega leta starosti) so velike, običajno zajemajo tudi starše in brate ter sestre ter zahtevajo znatno vključitev skupnosti. Zaradi teh potreb je zgodnje odkrivanje motenj avtističnega spektra postalo prednostna naloga

primarnega zdravstvenega varstva in drugih skupnosti, da bi zagotovili zgodnjo obravnavo in izboljšali rezultate (Desideri, Pérez-Fuster in Herrera, 2021). V prispevku predstavljamo pregled dejavnosti, izvedenih v okviru Erasmus+ projekta NeMo (Nova priporočila o spremljanju otrok za razvoj inovativnega kurikuluma za vzgojitelje_ice). Cilj je bil razviti digitalno orodje, ki bi predšolskim strokovnim delavcem omogočal opazovanje znakov motenj avtističnega spektra pri otrocih ter oblikovanje učnih dejavnosti za obravnavo glavnih socialnih in razvojnih izzivov, povezanih z MAS. Postopek razvoja je potekal v treh fazah (a) ugotavljanje potreb in sistematični pregled, (b) konceptualizacija in razvoj ter (c) pilotno testiranje, od katerih sta bili prvi dve zaključeni, zadnja pa je trenutno v teku. Prva faza (ugotavljanje potreb) je zajemala izvedbo spletne ankete, v kateri je sodelovalo 434 predšolskih učiteljev iz petih evropskih držav: Italija, Španija, Ciper, Slovenija in Švedska. Na podlagi rezultatov ankete je prva različica zbirke orodij obsegala spletno aplikacijo, ki uvaja izobraževalno omrežje, ki učiteljem omogoča ustvarjanje izobraževalnih dejavnosti po meri glede na potrebe učencev in spremljanje njihovega napredka (Cesario, Delnevo, Malavasi, Desideri in Mirri, 2022). Pilotno testiranje novorazvite aplikacije je bilo izvedeno v petih državah, z namenom pridobivanja prvih informacij o njeni uporabnosti in ustreznosti. Rezultati pilotnih preizkušanj so pokazali, da je takšno aplikacijo mogoče uvesti v predšolsko vzgojo. Rezultati bodo pripomogli k povezovanju kliničnih storitev z izobraževalnimi storitvami, da bi spodbudili pravočasnejše in celovitejše poti obravnave otrok z motnjo avtističnega spektra.

Ključne besede: podporna tehnologija, motnje avtističnega spektra, presejalni ukrepi, posebne izobraževalne potrebe, zgodnja obravnav

PREDSTAVITVE PRISPEVKOV

sreda, 21. september 2022

Kaj se je v slovenskih vrtcih dogajalo v času epidemije bolezni covid-19?

Jerneja Jager (Pedagoški inštitut), Petra Bozovičar (Pedagoški inštitut), Mateja Mlinar (Pedagoški inštitut), Mateja Režek (Pedagoški inštitut), Petra Zgonec (Pedagoški inštitut), Tina Mervic (Pedagoški inštitut)

Datum: 21. 9. 2022

Dvorana: P1

Ura: 13:30-14:00

Sekcija: Šola in družba

Ozadje in namen:

Vrtci so bili v Sloveniji v času epidemije bolezni covid-19 zaprti od 16. marca 2020 do 18. maja 2020. Sledilo je vnovično odprtje in vnovično zaprtje od 26. oktobra 2020 do januarja 2021, predšolska vzgoja je bila organizirana v obliki »nujnega varstva«. Nekateri otroci so bili tako tudi v času zaprtja vključeni v vrtec, medtem ko so drugi iz vzgojno-izobraževalnega (VIZ) procesa izostali več kot tri mesece. Glavni cilj raziskave je bil razumeti, kaj se je v času pandemije bolezni covid-19 dogajalo z otroki in kaj se je dogajalo v vrtcih, katerih naloga je bila v tistem času opredeljena kot varstvena. Želeli smo tudi ugotoviti, katere od rešitev, ki so bile aplicirane v tem obdobju, je smiselno obdržati tudi v prihodnje (npr. več sodelovanja s starši, stik z otrokom na daljavo, če je dolgotrajno bolan ipd.); ugotoviti s strani vzgojiteljic zaznane spremembe na različnih ravneh otrokovega razvoja ter na podlagi ugotovitev oblikovati kratkoročne in dolgoročne ukrepe ter sistemske strokovne podlage za nadaljnji razvoj VIZ v Sloveniji, da bi bila ta bolj vključujoča do otrok in družin.

Metodologija:

Raziskava je bila zasnovana kot opazovanje predšolske vzgoje posameznega otroka z več vzporednih ravni: vrtca, oddelka v vrtcu in otrokovega domačega okolja. Za vsako raven smo določili ciljno skupino (vodstva vrtcev, strokovnih delavk v oddelkih, staršev otrok), od katerih smo z anketnimi vprašalniki zbirali podatke. Poleg navedenega smo neodvisno od sodelujočih vrtcev oblikovali ekspertno skupino zaposlenih v predšolski VIZ, s pomočjo katere smo pripravili Priporočila za ukrepe in sistemske rešitve na področju predšolske vzgoje po izkušnji z epidemijo bolezni covid-19 (Bozovičar idr., 2021). Vzorčni okvir raziskave so sestavljali vsi javni vrtci v Sloveniji, ki so v času trajanja raziskave zajemali populacijo otrok v starosti od enega do šestih let. V okviru raziskave je svoja poročila o delu vrtcev posredovalo 155 vodstvenih delavcev (VD), 580 strokovnih delavcev (SD) in 2.816 staršev.

Rezultati in ugotovitve:

Raziskava je pokazala, da so vrtci pogrešali podporo krovnih institucij, dvosmerno komunikacijo ter vključevanje strokovnjakov predšolske vzgoje v sprejemanje odločitev. Poimenovanje »nujno varstvo« je bilo v času epidemije neustrezno, izkazala se je izrazita prevlada medicinsko-higienske paradigme nad vzgojno-izobraževalno. Na račun upoštevanja higienskih priporočil se je močno povečal obseg dela VD in administrativnemu kadru, SD pa je upoštevanje higienskih priporočil zmanjševalo čas za neposredno delo z otroki. Zaradi organizacije dela se je zmanjšala sočasnost SD v oddelku. Po mnenju staršev je čas epidemije na otroke vplival v smeri zmanjšane upoštevanja pravil, kar so, poleg zmanjšane vztrajnosti, težav pri

koncentraciji, manjši samostojnosti pri oblačenju, težav pri reševanju konfliktov, razumevanju navodil in fini motoriki, ugotovili tudi SD. Poizvedbo glede potreb družin v epidemiji je opravil le majhen delež vrtcev. Ugotovili smo tudi, da je podpora ranljivim skupinam izrazito podhranjeno področje že v času nespremenjenih razmer, v času epidemije pa se je to le še poglobilo. Rezultati opozarjajo na neobstoje sistemskih podpore vrtcem v času izrednih razmer, kot tudi na pomanjkanje ukrepov, ki bi vrtcem omogočali kakovostno izvajanje VIZ procesa v nepredvidljivih razmerah.

Ključne besede: organizirana predšolska vzgoja, zaprtje vrtcev, epidemija, nujno varstvo, covid-19, priporočila

Pouk v času pandemije covid-19: mesto vzgoje pri pouku na daljavo

Karmen Mlinar (Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani), Mojca Peček (Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani)

Datum: 21. 9. 2022

Dvorana: P1

Ura: 14:00-14:30

Sekcija: Šola in družba

Ozadje in namen:

Eno izmed osrednjih vprašanj raziskav v obdobju zaprtja osnovnih šol v času epidemije covid-19 je, kako je potekal pouk na daljavo, kako so ga učitelji in učenci doživljali, kakšna je bila vloga staršev, kako je potekalo ocenjevanje, kakšno je bilo doseženo znanje ipd. (glej npr. Bogatec idr., 2021; Engzell idr., 2021; Kim idr., 2021; Klemenčič idr., 2020; Krajnc idr., 2020; Uršič in Puklek Levpušček, 2020). Raziskave so osredinjene predvsem na izobraževalni vidik pouka, ne naslavljajo po sistematično tudi vprašanja vzgojnega vidika. Pa vendar je pouk načrten in sistematičen proces vzgoje in izobraževanja, katerega cilj je razvoj učenca ne le na področju znanja in sposobnosti, temveč celotne osebnosti, torej tudi njegovih čustev, interesov, motivacije, volje, vrednot, stališč itd. (Blažič idr., 2003). Na to jasno kaže tudi zakonodaja, npr. Zakon o osnovni šoli, ki v svojem drugem členu določa tako vzgojne kot izobraževalne cilje osnovne šole. Raziskave kažejo, da je bilo obdobje zaprtja šol za nekatere učence problematično ne le z vidika procesa usvajanja znanja, temveč tudi njihovega moralnega in čustvenega razvoja; učenci so pogrešali zlasti osebni stik s sošolci in imeli težave z motivacijo za učenje, med pozitivnimi vidiki pa velja izpostaviti npr. povečanje samostojnosti (Klemenčič idr., 2020; McMahon idr., 2021; Uršič in Puklek Levpušček, 2020). Vse to še dodatno potrjuje pomen raziskovanja tudi vzgojnega vidika pouka na daljavo. Iz zgoraj navedenih razlogov smo izvedli raziskavo, s katero smo želeli dobiti vpogled v vzgojni vidik pouka na daljavo. Ker je ta še pomembnejši v obdobju srednjega in poznega otroštva, ko otroci pričnejo oblikovati trdnije vezi z vrstniki, razvijajo večje zavedanje o sebi in o svetu, postajajo samostojnejši in pričenejo oblikovati stabilnejšo osebnost (Marjanovič Umek in Zupančič, 2020), smo raziskavo opravili med učitelji razrednega pouka. Pri tem nas je zanimal organizacijski vidik pouka na daljavo ter pomen, ki so ga učitelji pripisali vzgoji, vključno z njihovim mnenjem o možnostih vzgajanja na daljavo.

Metodologija:

V raziskavi je bil uporabljen kvalitativni raziskovalni pristop, podatki so bili zbrani s polstrukturiranimi intervjuji. V raziskavo smo zajeli 71 učiteljev razrednega pouka iz 62 osnovnih šol (49 glavnih in 13 podružničnih) v Sloveniji, ki so v šolskem letu 2020/2021 izvajali pouk na daljavo. Vzorec učiteljev je bil izbran slučajnostno. Odgovore intervjuvancev smo analizirali z uporabo kvalitativne vsebinske analize, in sicer s tehniko induktivnega oblikovanja kategorij. Za analizo smo se posluževali programa QCAmap (Mayring, 2014). Posamezne enote besedila (besede, besedne zveze ali povedi) smo označili in jim dodelili kode oziroma kategorije glede na namen raziskave. Kategorije smo določali sproti, t. j. induktivno, izhajajoč iz vsebine besedila. Ko smo analizirali približno polovico vseh besedil intervjujev, smo preverili, ali so kategorije skladne z raziskovalnimi vprašanji, ter na tej osnovi posamezne kategorije združili ali spremenili. Nato smo še enkrat analizirali že analizirano besedilo ter nadaljevali z analizo ostalega besedila. Ko smo analizirali besedila vseh intervjujev, smo preverili ustreznost kategorij in posamezne kategorije združili oz. spremenili. Besedilo smo nato še zadnjič analizirali z dokončnimi kategorijami.

Rezultati in ugotovitve:

Organizacijski vidik pouka: Večina učiteljev je kombinirala srečanja prek spletnih platform ter posredovanje gradiv/nalog učencem, ki so jih učenci nato predelovali/reševali sami. Srečanja v živo so večinoma potekala 2-3x tedensko po nekaj ur, bila pa so v glavnem namenjena izobraževalnim vidikom pouka. Vzgoja v času pouka na daljavo: Učitelji, ki so v pouk na daljavo vključili tudi vzgojni element, so zasledovali predvsem dva vidika vzgoje, in sicer vedenje/disciplino ter skrb za medosebne odnose/klimo v razredu. Ostale vzgojne naloge so bile vezane na skrb za motiviranost učencev, počutje učencev, odgovornost/samostojnost. Večina teh učiteljev je vzgojne naloge uresničevala le delno oziroma kolikor je bilo mogoče glede na relativno majhno število srečanj z učenci. Mnogi so povedali, da je bila vzgoja v glavnem prepuščena staršem in da so sami lahko naredili le malo. Nekateri učitelji pa so izpostavili, da se z vzgojnim vidikom pouka niso ukvarjali. Velika večina učiteljev meni, da je vzgojo na daljavo težko uresničevati, da je mogoča le v omejeni meri ali pa da sploh ni mogoča. Raziskava je pokazala, da je bil vzgojni vidik pouka v času šolanja na daljavo postavljen v ozadje v primerjavi z izobraževalnim vidikom pouka. Ker v prihodnosti ne moremo izključiti ponovnega (začasnega) prehoda na pouk na daljavo in ker raziskave kažejo, da je imel pouk na daljavo negativen vpliv na čustveno in psihofizično dobrobit otrok, bi bilo nujno potrebno sistematično in načrtno razmišljati o možnostih in poteh ne le izobraževanja, temveč tudi vzgoje na daljavo.

Ključne besede: vzgoja na daljavo, covid-19, pouk na daljavo, razredni pouk, učitelji

(Ne)motiviranost študentov med spletnim poučevanjem

Jurka Lepičnik Vodopivec (Univerza na Primorskem Pedagoška fakulteta),
Aleksandra Šindić (Filozofska fakulteta Univerza Banja Luka Bosna in Hercegovina)

Datum: 21. 9. 2022

Dvorana: P1

Ura: 14:30-15:00

Sekcija: Šola in družba

Ozadje in namen:

COVID-19 in ukrepi, ki so sledili, so v začetku leta 2020 bistveno vplivali na izvedbo poučevanja na vseh ravneh vzgoje in izobraževanja tudi na ravni fakultet. Fakultete so bile dobesedno čez noč prisiljene organizirati učenje na daljavo pri čemer se je zaradi fizične razdalje med viri znanja in njihovimi prejemniki (Miličević idr., 2021) spremenil tako položaj študentov kot učiteljev v učnem procesu (Peručica idr., 2021). Številne študije opozarjajo na osiromašeno socialno-emocionalno okolje spletnega poučevanja (Bačić in Krstinić, 2020; McLure, Koul in Fraser, 2022; Nguyen in Huynh, 2020; Shahrokh in Maslov, 2021), pri čemer še posebej izpostavljajo vprašanje motiviranosti študentov. Po podatkih raziskave o doživljanju epimedije covid-19 med študenti avtorjev Gabrovec idr. (2021) pridobljenih v začetku leta 2021, na vzorcu 5999 študentov, ugotavljamo, da več kot polovica vprašanih izkazuje težave pri ohranjanju motivacije za opravljanje študijskih obveznosti tekom študija na daljavo. Kot glavne dejavnike, ki vplivajo na negativne občutke povezane s pravočasnostjo, uspešnostjo in kakovostjo opravljanja študijskih obveznosti pa navajajo upad motivacije za študij. Pri tem gre za preplet notranje in zunanje motivacije (Šindić, 2021), pri čemer notranja motivacija sproža občutke zadovoljstva in pozitivne vznemirjenosti v učnem procesu. Pri tem se posemaznik počuti kompetentno in ima notranji lokus kontrole. Pri zunanji motivaciji velja obratno: cilj študija ni povezan z dejavnostjo samo, vedenje pa usmerjajo zunanje spodbude (Deci in Ryan, 2000). Kot ugotavljajo Reiss (2012), Ryan in Deci (2000) je proces učenja in poučevanja kompleksen in zapleten, motivov za učenje je veliko in se lahko manifestirajo ne le posebej pri vsaki osebi, temveč se tudi zlijejo v enotno celoto, ki tvorijo kompleksne motivacijske sisteme. Namen raziskave je na podlagi introspektivnih odgovorov razkriti dejavnike, ki vplivajo na (ne)motiviranost študentov med spletnim poučevanjem ter dopolniti dosedanja spoznanja na tem področju.

Metodologija:

Raziskava je del širšega projekta, v katerem smo preučevali nekatere razlike med spletnim poučevanjem in poučevanjem v živo. V začetni raziskavi, ki se osredotoča na najpogostejše ponavljajoče se trditve v odgovorih študentov, smo kot najpogostejši problem tako organiziranega poučevanja izpostavili upad motivacije. Zato je bil cilj te kvalitativne raziskave globlje proučiti dejavnike, ki vplivajo na razliko v motivaciji v kontekstu spremenjenega socialno-emocionalnega okolja spletnega poučevanja glede na poučevanje v živo. Podatke smo pridobili s pomočjo spletnega introspektivnega vprašalnika januarja 2022. Spletna anketa je bila prostovoljna in anonimna, izvedena pod enakimi pogoji za vse udeležence. Raziskovalni instrument je samostojno izdelan vprašalnik introspektivne narave, sestavljen iz 7 odprtih

vprašanj, s katerim smo želeli dobiti vpogled v socio-emocionalne izkušnje študentov. S tematsko analizo vsebine študentskih odgovorov in ustrezne literature smo izpostavili ustrezne kategorije. V raziskavi je sodelovalo 135 študentov Filozofske fakultete Univerze v Banja Luki in 50 študentov Pedagoške fakultete Univerze na Primorskem, od tega 2 študenta in 133 študentk.

Rezultati in ugotovitve:

Na podlagi analize introspektivnih odgovorov študentov ugotavljamo, da je pomanjkanje motivacije pretežno povezano z neprijetnimi čustvi. Gre predvsem za notranjo motivacijo, saj ta vrsta motivacije izhaja iz čustev posameznika (Ryan in Deci, 2000). Vzroki za nastanek neprijetnih čustev so razvrščeni v: 1) Splošne izkušnje izolacije: »Motivacije v drugi karanteni praktično ni bilo ker sem se počutila grozno, izolirano od ostalih, včasih je bilo tako, kot da sem otopela od občutkov« (odgovor 10). 2) Nenaravno socialno-čustveno okolje: »Motivacija med sodelovanjem v spletnem delu je bila zaradi delovnega vzdušja, ki je v živo veliko bolj prijetno« (odgovor 7), precej nižja kot pri delu v živo. 3) Nezadostna uporaba spletne pedagogike: »Poučevanje, ki je monotono in nenavdušujoče, slabo organizirano, se neustrezno odraža na čustvih in motivaciji. Jaz osebno sem imela manj motivacije, saj mi je bil pedagoški proces manj zanimiv« (odgovor 22) Številne študije potrjujejo, da je zmanjšana motivacija ena izmed vodilnih pomanjkljivosti spletnega poučevanja v času COVID-19 (Nguyen v Huynh, 2020; Shahrokh v Maslov, 2021; Bačić v Krstinić, 2020). Tem problemom bi bilo treba v pedagoški teoriji in praksi nameniti več pozornosti, še posebej, ker je notranja motivacija pomembna za prilagodljivo vedenje v učnem okolju na daljavo, kjer je večja distanca in so učenci bolj nagnjeni k odmiku od poučevanja (Pelican idr., 2021).

Ključne besede: spletno poučevanje, študenti, čustva, socialno-emocionalna klima, notranja motivacija

Socialno-čustveno odzivanje ter življenjski slog učenk in učencev v osnovni šoli v času drugega vala epidemije covid-19

Petra Košnik (Zavod RS za šolstvo), Darja Plavčak (Zavod RS za šolstvo)

Datum: 21. 9. 2022

Dvorana: P2

Ura: 11:00-11:30

Sekcija: Socialni in čustveni vidiki v vzgoji in izobraževanju

Ozadje in namen:

Raziskavo je opravila delovna skupina Zavoda RS za šolstvo: Rupnik Vec, Deutsch, Jerko, Kerndl, Košnik, Plavčak in Skvarč (2022).

Temeljni cilj raziskave je bil ugotoviti, kako je v drugem valu epidemije covid-19 v Sloveniji za učence 6. in 9. razreda potekal pouk slovenščine in matematike na daljavo ter kakšno je bilo socialno-čustveno doživljanje učencev v tem času. V tem prispevku dajeva poudarek socialno-čustvenemu doživljanju učencev in njihovi zaznani opori bližnjih ali pomembnih oseb (npr. družinskih članov, vrstnikov, prijateljev, učiteljev). Prav tako dajeva pomembnost vprašanju, kako so učenci ob delu na daljavo poskrbeli za svoj zdrav življenjski slog.

Vrstniki odigrajo pomembno vlogo pri zdravem osebnostnem in socialnem razvoju mladostnika (Hurtup in Sevens, 1999, v Bedek, 2018), pa vendar so v času dela na daljavo bili prisotni le na daljavo. Največ časa so učenci preživeli s svojimi družinskimi člani, iz česar izhaja pomembnost dobrega počutja v družini. Prav tako je pomemben vpliv učiteljev, kako posredujejo znanje in kako znajo učencem prisluhniti. Boekaerts (2013) meni, da se doživljanje otroka izboljša, če se čuti kompetentnega za izvedbo tega, kar se od njega pričakuje, če čuti usklajenost med dejanji in dosežki in če zazna, da je okolje naklonjeno njegovemu učenju. Pomembno je, da se pozornost namenja vzpostavljanju in vzdrževanju pozitivnih odnosov med učiteljem in učenci (Brohy, 2006, v Gradišek, 2020) in tudi, da učitelj nenehno izpostavlja, da so rezultati posledica vloženega napora (Hattie, 2018). Poleg tega so učenci bolj zavzeti in motivirani, kadar je njihovo učenje osmišljeno, učitelj prisluhne njihovim vprašanjem, jih usmerja k ciljem in podaja povratno informacijo (Kranjc, Drolc, Nose Pogačnik idr., 2019).

Učenec, ki ima zdrav življenjski slog, namenja dovolj pozornosti zdravi prehrani, telesni aktivnosti, druženju (z družino, vrstniki in širše) in skrbi za dobro biopsihosocialno počutje na splošno (Rupnik Vec idr., 2022).

Posebno pozornost, v okviru življenjskega sloga učencev, dajemo uporabi zaslonov, kar zajema vse naprave, ki vsebujejo zaslon: televizija, pametni telefoni, tablice, računalniki, igralne konzole, pametne ure in očala za navidezno ali razširjeno resničnost (Vintar Spreitzer, 2021). Časovna priporočila za uporabo zaslonov pri otrocih in mladostnikih so po Vintar Spreitzer (2021) sledeča: (a) do dopolnjenega drugega leta starosti naj otrok ne bo izpostavljen zaslonom, (b) v starosti od 2 do 5 let naj se uporaba zaslonov časovno omeji na manj kot eno uro na dan v navzočnosti staršev, pri čemer naj bo čas uporabe sorazmeren starosti (mlajši manj ali še boljše nič), (c) v starosti od 6 do 9 let naj bo čas uporabe zaslonov v prostem času omejen na v povprečju največ eno uro na dan, (d) v starosti od 10 do 12 let naj bo čas uporabe zaslonov v prostem času omejen na v povprečju največ eno uro in pol na dan in (e) v starosti od 13 do 18 let naj bo čas uporabe zaslonov v prostem času omejen na v

povprečju največ dve uri na dan. Ob tem je zelo pomembno, da otroci in mladostniki izbirajo kakovostno vsebino, prilagojeno starostnemu obdobju in ozavestijo primeren način uporabe. Staršem in strokovnim delavcem šol priporočamo, da za vsa ostala priporočila in nadaljnje vire literature preberejo monografijo Smernice za uporabo zaslonov pri otrocih in mladostnikih v celoti (Vintar Spreitzer, 2021).

Napotke za delo na daljavo je podala že raziskava: Analiza izobraževanja na daljavo v času prvega vala epidemije covid-19 v Sloveniji (Rupnik Vec idr., 2020). V pričujoči raziskavi pa smo torej med drugim poudarili razmislek o počutju učencev in nekaterih vidikih zdravega življenjskega sloga.

Metodologija:

Med 22.556 učenci, katerih anketni odgovori so bili vključeni v raziskavo, je bilo 12.601 učencev 6. razreda in 9.955 učencev 9. razreda. Učenci so izpolnjevali anketni vprašalnik na računalnikih v šoli v časovnem obdobju več dni po izvedbi NPZ v letu 2021.

Vprašalnik je bil sestavljen iz vprašanj, ki so posegala na raznotera področja, ki so opisovala pouk matematike in slovenščine ter socialno-čustveno odzivanje učencev v času drugega vala epidemije covid-19. Ta področja so: (1) zaznavanje pouka slovenščine, (2) zaznavanje pouka matematike, (3) rezilientnost, samouravnavanje, samoučinkovitost in socialna samopodoba, (4) socialno-čustveno odzivanje in zaznana opora, (5) nekateri vidiki življenjskega sloga.

V okviru socialno-čustvenega odzivanja so učenci odgovarjali na vprašanja, kot so: Kdo ti je največ pomagal pri učenju slovenščine v času izobraževanja na daljavo? Kdo ti je največ pomagal pri učenju matematike? Kako si se počutil? Kako pogosto si preživljal čas zunaj (šport, igra,...)? Kako pogosto si se pogovarjal z družinskimi člani? Kako pogosto si se pogovarjal prek spleta ali po telefonu s prijatelji, sošolci in drugimi osebami? Kako pogosto si si vzel čas zase in počel tebi ljube dejavnosti?

Na tematiki življenjskega sloga pa so odgovarjali na vprašanja, kot so: Kako pogosto si v času zaprtja šol, ko je izobraževanje potekalo na daljavo, zajtrkoval? Približno koliko časa dnevno si preživel za zasloni zaradi pouka in drugih obveznosti za šolo? Približno koliko časa dnevno si preživel za zasloni zaradi zabave (igranje videoiger, ...) gledanja filmov, serij ipd ali druženja (socialna omrežja, klepetalnice,...)?

Glavna analiza podatkov je bila izvedena s programi SPSS 14.0 ter R in RStudio.

Poglobljena metodologija je predstavljena v viru: Rupnik Vec, Deutsch, Jerko, Kerndl, Košnik, Plavčak in Skvarč (2022), kjer so v posebnem poglavju (str. 101-110, 114-121) predstavljeni tudi grafični prikazi podatkov (npr. povprečni dosežki učencev na samoocenjevalnih lestvicah).

Rezultati in ugotovitve:

Rezultati kažejo, da je delo na daljavo učence obremenjevalo le včasih, kar je zelo spodbuden podatek. Razlika med učenkami in učenci v šestem razredu ni statistično pomembna, pojavi pa se razlika glede na spol v devetem razredu, pri kateri je velikost učinka srednja ($d=0,56$). To pomeni, da so fantje v devetem razredu v primerjavi z dekleti bolj pozitivno doživljali šolsko delo na daljavo. Če primerjamo oba razreda, pa ugotovimo, da so šestošolci bolj pozitivno doživljali šolsko delo na daljavo kot

devetošolci, devetošolci pa so imeli manj motivacije za šolsko delo kot šestošolci (v primerjavi s šestošolci so bolj pogosto občutili, da so brez volje).

Na področju zaznane opore smo ugotovili, da so učenci največ opore zaznavali pri družinskih članih, učitelji pa so se jim zdeli nekoliko težje dosegljivi v primerjavi s poukom v šoli (več časa so posvečali pomoči in podpori učencem na učnem področju, manj pa čustveni podpori). Ugotovitve kažejo tudi na nekatere (majhne) praktično pomembne razlike glede na spol, saj so dekleta v šestem razredu v primerjavi s fanti zaznavala več opore.

Na temelju ugotovitev šole usmerjamo, da sistematično uvajajo različne dejavnosti, ki krepijo odnose, izboljšujejo vzdušje, krepijo občutek varnosti in kompetentnosti itd. Zagotavljanje varnega in spodbudnega učno-vzgojnega okolja je smiselno umestiti na raven strateškega cilja šole.

Učenci so v času dela na daljavo dobro poskrbeli za svoj zdrav življenjski slog, saj jih je večina zajtrkovala vsak dan, v splošnem so se pogosto pogovarjali z družinskimi člani, s prijatelji, sošolci ter drugimi osebami preko spleta ali po telefonu, in si pogosto vzeli čas zase, da so počeli njim ljube dejavnosti. Pokazale so se le nekatere majhno praktično pomembne razlike, ki jih strnjeno povzemava: (a) fantje devetega razreda so si nekoliko pogosteje vzeli čas zase in počeli njim ljube dejavnosti kot dekleta devetega razreda, (b) devetošolci so se nekoliko več kot šestošolci pogovarjali prek spleta ali po telefonu s prijatelji, sošolci in drugimi osebami.

Zaradi pouka in drugih obveznosti za šolo so učenci za zasloni preživeli od 4 do 6 ur na dan, zaradi zabave pa od 2 do 4 ure. Glede na Smernice za uporabo zaslonov pri otrocih in mladostnikih (Vintar Spreitzer, 2021) so šestošolci in devetošolci pretirano uporabljali zaslone v prostem času. Zaskrbljujoč je podatek, da so učenci v skupnem seštevku povprečij ur za namen pouka in ur za namen zabave za zasloni preživeli od 6 do 10 ur na dan. Pri delu na daljavo je vsekakor nuja, da poučevanje poteka preko zaslonov, vendar lahko to obvladujemo s kratkimi vmesnimi odmori za telesno dejavnost. Razume se tudi, da so v tem času prijatelji lahko bili dosegljivi le preko spleta ali telefona in da so pravzaprav le ti kanali omogočali medvrstniško druženje, s čimer interpretiramo pretirano rabo zaslonov v prostem času.

Smiselno je, da šole sistematično pristopijo k spodbujanju učencev k zdravemu življenjskemu slogu in dejavnosti na to temo umestijo v letni delovni načrt šole. Po potrebi organizirajo izobraževanja za kolektiv, starše in učence, še posebej za obvladovanje uporabe zaslonov.

V tem prispevku sva izvzeli rezultate, ki govorijo o delu z učenci z dodatno strokovno pomočjo, saj jih predstavlja v drugem prispevku z naslovom: Učenci z dodeljeno dodatno strokovno pomočjo v času drugega vala epidemije covid-19).

Ključne besede: Socialno-čustveno doživljanje, zaznana opora, življenjski slog.

Doživljanje epidemije covid-19 pri učno nadarjenih učencih: Ali zaradi njihove nadarjenosti precenjujemo njihovo odpornost na stres?

Gaja Osojnik (Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani), Maša Koc Perbil (Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani), Anja Podlessek (Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani), Mojca Jurišević (Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani)

Datum: 21. 9. 2022

Dvorana: P2

Ura: 11:30-12:00

Sekcija: Socialni in čustveni vidiki v vzgoji in izobraževanju

Ozadje in namen:

Med pandemijo covid-19 so bile šole z uveljavitvijo pouka na daljavo prisiljene v prilagajanje svojega delovanja in so pogosto opuščale dejavnosti, ki so jih v krizni situaciji ocenile kot manj ključne. Med njimi so se pogosto znašli tudi programi za delo z nadarjenimi učenci. Do tega je verjetno prišlo zato, ker za nadarjene verjamemo, da so se sposobni uspešno soočiti z zahtevnimi situacijami, zaradi česar jim tudi redkeje nudimo pomoč in dodatno podporo. Čeprav so nadarjeni učenci skupina z visokimi učnimi sposobnostmi, pa te niso nujno pomembne v soočanju s stresnimi dogodki. Zaradi t. i. logične napake pri ocenjevanju sposobnosti takih učencev lahko pride do tega, da precenjujemo njihove sposobnosti za soočanje s stresom in se ne posvečamo dovolj njihovim resničnim izkušnjam, počutju in duševnemu zdravju. V naši raziskavi smo želeli preučiti, kakšne so bile subjektivne izkušnje učno nadarjenih učencev med pandemijo covid-19. S poizvedovanjem o njihovem šolanju, življenju izven šole in družinskem življenju med pandemijo smo želeli izvedeti več o njihovem počutju med pandemijo, doživljanju pandemije in vsakdanjem življenju v tem obdobju, soočanju s stresom med pandemijo ter njihovim mnenjem o tem, kakšne negativne in pozitivne učinke je imela pandemija na njihovo življenje. Predvsem so nas zanimali čustveni in socialni vidiki njihove izkušnje. Da bi izkušnjo učencev razumeli čim bolj celostno, smo njihovo poročanje primerjali s perspektivo njihovih staršev in učiteljev razrednikov ali mentorjev o istih tematikah, kar nam je dalo tudi vpogled v to, kako so njihovo izkušnjo razumele odrasle osebe, pomembne v njihovem življenju.

Metodologija:

Raziskava je potekala dvodelno, potekala je v okviru projekta EWA in Nacionalne evalvacijske študije o poteku in posledicah izobraževanja na daljavo. V prvem delu smo izvedli kvalitativno raziskavo, v katero je bilo vključenih 12 udeležencev, razdeljenih v štiri triade. Vsaka triada je vključevala dijaka tretjega ali četrtega letnika gimnazije, njihovega mentorja in starša. Z vsakim udeležencev smo v decembru 2021 izvedli polstrukturiran intervju. Protokol intervjuja je bil prilagojen posamezni skupini, vsi protokoli pa so vključevali vprašanja o poteku šolanja, življenju izven šole in družinskem življenju med pandemijo. Protokol je nastal v sklopu krovnih raziskav. Intervjuji so bili izvedeni prek videoklica. Trajali so 30 do 50 minut. Predhodno smo pridobili informirana soglasja vseh udeležencev raziskave. Transkripte intervjujev smo analizirali po metodi kodiranja. Kode smo primerjali znotraj posameznih triad in med triadami. V drugem delu smo v raziskavo vključili še 18 udeležencev. Štiri triade so se osredotočale na nadarjene gimnazijce in dve

triadi na nadarjene osnovnošolce. Z njimi smo v februarju in marcu 2022 preko videoklica ali v živo izvedli polstrukturirane intervjuje z nekoliko prilagojenimi protokoli in podaljšanim časom izvedbe. Trenutno smo v postopku analize transkriptov in primerjave dobljenih kod s tistimi iz prve raziskave. Ugotovitve iz obeh raziskav bomo kasneje združili.

Rezultati in ugotovitve:

Naša prva raziskava je pomembno prispevala k razumevanju socialnih in čustvenih vidikov doživljanja nadarjenih učencev v času epidemije covid-19. Trije dijaki so poročali o negativnih vplivih pandemije na njihovo duševno in fizično zdravje. Istočasno so rezultati pokazali, da so učitelji in starši pogosto precenjevali dijakovo učinkovitost soočanja s stresorji. Slednje bi lahko pripisali statusu dijakov kot nadarjenih, zaradi katerega jih starši in učitelji morda precenjujejo na področjih, ki niso nujno povezana z njihovo nadarjenostjo. Precenjevanje sposobnosti nadarjenih učencev za ohranjanje svojega duševnega zdravja implicira, da niso deležni podpore in pomoči, kadar jo potrebujejo. Vsi udeleženci so poročali o večji socialni izoliranosti učencev med pandemijo, kar je prav tako prispevalo k slabšemu počutju mladostnikov. Pri tem moramo izpostaviti, da je bila posledica pouka na daljavo bolj kot v oddaljenosti od prijateljev razvidna v izgubi stikov z znanci. Večina udeležencev je poudarila tudi, da so bili nadarjeni, pa tudi mladostniki nasploh, med epidemijo prikrajšani za pomembne življenjske dogodke. Vsi udeleženci pa so v celotni izkušnji zaznali tudi nekatere pozitivne učinke. Naše ugotovitve opozarjajo, da je pomembno v takih obdobjih tudi nadarjenim posvečati posebno pozornost in nadaljevati s posebnimi programi dela, saj kljub izjemnim dosežkom in aspiracijam potrebujejo kvalitetno podporo in usmerjanje.

Ključne besede: nadarjeni učenci, duševno zdravje, epidemija covid-19, šolanje na daljavo, socialni stiki

Učenci z dodeljeno dodatno strokovno pomočjo v času drugega vala epidemije covid-19

Darja Plavčak (Zavod RS za šolstvo), Petra Košnik (Zavod RS za šolstvo)

Datum: 21. 9. 2022

Dvorana: P2

Ura: 12:00-12:30

Sekcija: Socialni in čustveni vidiki v vzgoji in izobraževanju

Ozadje in namen:

Raziskavo je opravila delovna skupina Zavoda RS za šolstvo: Rupnik Vec, Deutsch, Jerko, Kerndl, Košnik, Plavčak in Skvarč (2022).

Temeljni cilj raziskave je bil ugotoviti, kako je v drugem valu epidemije covid-19 v Sloveniji za učence 6. in 9. razreda potekal pouk slovenščine in matematike na daljavo ter kakšno je bilo socialno-čustveno doživljanje učencev v tem času. Raziskali smo tudi, ali so na raziskanih področjih razlike med učenci z dodeljeno dodatno strokovno pomočjo (DSP) ter učenci, ki te pomoči ne prejema - temu raziskovalnemu področju je namenjen najin pričujoč prispevek.

Kot ozadje raziskave smo se naslonili na rezultate že opravljenih raziskav. Ena izmed njih je raziskava avtorjev Cusinato idr. (2020). Ugotavljali so, kako so spremenjene dnevne rutine v času covida-19 vplivale na čustvene in vedenjske dimenzije staršev in njihov otrok, starih od 5 do 17 let. Kot dejavniki tveganja so se pokazale naslednje okoliščine: spremenjene delovne razmere staršev, psihološke, telesne ali genetske težave pri starših, družine z več izzivi (npr. število otrok s psihološkimi, telesnimi ali genetskimi boleznimi, enostarševske družine, mlajši otroci, število otrok, ki živijo doma), nezadostni prostorski pogoji (ni dovolj prostora za ločevanje službenih in domačih obveznosti) ipd. Kot varovalni dejavnik pa se je izkazala optimistična naravnost staršev.

Šolsko delo je v času covida-19 predstavljalo velik izziv, kako postavljati učenje v središče, vzpostavljati sodelovalno učenje, upoštevati predhodno znanje učencev, biti občutljiv na individualne razlike med njimi idr. (Dumont, Istance in Benavides, 2013), pri čemer slednjemu v tem prispevku dajeva poudarek. Posebej občutljivi moramo biti na otroke s posebnimi potrebami, pri katerih je tveganje za psihosocialne težave lahko večje (Tso idr., 2020). Za uresničevanje inkluzivnega izobraževanja otrok s posebnimi potrebami je nujna njihova aktivna vloga pri načrtovanju podpore in pomoči in izhajanje iz njihovih virov moči (Opara, 2015). Prav tako je pomembno spodbujati kazalce rezilientnosti (življenjske odpornosti in prožnosti), kot jih je opredelila in opisala Kiswarday (2013), to so: občutki varnosti, sprejetosti in zaželenosti, občutki pripadnosti, občutki, da je odraslim mar za njih, stabilni odnosi z vrstniki, socialne kompetence in komunikacijske spretnosti, samozaupanje oziroma zaupanje v lastno učinkovitost, prepoznavanje, razločevanje in izražanje čustev, z dobrimi miselnimi in metakognitivnimi strategijami podprta radovednost in vedoželjnost, čim večja samostojnost in kompetentnost v skladu z razvojno stopnjo in ustrezno visoke aspiracije (etične, kognitivne, telesne in psihosocialne).

Napotke za delo na daljavo je podala že raziskava: Analiza izobraževanja na daljavo v času prvega vala epidemije covida-19 v Sloveniji (Rupnik Vec idr., 2020). V pričujoči raziskavi pa smo med drugim poudarili še razmislek, kako doseči vključenost tistih učencev, za katere je treba zagotavljati DSP in prilagoditve, ki izhajajo iz njihovih individualiziranih programov.

Metodologija:

Med 22.556 učenci, katerih anketni odgovori so bili vključeni v raziskavo, je bilo 12.601 učencev 6. razreda in 9.955 učencev 9. razreda, od tega pa 5317 učencev z DSP (2998 šestšolcev in 2319 devetošolcev).

Učenci z DSP v našem vzorcu so otroci s posebnimi potrebami, ki so usmerjeni v vzgojno-izobraževalni program osnovne šole s prilagojenim izvajanjem in DSP.

Podatke smo pridobili z vprašalnikom (spletna aplikacija za anketiranje (1ka)), sestavljenim iz vprašanj, ki so posegala na raznotera področja, ki so opisovala pouk matematike in slovenščine ter socialno-čustveno odzivanje učencev v času drugega vala epidemije covida-19. Ta področja so: (1) zaznavanje pouka slovenščine, (2) zaznavanje pouka matematike, (3) rezilientnost, samournavanje, samoučinkovitost in socialna samopodoba, (4) socialno-čustveno odzivanje in zaznana opora, (5) nekateri vidiki življenjskega sloga.

Učenci, ki so imeli dodeljeno DSP, so na vprašalniku odgovorili na vsa zastavljena vprašanja (npr. Kako redno si v času izobraževanja na daljavo sledil pouku slovenščine? Kako pogosto si pri slovenščini in matematiki potreboval pomoč pri učenju? Kdo ti je v tem času največ pomagal pri učenju slovenščine in matematike?), dodatno pa še, ali so se ure DSP izvajale redno in na kakšen način.

Učenci so izpolnjevali anketni vprašalnik na računalnikih v šolah v časovnem obdobju več dni po izvedbi NPZ v letu 2021.

Glavna analiza podatkov je bila izvedena s programi SPSS 14.0 ter R in RStudio.

Poglobljena metodologija je predstavljena v viru: Rupnik Vec, Deutsch, Jerko, Kerndl, Košnik, Plavčak in Skvarč (2022), kjer so v posebnem poglavju (str. 128-145) predstavljeni tudi grafični prikazi podatkov (npr. frekvenčna porazdelitev podatkov).

Rezultati in ugotovitve:

Rezultati so pokazali, da je DSP v večini primerov potekala redno in v obliki videokonferenčnih srečanj.

Šestošolci z DSP so pri razumevanju navodil za delo imeli nekoliko več težav kot njihovi vrstniki brez DSP (v nadaljevanju vrstniki). Pri tem izpostavimo, da gre za razlike v zgornjem delu lestvice, kar pomeni, da se pojavljajo zelo majhne razlike pri povprečni vrednosti 4 oziroma odgovoru: Pogosto sem razumel navodila za delo.

Pomoč pri učenju so potrebovali včasih (in sicer več pri matematiki kot pri slovenščini), medtem ko njihovi vrstniki redkokdaj (lestvica odgovorov je bila zastavljena: nikoli, redko, včasih, pogosto, vedno).

Razlike so se pojavile tudi na področju samouravnavanja (npr. načrtovanje učenja, vztrajanje pri učenju, učinkovito razpolaganje s časom), rezilientnosti (kako se spopadajo z novimi okoliščinami in spremembami) in samoučinkovitosti (prepričanja o lastnih učnih sposobnostih). Šestošolci z DSP so izkazali manj razvite strategije samouravnavanja, nižjo rezilientnost in slabša prepričanja o lastnih učnih sposobnostih. Govorimo o razlikah na delu lestvice med povprečno 3 (npr. včasih učinkovito razpolagam s časom) in 4 (npr. pogosto učinkovito razpolagam s časom). Tudi devetošolci z DSP so v primerjavi s svojimi vrstniki imeli pri razumevanju navodil za delo nekoliko več težav (podobno kot pri šestošolcih, na zgornjem delu lestvice), prav tako so pogosteje potrebovali pomoč pri učenju (več pri matematiki kot slovenščini) in imeli slabša prepričanja o lastnih učnih sposobnostih. Medtem ko na področju samouravnavanja in rezilientnosti med njimi ni prihajalo do razlik.

Iz ugotovitev izhaja tudi, da so učitelji ali drugi zaposleni na šoli v precej večji meri nudili pomoč učencem z DSP (pri matematiki 49,7 %, pri slovenščini 49,5 %) v primerjavi z učenci brez DSP (pri matematiki 30 %, pri slovenščini 28,4 %). V največji meri pa so se vsi učenci (z in brez DSP) na pomoč obračali na družinske člane, ki so v tem času bili tudi največ prisotni, ker je šolsko delo potekalo na daljavo. V precejšnji meri so jim pomagali tudi sošolci in prijatelji.

Raziskava je pokazala, da so tako šestošolci kot devetošolci z DSP podobno doživljali obdobje izobraževanja na daljavo. Ocenili so, da jih je šolsko delo v tem času le včasih preobremenjevalo in da so bil le redko žalostni in nemirni. Torej niso bili v večjih stiskah oziroma bolj negotovih položajih.

Rezultati raziskave so pokazali še, da so vse učenke in učenci (z in brez DSP) pogosto preživljali čas zunaj (npr. za šport, igro, sprehode), se pogosto pogovarjali z

družinskimi člani, pa tudi s prijatelji, sošolci ter drugimi osebami preko spleta ali po telefonu in si prav tako pogosto vzeli čas zase, da so počeli njim ljube dejavnosti. Visoki rezultati gredo v prid zdravemu življenjskemu slogu. Nekatere praktično pomembne razlike glede na prejemanje DSP so sicer pomembne, a majhne in kažejo na to, da je treba učence z DSP v času dela na daljavo nekoliko bolj usmerjati na tem področju, npr. da se igrajo igre na prostem, gredo na sprehod ter se družijo s prijatelji, sošolci in drugimi osebami (v okviru danih možnosti, torej predvidoma prek spleta ali po telefonu).

Prispevek skleneva z usmeritvijo, da naj v času dela na daljavo strokovni delavci ponovno pregledajo individualizirane programe učencev z DSP in se timsko (v sodelovanju s starši in učencem) pogovorijo o tem, kako bodo prilagoditve, organizacijo dela in drugo pomoč ter podporo izvajali na daljavo, vključujoč razvijanje področij, katera sva poprej izpostavili. Individualizirani programi naj bodo v tem času še pogosteje evalvirani kot sicer.

Ključne besede: Ključne besede: dodatna strokovna pomoč, samouravnavanje, samoučinkovitost, rezilientnost, življenjski slog.

Konstruktivna poravnava internacionaliziranega kurikuluma in akademske discipline

Katarina Aškerc Zadavec (Visoka šola za poslovne vede), Sebastian Kočar (Institute for Social Change, University of Tasmania, Australia)

Datum: 21. 9. 2022

Dvorana: P3

Ura: 13:30-14:00

Sekcija: Izobraževalne politike v dobi digitalizacije

Ozadje in namen:

V zadnjih nekaj letih se je internacionalizacija preselila v jedro poslanstva univerz, s poudarjanjem kvalitativnih elementov internacionalizacije, kar je razvidno predvsem v implementaciji internacionaliziranega kurikuluma. Slednje se je še posebej okrepilo s pojavom epidemije covid-19 in prehodom na spletne in/ali hibridne oblike izobraževanja. V tem kontekstu je bilo akademsko osebje prepoznano kot »nov lastnik internacionalizacije« (Beelen, 2019, str. 29), saj ima univerzitetno poučevanje in učenje ključno vlogo pri izvajanju internacionaliziranega kurikuluma. Slednje je neločljivo povezano z ustreznim profesionalnim (pedagoškim) razvojem akademskega osebja, oz. njihovim opolnomočenjem za ustrezno oblikovanje in razvijanje kurikuluma, vključno z: i) načrtovanjem internacionaliziranih učnih izidov, ii) načrtovanjem ustreznih učnih in poučevalnih aktivnosti z mednarodno, globalno in medkulturno razsežnostjo, iii) temu pa morajo slediti ustrezno izbrana merila preverjanja in ocenjevanja. Omenjena poravnana sledi principu konstruktivne poravnave kurikuluma po Biggsu (Biggs, 1999, 2003, 2014; Biggs in Tang, 2007), vendar je v primeru internacionaliziranega kurikuluma v vse korake potrebno smiselno vkomponirati mednarodno oz. medkulturno razsežnost. Slednje lahko poimenujemo konstruktivna poravnava internacionaliziranega kurikuluma (Aškerc Zadavec, 2021), v katerega je smiselno vključiti dodatni korak, tj. iv) predvidevanje dolgoročnega vpliva internacionaliziranega kurikuluma, ki rezultira v razvoju medkulturne, globalne zmožnosti študentov, njihovih mehkih in zaposlitvenih veščin. Internacionaliziran kurikulum je rezultat procesov internacionalizacije doma oz. internacionalizacije kurikuluma – omenjena koncepta sta bila nazadnje definirana leta 2015 s široko sprejetima definicijama v široki strokovni javnosti (Beelen in Jones, 2015, p. 69; Leask, 2015, p. 9). Namen pričujočega prispevka je utemeljitev uvedbe pojma/koncepta »konstruktivna poravnava internacionaliziranega kurikuluma« s poudarkom na ustrezni teoretični podlagi. Slednje bo umeščeno v kontekst akademskih disciplin in iskanje vpliva le-teh na implementacijo koncepta konstruktivne poravnave internacionaliziranega kurikuluma v praksi.

Metodologija:

Na pristope k implementaciji internacionaliziranega kurikuluma vplivajo različni dejavniki; pomembno vlogo nosijo akademske discipline. (Le) akademsko osebje, ustrezno usposobljeno za prepoznavanje mednarodnih razsežnosti v sklopu akademskih disciplin oz. vpliva mednarodnih in medkulturnih elementov vpliva na na akademsko stroko (Beelen, 2019, str. 29). Po Becherju (1994) je akademsko osebje močno determinirano s svojo disciplino ali »akademsko skupnostjo«. Na osnovi

Biglanove (1973, v Goel, 2010) klasifikacije akademskih disciplin (trde in mehke discipline; čiste in uporabne discipline; »žive« (life) in nežive (non-life) discipline itd.) bo ključno metodološko ozadje prispevka usmerjeno v prepoznavanje razlik med trdimi in mehкими akademskimi disciplinami v implementaciji internacionaliziranega kurikulumu, in sicer s primerjalnim pristopom po posameznih korakih Biggsovega modela konstruktivne poravnave kurikulumu (1999, 2003, 2014; Biggs in Tang, 2007). Metodologija prispevka bo temeljila na kvantitativni raziskavi, ki je bila izvedena na prehodu med letoma 2019 in 2020 med akademskim osebjem z vseh slovenskih visokošolskih zavodov, ki delujejo v vseh akademskih disciplinah. Seznam e-poštnih naslovov je vključeval 9.335 enot, v končni vzorec je bilo vključenih 1.367 respondentov (19,7 % populacije). Podatki so bili zbrani s spletno anketo, ki je bila programirana v spletnem orodju za zbiranje podatkov OneClick Survey. Izvedene so bile univariatne, bivariatne in multivariatne statistične analize s statističnim programskim paketom SPSS, različica 23. Raziskovalna vprašanja prispevka so naslednja: RQ1) Ali obstajajo razlike med akademskim osebjem trdih in mehkih disciplin pri izvajanju internacionaliziranega kurikulumu? RQ2) Ali so predlagani koraki pri izvajanju internacionaliziranega kurikulumu, skladni s teorijo konstruktivne poravnave, res usklajeni v praksi? RQ3) Ali obstajajo opazne disciplinske razlike pri izvajanju konstruktivno poravnane internacionaliziranega kurikulumu?

Rezultati in ugotovitve:

Glede na preučeno teoretično podlago in zastavljena raziskovalna vprašanja pričakujemo, da obstajajo statistično značilne razlike med akademskim osebjem, ki prihaja iz trdih disciplin in osebjem, ki deluje na področju mehkih disciplin pri izvajanju internacionaliziranega kurikulumu v praksi. Pričakujemo, da bo med osebjem s področja mehkih disciplin opaznih več praks povezanih z mednarodno, medkulturno in globalno razsežnostjo (RQ1). Glede na predhodno raziskovalno vprašanje prav tako pričakujemo, da gre za kvantitativno poravnost v posameznih korakih internacionaliziranega kurikulumu v smislu količinske prisotnosti mednarodnih in medkulturnih elementov v posameznem koraku internacionaliziranega kurikulumu. Zavdamo se, da z omenjenim pristopom ne moremo ugotoviti, ali gre tudi za dejansko vsebinsko poravnost posameznih korakov v implementaciji internacionaliziranega kurikulumu, pričakujemo pa, da je med mehкими disciplinami pojavnost teh elementov v vseh korakih poravnava na višji stopnji pojavnosti kot v primeru trdih disciplin (RQ2 RQ3). Poleg obstoječih analiz bomo preverjali tudi vpliv udeležbe posameznika na profesionalnih usposabljanjih s področja internacionalizacije kurikulumu ali internacionalizacije doma, kot tudi vpliv ostalih dejavnikov na implementacijo omenjenega koncepta v praksi.

Ključne besede: internacionalizacija kurikulumu, internacionalizacija doma, teorija konstruktivne poravnave, akademske discipline, profesionalna usposabljanja za akademsko osebje

Učinkovitost kontrolnih mehanizmov pri vrednotenju preizkusov nacionalnega preverjanja znanja (NPZ)

David Janet (Državni izpitni center), Gašper Cankar (Državni izpitni center)

Datum: 21. 9. 2022

Dvorana: P3

Ura: 14:00-14:30

Sekcija: Izobraževalne politike v dobi digitalizacije

Ozadje in namen:

Vrednotenje preizkusov nacionalnega preverjanja znanja je v celotni izvedbi proces, ki zajame veliko število ocenjevalcev in katerega kakovost je zelo pomembna. Pomemben del aktivnosti med ocenjevanjem so tako tudi različni kontrolni mehanizmi zagotavljanja kakovosti ocenjevanja. Namen teh je, da ocenjevalci preizkuse čim natančneje ovrednotijo. To nam omogoča, da lahko rezultate tretiramo kot zanesljive in primerljive (npr. Lord in Novick, 1969). Glavna kontrolna mehanizma vrednotenja preizkusov NPZ sta standardizacija in kontrolno vrednotenje. Oba mehanizma sta vgrajena v sistem elektronskega vrednotenja preizkusov. Standardizacija zajema vrednotenje dveh preizkusov, ki jih morajo ocenjevalci dovolj natančno ovrednotiti – v primerjavi z referenčnim vrednotenjem predmetne komisije – da lahko nadaljujejo z vrednotenjem preostalih preizkusov. Kontrolno vrednotenje pa sestavljajo trije izbrani preizkusi, ki so naključno pomešani med ostale pri regularnem vrednotenju preizkusov. Tudi ti se primerjajo z referenčnim vrednotenjem, ocenjevalcem pa je povratna informacija posredovana že tekom procesa samega vrednotenja, da lahko le-tega ustrezno prilagodijo. V pričujoči študiji nas je zanimala veljavnost (npr. Murphy in Davidshofer, 1988) obeh kontrolnih mehanizmov za ločevanje ocenjevalcev glede na kakovost ocenjevanja. Povedano drugače, zanimalo nas je, ali se ocenjevalci podobno kot pri standardizaciji oziroma kontrolnem vrednotenju odrežejo tudi pri vrednotenju preostalih preizkusov. Preveriti smo želeli, ali s standardizacijo in kontrolnim vrednotenjem identificiramo ocenjevalce, ki pri vrednotenju preizkusov NPZ najbolj odstopajo. V kolikor temu ne bi bilo tako, lahko upravičeno podvomimo v smiselnost oziroma veljavnost obstoječih mehanizmov zagotavljanja kakovosti vrednotenja preizkusov. Možno bi prav tako bilo, da za zagotavljanje kakovosti ocenjevanja zadostuje že en sam mehanizem – torej zgolj standardizacija ali zgolj kontrolno vrednotenje.

Metodologija:

Kakovost vrednotenja NPZ smo preverili pri štirih predmetih 9. razreda: matematiki, biologiji, športu in zgodovini ter pri enem predmetu 6. razreda: matematiki. Sprva smo izračunali povprečna odstopanja ocenjevalcev pri standardizaciji in kontrolnem vrednotenju. Nato smo ocenjevalce pri vsakem predmetu razdelili na petine glede na njihovo natančnost vrednotenja pri obeh kontrolnih mehanizmih. V nadaljevanju smo se osredotočili le na ocenjevalce iz skupin najvišjih, srednjih in najnižjih odstopanj. Iz vsake kombinacije skupin (3 skupine standardizacije x 3 skupine kontrolnega vrednotenja) smo izbrali 8–9 naključnih ocenjevalcev. Če je bila variabilnost odstopanj pri posameznemu kriteriju premajhna, oziroma v določeni kombinaciji obeh kriterijev ni bilo dovolj ocenjevalcev, smo te razdelili le v dve skupini. Za vsakega ocenjevalca smo izbrali približno 9 naključnih preizkusov, ki jih

je ponovno ovrednotila predmetna komisija. Skupaj je bilo tako ponovno ovrednotenih kar 2616 preizkusov 312 ocenjevalcev. Izračunali smo odstopanja med vrednotenji ocenjevalcev in referenčnimi vrednotenji predmetne komisije. Preverili smo, ali med skupinami ocenjevalcev obstajajo pomembne razlike v natančnosti vrednotenja preizkusov NPZ. Razlike smo preverili med vsemi 9 skupinami ter med 3 skupinami standardizacije in 3 skupinami kontrolnega vrednotenja. Pri tem smo za vsako skupino izračunali dva poglavitna indeksa odstopanj: povprečno kumulativno odstopanje (povprečje vseh absolutnih odstopanj po nalogah v preizkusih) in povprečno absolutno odstopanje (povprečje končnih absolutnih odstopanj v preizkusih). Statistično značilnost razlik v obeh indeksih med skupinami smo preverili z enosmerno ANOVO, razlike med posameznimi pari skupin pa s post-hoc testi. Če smo ocenjevalce razdelili v zgolj dve skupini, smo uporabili t-test za neodvisne vzorce. Za skupine smo izračunali tudi povprečne indekse objektivnosti (korelacijske povezave med točkami ocenjevalca in točkami predmetne komisije).

Rezultati in ugotovitve:

Rezultati pri vseh predmetih kažejo na razmeroma visoko generalno kakovost vrednotenja (visoki indeksi objektivnosti in razmeroma nizka povprečna odstopanja). Kar se tiče primerjave skupin, se rezultati od predmeta do predmeta razlikujejo. Vsem predmetom je skupna tendenca, da ocenjevalci, ki manj odstopajo od referenčnega vrednotenja pri standardizaciji in kontrolnem vrednotenju, tudi manj odstopajo pri vrednotenju preostalih preizkusov. Ocenjevalci, ki pa bolj odstopajo pri standardizaciji in kontrolnem vrednotenju, tudi bolj odstopajo pri vrednotenju preostalih preizkusov. Pri nekaterih predmetih (matematika 9. razred in biologija) se izkazuje, da standardizacija uspešneje loči ocenjevalce glede na kakovost vrednotenja. Pri drugih predmetih (matematika 6. razred in zgodovina) pa ocenjevalce glede na kakovost vrednotenja uspešneje loči kontrolno vrednotenje. Pri predmetu šport se oba mehanizma izkazujeta za enako pomembna. Nasploh lahko glede na raznolikost rezultatov trdimo, da se oba kontrolna mehanizma zagotavljanja kakovosti vrednotenja izkazujeta za koristna pri identifikaciji problematičnih ocenjevalcev. Rezultati krepijo zaupanje v zanesljivost, objektivnost in natančnost vrednotenja preizkusov NPZ. Še posebej izkazujejo, da so vzpostavljeni kontrolni mehanizmi učinkoviti in da ni potrebe po večjih spremembah samega procesa vrednotenja preizkusov NPZ.

Ključne besede: Nacionalno preverjanje znanja, kontrolni mehanizmi kakovosti vrednotenja, standardizacija, kontrolno vrednotenje

Ozaveščanje uporabe zvočnega in glasbenega preko digitalnih naprav

Irena Sajovic - Šuštar (Gimnazija Šentvid)

Datum: 21. 9. 2022

Dvorana: P4

Ura: 11:00-11:20

Sekcija: Izkušnje in dileme digitalizacije v vrtech, šolah in drugih vzgojno-izobraževalnih institucijah – primeri dobrih praks

Ozadje in namen:

Spodbujanje in razvoj raziskovanja na področju učenja in poučevanja v dobi digitalizacije, ponuja različne usmeritve k obravnavi in vključevanju novih znanstvenih področij k učnemu kurikulumu na področju glasbene vzgoje. Za seznanjanje mladih k uporabljanju novih pristopov pri spoznavanju zvočnega nastajajo tudi nove izobraževalne usmeritve, ki uporabljajo sodobna spoznanja s področja ekologije zvoka in glasbe. Zvok je pogosto prezrt element naše konceptualizacije urbanega okolja. Moč glasbe, zvoka in hrupa so vse bolj uporabljeni kot teme za razvoj ideje o zvočni ekologiji. Zvočno zasičenje postaja problem sodobne digitalizirane družbe, ozaveščanje mladih pa nujnost, ki vodi do higijene slišnega in poslušnega. Možnost izbire med občasno tišino, intencionalnim poslušanjem zvokov in glasbe ali pa naključno prepuščanjem prijetnim naravnim zvokom, postajajo predmet opazovanja in ozaveščanja pri glasbenem pouku. Seznanjanje mladostnikov s pozitivnimi in negativnimi konotacijami sodobnega digitalnega zvočnega okolja ponuja skrb za zdravo doživljanje celokupnega zvočnega okolja, ne glede na to ali je zvok sprožen digitalno ali kot del ne-digitalizirane naravne pojavnosti. Strokovne izbrane teme s področja ozaveščanja zvočnega postajajo nujnost sodobnega kurikuluma. Mladostniki s pridobljenim znanjem in izkušnjami postajajo odgovorni uporabniki digitalnih zvočnih naprav. Namen prispevka je pridobiti vpogled v izkušnje dijakov pri zaznavanju slušnega preko različnih sodobnih nosilcev zvoka in naravnega zvočnega in glasbenega okolja.

Metodologija:

Metoda pedagoške raziskave je bila kavzalno neeksperimentalna. Za raziskavo so bili uporabljeni odgovori na anketne vprašalnike namenjene dijakom drugih letnikov športne gimnazije v šolskem letu 2021/22, ki so sodelovali v projektu »Ozaveščanje zvočnega in glasbenega«, s katerimi smo želeli ugotoviti kolikšno pozornost namenjajo dijaki ozaveščanju zvokov, ki nas obkrožajo. Posebno skrb smo namenili izkušnjam dijakov pri zaznavanju slušnega preko različnih sodobnih nosilcev zvoka in uporabili tudi metodo sinteze, kjer smo zbrane podatke ankete povezali z novimi dognanji iz nekaterih zvočnih področij, ki se ukvarjajo z ekologijo glasbe, psihoakustiko in biofilnimi zvočnimi pokrajinami. Praktično smo simulirali v naprej določene zvočne in glasbene situacije, ki jih vse tri našete sodobne zvočne znanosti priporočajo za dobro počutje in nenasilno uporabo zvoka.

Rezultati in ugotovitve:

Pridobljeni rezultati potrjujejo siceršnje izsledke novejših pristopov k dožemanju zvoka in glasbe. Tišina kot antipod zvočnemu ostaja najbolj zaželena zavestna oblika odmika od zvočno zunanjega v notranjo »tišino.« Kar 70 % rezultat vprašanih je na vprašanje, če si kdaj zaželi popolno tišino, pozitivno pritrnilo. Intencionalno

poslušanje naravnih zvokov (ptičje petje, šumenje valov ipd.) izzove v 48 % učinek sproščanja, v 47 % pa učinek pomirjanja. Sposobnost poslušanja in zavestnega predajanja le glasbi, torej ne k istočasni dejavnosti (npr. tekstiranju po telefonu ob poslušanju glasbe) je še vedno nezadovoljiva, saj se v 34 % kaže, da posamezniki namenjajo pozornost intencionalnemu poslušanju glasbe le občasno. Pri tem ostaja odprto vprašanje, če je to le del individualne potrebe ali nepoznavanja ugodnim učinkom usmerjenega poslušanja glasbe. Še vedno pa je procent tistih, ki lahko v intencionalnem poslušanju glasbe vztrajajo več kot 10 minut precej visoko (kar 60 %), kar bi lahko bi pokazatelj precej visoke ozaveščenosti o glasbeno izkustvenem. Udobje sodobnih digitalnih naprav in še posebej prenosnega telefona, nudi uporabnikom dosegljiv medij za poslušanje glasbe, saj se je kar 93,5 mladih izreklo za najpogostejšo obliko poslušanja glasbe ravno preko tega medija. Razlikovanje koristnega in škodljivega v zvočnem okolju ostaja v okviru glasbenega kurikulumuma ena izmed priorit et v sodelovanju in izobraževanju z mladimi.

Ključne besede: pristopi poučevanja, ozaveščanje zvočnega, sodobni nosilci zvoka, diferenciacija učinkovitosti

Uporaba digitalne tehnologije pri poučevanju učencev priseljencev

Maja Vičič Jagodnik (OŠ Antona Žnideršiča Ilirska Bistrica)

Datum: 21. 9. 2022

Dvorana: P4

Ura: 11:20-11:40

Sekcija: Izkušnje in dileme digitalizacije v vrtcih, šolah in drugih vzgojno-izobraževalnih institucijah – primeri dobrih praks

Ozadje in namen:

Poučevanje se danes zagotovo razlikuje od poučevanja v preteklosti. Klasičen, sedeči način dela so zamenjale aktivnejše oblike in metode dela, med njimi tudi digitalne vsebine. Slednje so otrokom zelo blizu in nanje delujejo izredno motivacijsko. Brečko in Vehovar (2008) navajata, da IKT poleg motivacije učencem ponuja tudi obogateno učno izkušnjo. Sama v učne ure smiselno in premišljeno vključujem e-naloge, a sem pri tem pozorna na to, da jih ni preveč in da so smotrno naravnane. Moj namen je vselej izbrati raznolike poti usvajanja znanja v želji zadovoljiti različne spoznavne stile otrok. B. Marentč Požarnik (2003, str. 152) pravi, da z besedno zvezo »stil spoznavanja« označujemo kako posameznik »sprejema, ohranja, predeluje in organizira informacije ter na njihovi osnovi rešuje probleme«. Zavedanje tega je ključno glede na to, da je šlo za poučevanje in delo z učenci priseljenci, kjer je poleg samega pridobivanja novega znanja potrebno veliko narediti na področju razumevanja jezika in širjenju besedišča. Slovenščina je učencem priseljencem drugi jezik, kateremu so otroci izpostavljeni tako v šoli kot tudi zunaj nje, je jezik, ki se v širšem in ožjem življenjskem okolju pojavlja kot jezik sporočanja in je potreba po njegovi rabi neposredna (Skutnabb-Kangass, 1981, v Čok idr., 1999). Pomembno je, da učenci med sporazumevanjem učitelja vidijo (neverbalna komunikacija) in vzpostavijo z njim očesni stik (Rot Vrhovec, 2020). V času dela na daljavo je bilo delo z digitalnimi mediji edini način komunikacije, zato so bile v tem obdobju kvalitetno pripravljene e-vsebine in ustrezna interaktivna orodja bistvenega pomena. Čeprav sta pri tovrstni obliki poučevanja učitelj in učenec fizično in časovno ločena pa med

njima poteka specifična oblika komunikacije (Kaker, 2016). Kljub digitalnim vsebinam in drugačnemu načinu dela pa je napredek otrok v veliki meri odvisen od učiteljeve povratne informacije in spodbude za nadaljnje delo (Rot Vrhovec, 2020), ki mora biti redna in oblikovana tako, da otroku omogoča pozitivno samopotrđitev ali pa mu vzbuja zaupanje v njegove zmožnosti za izboljšanje (Čok idr., 1999).

Metodologija:

Pri delu z učenci priseljenci sem v sam proces poučevanja vključila tudi digitalne vsebine, ki so imele na učence velik motivacijski vpliv. Pri tem mi je bilo v veliko pomoč in oporo spletišče Center za slovenščino kot drugi in tuji jezik Univerze v Ljubljani, Filozofske fakultete. S pomočjo spletnih aplikacij Wordwall, Thinglink, Genially, Wizer, spletne učilnice, sem gradiva pripravljala tudi sama. Pri učnih urah smo uporabljali spletno tablo, v času dela na daljavo smo aktivno sodelovali preko videokonference, učencem pa sem po elektronski pošti pošiljala tudi gradiva oblikovana v Powerpointu, ki so bila poleg vizualne podpore vselej tudi avdio podprta z mojim glasom. Učenci so na ta način imeli možnost ponavljanja in s tem pravilnega usvajanja novih besed ter širjenja besedišča. Ob vrnitvi v šolske klopi je ostalo delo z digitalnimi vsebinami spremljajoča stalnica. Gradiva so bila tokrat namenjena uvodnemu delu učne ure (motivaciji) in ponavljanju obravnavane učne snovi, manj pa samemu usvajanju novih vsebin.

Rezultati in ugotovitve:

Učence priseljence poučujem že več let. V zadnjih dveh letih sem v ure poučevanja vključevala več digitalnih vsebin in opaziti je bilo, da so učencem blizu, da jih pritegnejo, da raje sodelujejo in zgubijo strah pred izražanjem v slovenskem jeziku. Spletne aplikacije so raznolike, pestre in omogočajo zadovoljitev potreb različnih zaznavnih stilov učencev. Zaznavni stil učenca pove, kateremu čutnemu kanalu daje posameznik prednost pri zaznavanju, sprejemanju, nato učenju in nazadnje sporočanju. Kljub temu pa je dobro, da se zavedamo, da ne glede na to, kateri jezik govorimo informacije sprejemamo na različne načine. Pomnimo namreč le 30 % tistega, kar slišimo in 60 % tistega, kar naredimo (Rose in Goll, 1993, v Marentič-Požarnik, 2003). Zato je pomembno, da poleg spletnih vsebin v samo poučevanje vključimo tudi veliko konkretnih dejavnosti in predvsem ob vsem tem ne smemo pozabiti na dejstvo, da se otroci učijo jezika s pozornim poslušanjem in posnemanjem jezika učitelja, pa najsi gre za živo srečanje ali pa srečanje preko elektronskih medijev. Čeprav ne gre zanemariti obilice pozitivnih vplivov uporabe digitalne tehnologije, pa je bilo občasno zaznati, da učenci posamezne naloge jemljejo zgolj kot igro, da jih tovrstne vsebine hitro zasvojijo in da so posledično manj pripravljene na konkretno delo v razredu. Glede na zgoraj zapisano, je mogoče razbrati, da digitalni mediji popestrijo pouk, da omogočajo raznolike načine pridobivanja znanja, a je zelo pomembno, da se jih premišljeno poslužujemo, da jih smiselno vključujemo v učni proces in da so enakomerno zastopani v vseh etapah učnega procesa.

Ključne besede: učenci priseljenci, digitalna tehnologija, motivacija, učenje, delo na daljavo

Svetovni splet je odličen vir učenja tujega jezika

Violeta Husu (OŠ Antona Žnidaršiča Ilirska Bistrica)

Datum: 21. 9. 2022

Dvorana: P4

Ura: 11:40-12:00

Sekcija: Izkušnje in dileme digitalizacije v vrtech, šolah in drugih vzgojno-izobraževalnih institucijah – primeri dobrih praks

Ozadje in namen:

Zadnji dve leti se je v šolskem prostoru zgodil nenaden preobrat, ko smo morali učitelji in učenci naše šolsko okolje zamenjati za digitalni svet oz. naše virtualne učilnice. Učitelji smo vložili veliko časa, truda in novih znanj, da je bilo tako učenje na daljavo uspešno. Kar bi lahko bil trd oreh, le ta ni bil tako trd za učence, saj so ti lažje sprejeli, uporabljali in rokovali z novim načinom izobraževanja. Zakaj? »Današnji otroci so od rojstva dalje potopljeni v digitalni svet, zato se je zanje prijel izraz digitalni domorodci, ki ga je leta 2001 skoval Marc Prensky.« (Globokar, 2019) V šolo vstopajo učenci z zelo različnim predznanjem tujega jezika, na kar moramo biti učitelji TJA na razredni stopnji dobro pripravljeni. Določen razred lahko obiskuje nekaj učencev, ki poznajo angleščino, nekaj, ki jim je jezik skoraj nepoznan in nekaj, ki imajo usvojeno znanje tujega jezika na visoki ravni, da lahko vzdržijo tekočo komunikacijo z učiteljem ali osebo angleško govorečega okolja. To niso vedno učenci dvojezičnih staršev, to so digitalni domorodci, otroci, ki od malega gledajo in absorbirajo digitalne vsebine v angleškem jeziku. Taki otroci imajo doma »domačo« različico metode CLIL (Content and Language Integrated Learning). To je eden od novejših pristopov poučevanja, kjer gre za poučevanje vsebine nekega predmeta v povezavi s tujim jezikom. Učenci gledajo in poslušajo vsakodnevne vsebine, le da so te v angleščini. Tuj jezik najprej zaznavamo slušno, šele nato govorno. Več kot se »kopamo« v tujem jeziku, bolj zaznavamo fonetiko jezika, boljša je naša izgovorjava, besedišče bogatejše, tvorba jezika pogostejša, predvsem pa spontana in sproščena. Otrok ni strah uporabe angleščine, saj imajo navadno na ta jezik vezane pozitivne izkušnje. V današnjem času so to zabavne vsebine na spletu, medijih in televiziji, lahko tudi pouk TJA v prvem triletju. Namen uporabe digitalnih vsebin v prvem triletju je povečati občutljivost otrok na tuj jezik, jim ga približati in širiti njihovo znanje ter samozavest pri aktivni rabi jezika. Splet nam je lahko v veliko pomoč.

Metodologija:

»Učenje tujih jezikov v zgodnjem in srednjem otroštvu naj bi bilo čim bližje naravnemu pridobivanju prvega jezika, pri čemer razvoj prvega jezika podpira izgrajevanje znanja tujega jezika in obratno, saj znanje tujega jezika obenem pozitivno deluje na razvoj prvega jezika.« (učni načrt, Tuji jezik v 2. in 3. razredu, 2013) Pri svoje delu poskušam otroke večinoma nagovarjati v angleškem jeziku. Ko je na urniku naša ura, se učenci potopijo v angleški svet. Svet igre, giba, slikovnih kartic, pesmi, pravljic in zelo velikokrat, vsebin na svetovnem spletu. Naloga učitelja je izbrati najkakovostnejše. Za doseganje učnih ciljev so potrebne tri vrste učnih aktivnosti: absorpcijske, storilnostne in povezovalne (Horton, 2012, v Bregar, Zagmajster in Radovan, 2020). Z didaktičnimi pripomočki, opazovanjem, poslušanjem, branjem in igrami, ki niso vezane na splet, se učenci naučijo osnovnega

besedišča ter izrazov, ki jih obravnavamo v dani temi. Ko je snov že znana, sledi storilnostna učna aktivnost. »Pri storilnostnih aktivnostih morajo udeleženci storiti nekaj v povezavi s tistim, o čemer so se učili. Udeleženec lahko vadi nek postopek, se igra ali pa odgovarja na vprašanja.« (Bregar, Zagemajster in Radovan, 2020). Tukaj nastopijo digitalne vsebine. Učenec lahko v skupini, v paru, sam doma poslušša, bere, rešuje naloge ali aktivno sledi vsebinam v angleščini. Take vsebine so lahko videoposnetki pesmi, pravljič, zgodb na platformi YouTube. Lahko so to interaktivne vaje, velikokrat so to tudi zabavne vsebine na preverjenih družabnih omrežjih. Angleščina jih lahko obkroža prav povsod, le opozoriti in navdušiti jih je potrebno za vsebino.

Rezultati in ugotovitve:

Učenci pridejo z zelo različnim predznanjem angleščine v šolo. Po končanem prvem triletju ima večina učencev razvit čut za tuj jezik. Prepoznajo ga med ostalimi tujimi jeziki, imajo bogatejše besedišče in so govorno bolj sproščeni. Na slušni in govorni ravni poznavanja jezika jih je večina dosega vse temeljne cilje. Zasluga gre verjetno kombiniranemu učenju, ki temelji na gibanju med urami, CLIL metodi in uporabo digitalnih vsebin. Svetovni splet je odličen vir učenja tujega jezika v šoli in doma. Učenci so se v teh začetnih letih naučili poslušati in kasneje iskati zanimive in kakovostne vsebine v angleškem jeziku. Med učenci še vedno določene razlike v znanju jezika, tako kot pri ostalih učnih predmetih, vendar je osnova dana. Poudariti pa je potrebno tudi, da se jezika ne naučimo samo s poslušanjem. Jezik mora biti negovan, aktivno uporabljen med vrstniki, na dopustu in zakaj ne, tudi na spletu. Prihodnost je povezovalna in naši najmlajši v osnovnih šolah imajo dobro jezikovno orodje za povezavo z vrstniki po svetu.

Ključne besede: interaktivne vsebine, splet, angleščina, učna aktivnost, igra

Profesionalni razvoj pedagoških delavcev skozi api-pedagogiko v dobi digitalizacije

Nina Ilič (Zavod za razvoj empatije in ustvarjalnosti Eneja)

Datum: 21. 9. 2022

Dvorana: P4

Ura: 12:00-12:20

Sekcija: Izkušnje in dileme digitalizacije v vrtcih, šolah in drugih vzgojno-izobraževalnih institucijah – primeri dobrih praks

Ozadje in namen:

Bistven namen te raziskave je ugotoviti kakšne priložnosti na kateriernem področju predstavlja spletni portal API vrtec kot obvezen element pedagoškega programa API vrtec ter rezultate oziroma izsledke te raziskave konstruktivno uporabiti v strokovnih smernicah za uporabo omenjenega spletnega stičišča. Cilj raziskave je vzpostaviti takšno spletno stičišče pedagoških delavcev, ki bo služilo kot lepilo, integralni člen, ki povezuje varstvo okolja, deležnike različnih strokovnih področij, povezovanje mesta s podeželjem in nenazadnje vzgojo in izobraževanje za trajnostni razvoj. Razvoj priložnosti za vseživljenjsko učenje in nadaljnje profesionalno usposabljanje, ki krepiti kompetentnost za kvalitetno pedagoško delo vseh v projektu sodelujočih pedagoških

delavcev, ne glede na razlike v njihovi izhodiščni stopnji formalne izobrazbe, je smoter sodobnosti, še toliko bolj, ko govorimo o dobi digitalizacije. S pričujočo raziskovalno nalogo torej odkrivamo razmerje med oportunističnim pristopom pedagoškega programa API pedagogika in odnosom pedagoških delavcev do dejanskega koriščenja danih digitalnih priložnosti.

Metodologija:

Raziskava se začne s samo opredelitvijo pojmov in razmerij. Uporabljena metodologija je tako sprva sociološka metoda, s katero ugotavljamo, kaj v zvezi z izpostavljenim vprašanjem je potrebno najprej opredeliti in nato raziskati. Sociološka metoda se tesno prepleta z vrednotenjsko metodo, ki upošteva predvsem etične vrednote in dimenzijo dolžnosti oziroma razsvetljuje vrednote, ki so predmet pravnega urejanja razmerij na področju izobraževanja in profesionalnega razvoja pedagoških delavcev. Poglavitni uporabljeni metodi sta študija primera in analiza vsebine. Raziskovalni orodji pri tem pa vprašalnik in opazovanje. Ugotavlja se torej stališče pedagoških delavcev do obravnavane tematike na eni strani in dejansko uresničevanje kariernih priložnosti za profesionalni razvoj na drugi strani. Analitični pristop pa je nenazadnje tisti, ki bo s sintetično metodo zagotovil raziskavo raziskovalnega pravnega vprašanja v njegovi celovitosti in medsebojni zvezi posameznih delov ter omogočil sintezo odgovora na v naslovu zastavljeno raziskovalno vprašanje

Rezultati in ugotovitve:

Ugotovljeno je bilo, da pedagoški delavci prednostno potrebujejo orodja za dvig motivacije po osebem angažiranju za profesionalni razvoj in sicer kljub dejstvu, da na področju strokovnosti prihaja do (izrazite) neenakosti orodij. V največ primerih pridobivanje digitalnih kompetenc ni ozaveščeno kot vrednota, h kateri je potrebno stremeti, če naj vlagamo energijo v profesionalni razvoj. Prvi pomislek je časovni vložek, ki ga uporaba spletnega portala zahteva, bodisi pri digitalno večjih bodisi pri digitalno nevesčih pedagoških delavcih. Ugotoviti gre, da je socialni, torej družabni oz. soustvarjalni dejavnik spletnega portala API vrtec tisti element, ki ga velja spodbujati, izpostavljati, razvijati, morda celo v skupinskih izvedbah, saj pedagoški delavci kot največjo prednost prepoznajo medsebojno izmenjavo primerov dobrih praks pred samo priložnostjo objave strokovnih člankov.

Ključne besede: API vrtec, api-pedagogika, spletni portal, digitalizacija

Vzpostavitev virtualne mobilnosti v projektih Erasmus + kot metode za doseganje projektnih in učnih ciljev

Ivana Majcen (CMEPIUS), Mateja Žagar Pečjak (CMEPIUS)

Datum: 21. 9. 2022

Dvorana: P4

Ura: 13:30-13:50

Sekcija: Izkušnje in dileme digitalizacije v vrtcih, šolah in drugih vzgojno-izobraževalnih institucijah – primeri dobrih praks

Ozadje in namen:

Ni novost, da so digitalizacijo v vzgoji in izobraževanju okrepile prav omejitve epidemije COVID-19. Mednarodne mobilnosti strokovnih delavcev ali učencev, ki so običajno osrednji del projektov Erasmus+ v VIZ zavodih, so v kratkem času zamenjale t.i. virtualne mobilnosti za katere se je odločilo nemalo vrtcev in šol. Virtualna mobilnost, je omogočila evropskim vzgojno-izobraževalnim zavodom, da so lahko nadaljevale z načrtovanimi projektnimi aktivnostmi oz. zasledovale cilje projekta, ki zahtevajo tudi mednarodno dimenzijo. Virtualne mobilnosti so na prvi pogled delovale kot začasna rešitev za nadaljevanje projektnih aktivnosti učenja, poučevanja, usposabljanja ter uresničevanje idej internacionalizacije preko trenutno dosegljivih mehanizmov, a so se izkazale kot učinkovita metoda za dopolnjevanje drugih projektnih aktivnosti. Ne glede na današnjo popularizacijo virtualnih mobilnosti iz razlogov »višje sile«, so o njej raziskovalci razmišljali že pred desetletjem, v kontekstu izobraževanja na daljavo oz. šolanja otrok iz geografsko oddaljenih območij ali pa v kontekstu lažjega in posledično širšega dostopa do internacionalizacije v izobraževanju. Prav na tem mestu virtualno mobilnost raziskovalci navajajo kot priložnost za vključevanje vseh učečih se, tudi tistih, ki se zaradi socialnih, finančnih ali drugih razlogov ne morejo udeležiti mednarodnih študentskih izmenjav (Vriens idr., 2010). Portal elearningeuropa.info definira virtualno mobilnost kot »uporabo informacijskih in komunikacijskih tehnologij za doseganje enakih ciljev, kot bi jih lahko dosegli s fizično mobilnostjo, brez potrebe po potovanju«. Druga definicija, ki jo navaja Being Mobile pa pravi, da je virtualna mobilnost oblika učenja, ki jo sestavljajo virtualne komponente, podprte z IKT in vključuje mednarodno sodelovanje med osebami različnih okolij in kultur, ki delajo ali se učijo skupaj in kjer sta osrednja cilja krepitev medkulturnosti in izmenjava znanja. Ocenjujemo (tudi Vriens idr., 2010), da gre za kombinacijo obeh navedenih definicij, s posebnim poudarkom na mednarodni in sodelovalni izkušnji v kontekstu učenja in poučevanja pri čemer pa je virtualna mobilnost lahko dopolnitev ali nadomestilo fizične mobilnosti. V prispevku predstavljamo odzive strokovnih delavcev VIZ na izvedene virtualne mobilnosti, ki so se izvedle med 2020 in marcem 2022, v okviru KA229 Erasmus+ projektov, na področju splošnega šolskega izobraževanja.

Metodologija:

Zanimalo nas je, kako se je virtualna mobilnost transformirala v učno metodo za doseganje nekaterih projektnih ciljev ter katere prednosti ali slabosti so strokovni delavci, ki so (bili) koordinatorji projekta zaznali. Izbrali smo kvantitativno metodo raziskovanja, kot raziskovalni instrument pa anketni vprašalnik. Anketni vprašalnik

smo poslali vsem pogodbenikom, ki so vpeti v tekoče projekte, torej 283 koordinatorjem, v celoti ga je izpolnilo 89 strokovnih delavcev v VIZ. Več kot dve tretjini jih je poročalo o izvedeni virtualni mobilnosti, 5 % vprašanih je virtualno aktivnost izvajalo pred izbruhom epidemije, in sicer kot podporo projektnim aktivnostim, spoznavanju, krepitevi digitalnih kompetenc. Pridobljene podatke smo podkrepili tudi s pomočjo kvalitativne metode, in sicer z vpogledom v nekatere dobre prakse, ki smo jih zaznali preko rednih poročanj strokovnih delavcev v projektu. Cilji raziskave so bili: 1) ugotoviti, ali obstajajo in kateri so drugi motivi (poleg omejitve višje sile) za izvedbo virtualnih mobilnosti v okviru projekta Erasmus+, 2) raziskati, kako strokovni delavci ocenjujejo doseganje zastavljenih projektnih ciljev skozi virtualno mobilnost, 3) pridobiti samooceno strokovnih delavcev glede pridobivanja medkulturnih, digitalnih, jezikovnih kompetenc preko virtualnih mobilnosti, 4) identificirati, s strani strokovnih delavcev zaznane prednosti in slabosti virtualnih mobilnosti v okviru programa Erasmus+.

Rezultati in ugotovitve:

Strokovni delavci v VIZ so v samo izvedbo virtualne mobilnosti vstopali z dvomi, kasneje pa poročali o zaznanih razsežnostih in pozitivnih izkušnjah in se jih večkrat posluževali. To dokazuje povratna informacija strokovnih delavcev, ki so se virtualne mobilnosti bodisi udeležili, bodisi jo zvajali ter načrtovanje virtualnih mobilnosti v aktualnih projektih Erasmus+, kjer se podobne aktivnosti, kljub omilitvi ukrepov epidemije nadaljujejo. Projektni cilji so bili tako pri strokovnih delavcih kot učencih oz. dijakih deloma doseženi. Le majhen odstotek je tistih, ki menijo, da cilji projekta s pomočjo virtualnih mobilnosti niso bili doseženi, in da se virtualnih mobilnosti v prihodnosti ne namervajo posluževati. Koordinatorji opažajo okrepitev medkulturnih, jezikovnih in digitalnih kompetenc. Najbolj presenetljiv je odziv, da poročajo tudi o izboljšanju medsebojnih odnosov, tako med učenci oz. dijaki kot tudi med strokovnimi delavci. Dodatno so respondenti navedli, da je bilo skozi virtualne mobilnosti mogoče spoznavati druge države in kulture ter razviti večšine poslušanja, nastopanja in organizacije in načrtovanja. Več kot polovica vprašanih zaključuje, da namerava ohraniti metodo virtualne mobilnosti, a le kot dopolnitev fizični, predvsem zaradi učinkovitejšega sodelovanja v mednarodnem partnerstvu. Kljub temu, da so strokovni delavci prepoznali slabosti in prednosti virtualnih mobilnosti, je več slednjih in virtualna aktivnost pri mnogih (po)ostaja dopolnitvena metoda fizičnim aktivnostim, nikakor pa ne ekvivalent fizični mednarodni aktivnosti, katere učinki so širši.

Ključne besede: Erasmus+ projekt, projektna aktivnost, virtualna mobilnost, strokovni delavci, projektni cilji

Virtualna mobilnost učencev v osnovni šoli

Vida Snedec Gerkman (Osnovna šola Davorina Jenka Cerklje na Gorenjskem)

Datum: 21. 9. 2022

Dvorana: P4

Ura: 13:50-14:10

Sekcija: Izkušnje in dileme digitalizacije v vrtcih, šolah in drugih vzgojno-izobraževalnih institucijah – primeri dobrih praks

Ozadje in namen:

Na osnovni šoli Davorina Jenka v Cerkljah na Gorenjskem poučujem zgodovino in DKE, v okviru partnerstev za sodelovanje v splošnem šolskem izobraževanju Erasmus+ KA2 pa sem šolska koordinatorica v projektih, ki našim učencem zagotavljajo pridobivanje izkušenj z mednarodnim sodelovanjem, krepitev njihovih zmožnosti in prinašajo kakovostne in inovativne rezultate. Leta 2018 smo se kot partnerska šola vključili v dveletni mednarodni Erasmus+ KA2 projekt za izmenjavo med šolami »The European cultural framework promotes social inclusion increasing the skills for our disadvantaged students«, skupaj z osnovnimi šolami iz Bolgarije, Grčije, Italije, Litve in Španije. Zaradi epidemije covid-19 smo projekt podaljšati za eno leto, fizične mobilnosti učencev in učiteljev smo izvedli v Grčiji, Litvi, Italiji in Sloveniji, zadnji dve mobilnosti v Bolgariji in Španiji pa sta potekali virtualno. Posebno skrb smo namenili vključevanju učencev z manj priložnostmi, ki bi prvič potovali v tuje države, se družili z evropskimi vrstniki, se učili tujih jezikov, spoznavali kulturno in naravno dediščino sodelujočih držav in utrjevali evropske vrednote. V projektu je bila načrtovana mobilnost desetih učencev. V okviru prvih štirih fizičnih mobilnosti so učenci spoznali kulturno in naravno dediščino držav udeleženk, sistem šolanja otrok v drugih državah, stkali nova mednarodna prijateljstva, izgubili strah pred potovanjem in komunikacijo v tujem jeziku, postali bolj samozavestni. Učitelji smo pridobili večine mednarodnega sodelovanja in stkali številne vezi za bodoča povezovanja, dobili smo uvid v delo učiteljev v različnih evropskih šolskih sistemih, nove izkušnje pa so okrepile našo samozavest. Šola je postala ustanova, ki širi svoje poslanstvo tudi na področju odpiranja okna v svet za naše učence in postaja prepoznavna v mednarodnem okolju. Epidemija covid-19 je imela velik vpliv na naš projekt. Fizične mobilnosti smo partnerske šole morale nadomestiti z drugimi oblikami sodelovanja. Projekt smo želeli zaključiti v celoti, zato smo se odločili za virtualno izvedbo preostalih mobilnosti.

Metodologija:

Opisani primer dobre prakse smo v okviru projekta Erasmus+ KA2 izvajali v času ukrepov za preprečevanje epidemije covid-19, ko smo se po daljšem obdobju učenja in poučevanja na daljavo vrnili v šolo. V virtualno mobilnost smo vključili po en oddelek 5. razreda s 25 učenci. Projektne cilje smo zaradi izvedbe v času pouka uskladili s cilji iz učnih načrtov sodelujočih šol. Gostiteljski šoli sta pripravili dejavnosti, ki so omogočale: 1) doseganje projektnih ciljev in ciljev iz učnih načrtov, 2) krepitev medkulturne, digitalne in jezikovne kompetence, 3) izvedbo z uporabo obstoječe informacijske tehnologije, 4) uporabo aplikacij, ki so dovolj enostavne, da jih usvojijo vsi učenci. Virtualne dejavnosti so bile usmerjene v krepitev: 1) medkulturne kompetence (druženje učencev, spoznavanje snovne in nesnovne

dediščine, narodnih običajev in praznikov, plesne in glasbene delavnice, priprava tradicionalnih jedi in izdelava različnih predmetov snovne dediščine, izdelava spletne knjige o kulturni dediščini), 2) jezikovne kompetence (komunikacija je potekala v angleščini, učenci pa so se udeležili tečajev bolgarskega in španskega jezika, ki so ju zaključili s kvizom), 3) digitalne kompetence (virtualno srečanje je potekalo v okolju Zoom, izdelke smo razstavljali v Padlet-u, za izvedbo posameznih dejavnosti pa smo uporabili aplikacije Power point, Badge Maker, Youtube, Google street, Google Maps, Chromavid, Kahoot!, Storyjumper in LearningApps). Učinke srečanj smo predstavili v Erasmus+ koticu in objavili na šolski spletni strani.

Rezultati in ugotovitve:

V evalvacijah virtualnih mobilnosti so sodelovali udeleženi učenci in učitelji. Učenci so kot pozitivne učinke navedli: 1) drugačna, bolj zanimiva oblika pouka, 2) uporaba zabavnih aplikacij, računalnikov in pametnih telefonov, 3) aktivne naloge in izzivi (kuhanje, ples, e-knjiga, risanje, izdelava različnih izdelkov), 4) komunikacija v tujem jeziku, 5) tekmovanja v znanju (kvizi). Učenci so izpostavili tudi negativne izkušnje: 1) niso navezali tako tesnih vezi, kot so jih otroci, ki so bili udeleženi v fizični mobilnosti, 2) niso resnično videli in spoznali znamenitosti v Španiji in Bolgariji, 3) utrujenost zaradi natrpanega programa, 4) moteče težave z IKT v nekaterih šolah. Učitelji so izkušnjo, v katero nas je potisnila epidemija COVID-a, vzeli kot priložnost za učenje. Prednosti vidijo v: 1) večjem številu udeležencev, 2) pridobivanju novih izkušenj in znanj na področju digitalne kompetence, 3) zanemarljivih finančnih stroških, 4) udobju in varnosti domače učilnice, brez tveganj, ki jih predstavlja potovanje, 5) prispevku k zmanjšanju ogljičnega odtisa in trajnostnemu razvoju. Kot slabosti so učitelji izpostavili: 1) oteženo usvajanje nekaterih projektih ciljev s področja medkulturne in jezikovne kompetence, 2) odsotnost izkušnje potovanja in živega stika oz. druženja. Kljub nekaterim prednostim, ki jih udeležencem ponuja virtualna mobilnost, v novih projektih načrtujemo fizične mobilnosti, virtualne mobilnosti bomo uporabili kot orodje za lažje spoznavanje, sodelovanje in bolj kakovostne priprave na srečanja v živo.

Ključne besede: virtualna mobilnost, projektni cilji, medkulturne kompetence, digitalne kompetence, jezikovne kompetence

ATS STEM Slovenija: Rešujemo realne probleme in razvijamo ter vrednotimo prečne veščine

Bernarda Moravec (ZRSS), Simona Slavič Kumer (ZRSS), Borut Čampelj (MIZŠ)

Datum: 21. 9. 2022

Dvorana: P4

Ura: 14:10-14:30

Sekcija: Izkušnje in dileme digitalizacije v vrtech, šolah in drugih vzgojno-izobraževalnih institucijah – primeri dobrih praks

Ozadje in namen:

Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport ter Zavod RS za šolstvo sta sodelovala v mednarodnem projektu programa Erasmus+, ATS STEM (ang. Assessment of Transversal Skills in STEM, slo: Vrednotenje prečnih veščin na STEM-področju). V projekt je bilo vključenih 17 slovenskih osnovnih šol, 102 učitelja in 519 učencev.

Projekt se je izvajal v osmih državah EU (Belgija, Ciper, Grčija, Irska, Slovenija, Švedska, Španija in Avstrija). Namen projekta je bil poiskati učinkovite strategije vrednotenja prečnih veščin učencev z digitalnimi orodji na STEM-področju. Ključni cilj projekta je bil zagotoviti nabor pristopov in digitalnih orodij, ki bodo omogočili učiteljem učinkovito spodbujanje razvoja, formativnega spremljanja in vrednotenja prečnih veščin učencev.

V prvi fazi projekta je bila posebna pozornost namenjena razvoju okvira koncepta ATS STEM in usposabljanju sodelujočih učiteljev. Ključna faza projekta je bila evalvacijska raziskava, v okviru katere je na pilotnih šolah potekalo načrtovanje in izvajanje STEM-učnih enot. V Sloveniji nimamo integriranega STEM-izobraževanja, zato je načrtovanje učnih dejavnosti v STEM-učnih enotah, ki sledijo konceptu ATS STEM, zahtevalo od učiteljev še dodatno sodelovanje in timsko delo. Učencem so medpredmetno načrtovane učne dejavnosti v STEM-učnih enotah, ki sledijo korakom reševanja problemov, omogočale razvijanje (prečnih) veščin in uporabo ter povezovanje disciplinarnih znanj pri reševanju interdisciplinarnih problemov. Za izvedbo kakovostnih učnih enot je bila potrebna celovita priprava ter razumevanje posameznih elementov koncepta oziroma korakov načrtovanja. Navkljub specifičnim razmeram, ki so bile posledica covid-19 pandemije, so slovenske šole uspešno izvedle načrtovane aktivnosti in smiselno vključevale digitalna orodja za vrednotenje prečnih veščin.

V času implementacije STEM-učnih enot je potekala kvantitativna in kvalitativna evalvacijska raziskava, na nacionalni in projektni ravni. Gradiva projekta in rezultati evalvacije so zbrani v nacionalnih poročilih in mednarodnih gradivih projekta. V Sloveniji smo oblikovali tri publikacije, ki na razumljiv način predstavljajo koncept, formativno spremljanje prečnih veščin s podporo digitalnih orodij in načrtovanje ter izvedbo STEM-učnih enot.

Metodologija:

Sodelujoči svetovalci, raziskovalci in uradniki so pripravili razširjeni okvir koncepta ATS STEM, ki vsebuje štiri ključne elemente za načrtovanje STEM-učnih enot: ključne kompetence/veščine na STEM-področju, izhodišča za načrtovanje STEM-učnih enot, dejavnosti, ki podpirajo formativno spremljanje in digitalna orodja oz. kriterije, ki služijo za spremljanje in vrednotenje veščin. Razvit koncept ponuja

orodje, ki učiteljem omogoča, da dosežejo poenoteno razumevanje integriranega/medpredmetnega STEM-izobraževanja ter jih usmerja k uporabi raznovrstnih razpoložljivih digitalnih orodij pri vrednotenju znanja in veščin v šolah. V vseh pilotnih šolah je potekala kvantitativna evalvacija za zbiranje podatkov na začetku in ob koncu faze eksperimentiranja tako, da so učenci izpolnjevali začetni in končni »Spletni vprašalnik o ključnih kompetencah na STEM-področju« (razvit posebej za potrebe raziskave). Učenci so na podlagi opisa in primera uporabe veščine v vsakdanjem življenju ovrednotili svoje doseganje veščine na petstopenjski lestvici. V vsaki državi so med sodelujočimi šolami izbrali določene šole - študije primerov, na katerih je potekala kvalitativna evalvacija, v okviru katere so se zbirali dodatni kvalitativni podatki in poglobljene nadaljevalne študije. Cilj evalvacije je bil preveriti, kako digitalna orodja pripomorejo k razvoju prečnih veščin učencev. Kvalitativno evalvacijo je v Sloveniji izvedla nacionalna evalvatorica in je potekala na dveh šolah.

Rezultati in ugotovitve:

Rezultat projekta ATS STEM je v Sloveniji po konceptu ATS STEM načrtovanih in izvedenih 52 STEM-učnih enot (na mednarodnem nivoju še veliko več), ki izhajajo iz realnih problemov za šolo oz. njeno okolico aktualni. Oblikovane STEM-učne enote omogočajo ostalim učiteljem in šolskim timom lažje načrtovanje medpredmetnih učnih dejavnosti, ki učencem na razumljiv in osmišljen način omogočajo uporabo disciplinarnih znanj pri reševanju realnih problemov iz vsakdanjega življenja. V kvantitativno evalvacijo projekta je bilo vključenih 2925 učencev iz 88 šol. Rezultati evalvacije za Slovenijo so pokazali, da so se učenci na vseh veščinah v končnem vprašalniku samovrednotili višje, kot v začetnem. Največji napredek je opazen pri veščinah samoregulacije in predmetnih veščinah, najmanjši pri komuniciranju. Za potrebe kvalitativne evalvacije je bil oblikovan obrazec za nacionalne evalvatorje, ki so spremljali več področij: medpredmetnost, povratne informacije, medvrstniško vrednotenje, samovrednotenje ter dokaze o učenju. Učenci so pri izvajanju STEM-učnih enot uporabljali različne naprave, gradiva in dokaze o učenju pa so zbirali v različnih okoljih. Nacionalna evalvacija je pokazala, da digitalna orodja pomembno spodbujajo razvoj prečnih veščin, da so še vedno premalo izkoriščena, predvsem z vidika podpore formativnemu spremljanju oz. podajanju povratne informacije učencu. Ugotovila je, da so učitelji bolj osmišljeno uporabljali digitalna orodja v času pouka na daljavo, v razredu pa je smiselna raba digitalnih orodij učiteljem predstavljala bistveno večji izziv.

Ključne besede: STEM-izobraževanje, prečne veščine, evalvacija, digitalna orodja, reševanje problemov

Medpredmetno razvijanje STEM kompetenc

Marija Blažič (OŠ Dobje)

Datum: 21. 9. 2022

Dvorana: P4

Ura: 14:30-14:50

Sekcija: Izkušnje in dileme digitalizacije v vrtech, šolah in drugih vzgojno-izobraževalnih institucijah – primeri dobrih praks

Ozadje in namen:

Kot šola smo sodelovali v mednarodnem projektu ATS STEM. Cilj projekta je razvijati pri učencih prečne veščine s podporo formativnega spremljanja in z uporabo informacijsko – komunikacijske tehnologije (IKT). Razvijanje STEM kompetenc z digitalnimi orodji na področju naravoslovja, tehnike in tehnologije in matematike. V projekt smo vključili učence 8. razreda. Šolski projektni tim (vključeni 4 učitelji in ravnateljica) je načrtno razvijal prečne veščine sodelovanja in komuniciranja. Pri izvajanju medpredmetne vsebine smo upoštevali koncept projekta: ključne STEM kompetence, načela načrtovanja STEM učnih enot, elemente formativnega spremljanja in digitalna orodja za spremljanje in vrednotenje po kriterijih. Pri načrtovanem razvijanju veščin sodelovanja in komuniciranja, smo vključili vsa učna načela: reševanje problemov, predmetna in medpredmetna znanja, realne in življenjske situacije, smiselna raba tehnologije, inženirski pristop in ustrezne učne metode. Upoštevali smo tudi elemente formativnega spremljanja: načela STEM načrtovanja, povratna informacija, integrirana STEM vsebina, pridobivanje dokazov, medvrstniško vrednotenje in samovrednotenje. Nastale so integrirane STEM učne vsebine. Skozi celoten projekt smo smiselno vključili IKT tako, da smo zagotovili njeno prilagodljivost, praktičnost, funkcionalnost in uporabnost. Dejavnosti so bile povezane s cilji trajnostnega razvoja. Povezali smo jih v pet korakov: 1) orientiranje: izbira realnega problema (svetovnega ali lokalnega), 2) konceptualizacija: iskanje rešitev, 3) raziskava: preizkušanje rešitev, 4) sklepanje: vrednotenje rešitev, 5) diskusija: razpravljanje o rešitvah.

Metodologija:

Na OŠ Dobje smo člani tima z učenci iskali rešitve, kako zmanjšati hrup v šolski telovadnici. Telovadnica ni akustično izolirana. Hrup, ki nastaja med aktivnostmi v telovadnici je zelo moteč in zdravju škodljiv. Zato smo iskali možne rešitve problema. Preverili smo predznanje, učence spoznali z vsebino in postavili kriterije za raziskavo. Posneli smo štiri vrste hrupa, ki se najpogosteje pojavljajo (krik, plosk, odboj žoge in glasno navijanje). Posnetke smo nato predvajali v različnih prostorih; akustično izolirani jedilnici in neakustično urejeni telovadnici. S pomočjo izrisanih grafov smo rezultate med sabo primerjali. Dokazali smo da zvok v telovadnici bolj odmeva. Učenci so izdelali prototip. V njem bi preizkušali izolativnost različnih materialov (stena, valovita pena in jajčne škatle). Izbrali smo prototip, ki je zajel največ detajlov (npr. oddaljenost mikrofona od zvočnika in pregrada med njima). Valovita pena se je pokazala za najboljši zvočni izolator, z najmanj odmeva.

Rezultati in ugotovitve:

Rezultati ankete pred in po izvedbi projekta, so pokazali napredek učencev, pri razvijanju prečnih veščin. Spremljanje dela in sprotni rezultati so pokazali, da so učenci napredovali iz dejavnosti v dejavnost. Postali so samostojnejši, poslušali so člane skupine, podajali konkretne predloge rešitev in ustrezno komunicirali. Velik izziv tudi za učitelje je medpredmetno povezovanje. Z njim smo problem zajeli kot celoto in ne po posameznih področjih. Potrebno je veliko časa in tudi usklajevanja dejavnosti. Medpredmetno sodelovanje ne sme postati cilj sodobne šole, ampak le sredstvo za doseganje ciljev učnega načrta. Medpredmetnost zaradi medpredmetnosti same nima svojega namena (Kerin, 2010).

Ključne besede: Medpredmetno povezovanje, veščine, IKT, znanje

PREDSTAVITVE PRISPEVKOV
četrtek, 22. september 2022

Digitalne neenakosti in/kot prikriti kurikulum

Valerija Vendramin (Pedagoški inštitut)

Datum: 22. 9. 2022

Dvorana: P1

Ura: 10:30-11:00

Sekcija: Šola in družba

Ozadje in namen:

Kot je zapisano v dunajskem manifestu o digitalnem humanizmu (Vienna Manifesto), tehnološke inovacije zahtevajo tudi družbene inovacije, te slednje pa širok družbeni angažma (prav tam). Vendar – tu je potrebna refleksija – ali (prav tam) smo dejansko sredi koevolucije tehnologije in človeštva? V prispevku bomo najprej (izhajajoč iz omenjenega manifesta) pogledali, katere eksplicitne in implicitne norme, vrednote, gospodarske interese ipd. bi lahko vsebovala sodobna tehnologija, predvsem pa, katere od teh nevidnih momentov vsebujejo algoritmi. Izhodiščno vprašanje torej je, ali in v kakšni meri so digitalne tehnologije emancipatorne in v kakšni meri vsebujejo predsodke in zdravorazumske predpostavke, ki so tudi sicer prisotne v družbi in ne dovolj vidne oz. zaznavne. Hkrati pa je pomembno pozornost posvetiti definicijam tehnologije (npr. instrumentalistična, esencialistična ipd.). Pomembno se je zavedati, da so tehnologije nastajajoči skupki materialnih, družbenih in digitalnih dejavnosti (Fawns, 2022). Še posebej je to vprašanje relevantno za področje VIZ, kjer postaja digitalizacija spričo preteklih pandemičnih razmer eden od osrednjih pojmov, hkrati pa edukacijska tehnologija (angl. tudi edtech) postaja vidna kot družbeni proces, ki kodira ospoljene, razredne, verske heteronormativne ipd. norme v vsakdanje edukacijske prakse (Macgilchrist, 2021). Pričujoča problematika se tesno navezuje na epistemološke predpostavke (pomembno izhodišče bo feministična epistemologija) oziroma jo je mogoče ustrezno osvetliti prav skozi to optiko. Izpostaviti je treba osrednjo vlogo subjekta, ki – v pretendiranju na »objektivnost« – z izbrisom potegne za sabo izbris političnega in s tem oblastnih struktur, ki so inherentne hierarhiji spoznavajočih (Adam, 1998; 2000). To pa je dvojno pomemben moment, ki pomaga tako pri detektiranju prikrita kurikula kot tudi redefiniciji vednosti (oboje je seveda povezano).

Metodologija:

Uporabljena bo kvalitativna metodologija, tj. predvsem: 1) kvalitativna analiza oziroma primerjalna analiza diskurzov in metod za soočanje z uradnim oz. pripoznanim "zdravorazumskim" videnjem družbene stvarnosti, družbenih in političnih odnosov, zgodovine in konceptualnih kategorij s perspektive alternativnih pogledov na družbo, politično kulturo, tehnologijo ipd. 2) primerjalna analiza temeljnih konceptov.

Rezultati in ugotovitve:

Naš glaven prispevek bo s pomočjo kvalitativne metodologije preučiti načine, kako je software vključen v prakse oblikovanja kurikula in naravo vednosti (povezava dveh zgoraj omenjenih dimenzij) (Edwards, 2015). Prvo je lahko diskriminatorno, čeprav ideologija digitalnega izobraževanja poudarja odprtost in emancipatornost (prav tam). Naslednje izhodišče, ki ga bo mogoče odpreti, pa je, kako se spreminja narava

vednosti, kako se vednost spričo novih tehnologij nemara generira drugače, kar nakazuje epistemološke premike (Manovich, 2013). Zadevna vprašanja niso popolnoma nova, vendar je pomembno, da jih v danem zgodovinskem trenutku ponovno izpostavimo in poskušamo detektirati, kako se povezujejo neenakosti in t. i. edtech. Ali pri tem nastajajo nove oblike neenakosti in kako jih je mogoče detektirati (Macgilchrist, 2021). In, nazadnje, kako samo raziskovanje prispeva k reproduciranju neenakost in nepravilnosti.

Ključne besede: digitalizacija, epistemologija, subjekt, neenakosti, prikriti kurikulum

Vpliv digitalizacije vzgoje in izobraževanja na kognitivno in nekognitivno področje delovanja in učne dosežke – interdisciplinarni pogledi

Simona Tancig (zunanja sodelavka: Univerza Sigmunda Freuda v Ljubljani, Pedagoška fakulteta UL)

Datum: 22. 9. 2022

Dvorana: P1

Ura: 11:00-11:30

Sekcija: Šola in družba

Ozadje in namen:

Današnji čas označuje hiter razvoj digitalne tehnologije, ki pomembno vpliva in spreminja tudi vzgojno in izobraževalno (VI) prakso in politiko. Nova digitalna tehnologija poleg številnih prednosti in priložnosti prinaša tudi tveganja. Nudi izjemne možnosti od dostopanja in pridobivanja novih informacij, do njihovega prenosa, shranjevanja, širjenja in skupnega ustvarjanja znanja. Na drugi strani se neredko srečujemo tudi s tveganji in nekaterimi negativnimi vplivi, ki zahtevajo veliko previdnost in premišljeno ter znanstveno podprto uporabo digitalne tehnologije v VI prostoru. O tem pričajo tudi nekateri znani obsežni projekti digitalizacije VI procesov, namenjeni izboljšanju učne uspešnosti učencev, ki so izhajali iz prepričanja o nesporno pozitivnih učinkih digitalizacije. Znana je ambiciozna pobuda Laboratorija za nove medije na univerzi MIT, podprta tudi s strani OZN za reformo izobraževanja v manj razvitih državah s projektom »Prenosnik za vsakega otroka – One Laptop Per Child«. Podobni so bili projekti izredno velikih vložkov v IKT v državah Evropske skupnosti. Žal ti projekti niso dali pričakovanih rezultatov napredka na področju znanj in različnih vrst pismenosti. To se je potrdilo tudi v primeru največjega nenačrtovanega globalnega izobraževalnega eksperimenta zaprtja šol in učenja na daljavo v času pandemije covid-19. Namen prispevka je podati kritičen pogled in sintezo znanstvenega razumevanja vplivov, ki jih digitalizacija prinaša v VI prostor na kognitivnem področju, npr. temeljna znanja, bralna pismenost ipd. in na nekognitivnem področju, npr. čustveno-socialni razvoj, z vidika interdisciplinarnih raziskav.

Metodologija:

Za čim boljše razjasnitev problematike in raziskovalnih vprašanj smo pri izboru gradiv in člankov upoštevali več kriterijev, npr. interdisciplinarnost raziskav, njihovo teoretično poglobljenost, in njihove implikacije za VI ter priporočila za izobraževanje v prihodnosti. Poleg sistematičnih analiz vplivov digitalnih sredstev v vzgoji in

izobraževanju, ki jih navajajo nekateri mednarodni projekti, smo pri raziskovalni problematiki upoštevali predvsem izbrane interdisciplinarne raziskave, ki pojasnjujejo in utemljujejo spremembe v kogniciji in čustveno-socialnih procesih in njihovih nevroloških korelatih. Razumevanje teh sprememb je pomembno pri načrtovanju učinkovite VI prakse in edukacijske politike. Pri izboru raziskovalnih člankov smo upoštevali različne epistemološke osnove in metodološke pristope od eksperimentalnih do kvalitativno raziskovalnih. Izbrane interdisciplinarne raziskave obsegajo razvojno-psihološko in pedagoško-psihološko problematiko, edukacijsko nevroznanost, psihofiziološko področje in kognitivno znanost. Za bolj celovito razjasnitev problematike smo upoštevali tudi dve paradigmatiki področji: utelešeno kognicijo in večopravnost. Obe stopata v ospredje sodobnih raziskav vplivov digitalizacije na vzgojo in izobraževanje kot tudi širše, na človekovo dejavnost in sodobno družbo. Za kritičen pregled in analizo, primerjavo in združevanje ugotovitev raziskav smo uporabili metodo analize, komparativno metodo in sintetično raziskovalno metodo.

Rezultati in ugotovitve:

Področje temeljnih znanj in spretnosti se z digitalizacijo VI spreminja, npr. nadomeščanje pisanja s tipkanjem in nadomeščanje branja tiskanega gradiva z besedili na digitalnih nosilcih in zaslonih. Vpliv digitalizacije na bralno pismenost je dobro raziskan in podprt z interdisciplinarnimi raziskavami s področja nevroznanosti, družboslovja, humanistike in informacijske tehnologije. Ugotovitve raziskav evropskega projekta E-READ (E-branje) so povzete v Deklaraciji iz Stavangerja o prihodnosti branja skupaj s priporočili. Pomembno je priporočilo, da prezgodaj ne opustimo pisanja na roko na račun tipkanja, ker omogoča boljše razumevanje in višjenivojsko znanje ter prispeva k bralni pismenosti. Z digitalizacijo branje daljših besedil upada in manj spodbuja kognitivne funkcije in čustveno doživljanje (empatijo). Pri branju tiskanih besedil sta večja poglobljenost in zatopljenost v branje. Tudi pri raziskavah učenja na daljavo najdemo nekatere sorodne ugotovitve. Že analize mednarodnih raziskav (EUROSTAT, PISA, PIRIS, TALIS) in raziskave projekcije in simulacije učenja na daljavo glede učne uspešnosti so pokazale nekatere negativne vplive na kognitivno in nekognitivno področje. Kasneje so to potrdile tudi nedavne empirične raziskave v tujini in v slovenskem prostoru. Omenjene ugotovitve vpliva digitalizacije lahko pojasnimo s konceptualizacijo utelešene kognicije in danes vseprisotno medijsko večopravnostjo, ki vpliva na slabšo pozornost, spomin, razumevanje in večjo impulzivnost, na slabši emocionalni nadzor in nižjo učno uspešnost. Pomembna je tudi ugotovitev, da negativni vplivi niso v enaki meri prizadeli vseh učencev glede na SES in bodo poleg kratkoročnih imeli tudi dolgoročne posledice. Slabšo učno uspešnost je treba postaviti tudi v širšo perspektivo. Gre za izgubo človeškega kapitala, ki bo imela posledice za rast produktivnosti, zaposlovanja, inovacij itd.

Ključne besede: kognitivno področje, čustveno-socialno področje, učna uspešnost, večopravnost, digitalizacija

Vplivi digitalne pismenosti na oblikovanje identitete otrok iz drugih držav, ki se šolajo v Sloveniji s perspektive družbeno-kulturne antropologije

Natalija Vrečer (znanstvena sodelavka)

Datum: 22. 9. 2022

Dvorana: P1

Ura: 11:30-12:00

Sekcija: Šola in družba

Ozadje in namen:

Namen prispevka je odgovoriti na raziskovalno vprašanje, kako v procesih prilagajanja na državo sprejema učenci iz drugih držav v slovenskih šolah doživljajo identitetne spremembe. Zanimalo nas bo med drugim tudi, na kakšne težave učenci begunci oz. migranti najpogosteje naletijo pri prilagajanju na slovensko družbo in pri spremembah v njihovi identiteti. Ko pridejo otroci iz begunskih oz. migrantskih družin v državo sprejema, se soočijo s prilagajanjem na drugačne družbeno-kulturne razmere. Izhajam iz predpostavke, da se v procesu vključevanja v šolski sistem v državi sprejema in širšo družbo dogajajo priseljenim otrokom nekatere hitrejšje identitetne spremembe, kot če bi ostali v domovini. Poskušali bomo osvetliti potek procesa sprememb identitete v prilagajanju na kulturo oz. kulture, ki živijo v državi sprejema.

Metodologija:

Na predavanju nameravam predstaviti rezultate pridobljene z naslednjimi metodami: analiza literature (slovenske in iz drugih držav), primerjalna analiza z rezultati raziskav iz drugih držav ter analizo lastnih intervjujev s šolarji in njihovimi starši v Sloveniji. V vzorec intervjujev nameravam zajeti tudi pred nekaj meseci in tedni prispele otroke iz Ukrajine, ki so v našo državo pribežali iz vojnih razmer, ter nekatere izmed otrok beguncev in migrantov, ki v naši državi živijo že dalj časa in se šolajo v slovenskih šolah.

Rezultati in ugotovitve:

Otroci iz begunskih in migrantskih družin se učijo v državi sprejema nekaterih novih kulturnih elementov, stik z njihovo kulturo v domovini pa jim poleg njihove družine, pomaga ohranjati tudi digitalni sistem, predvidevamo, da so s pomočjo računalnika, tablice, e-pošte, ter družabnih omrežij stiki otrok migrantov in beguncev s tradicionalno kulturo pogosti, izhajamo iz trditve, da so v zadnjih letih stiki otrok beguncev in migrantov s kulturo države izvora pogostejši kot v procesih migracij in begunstva v svetu pred desetletji, podobno kot ugotavljajo t. i. transnacionalne študije za migracije po 2. svetovni vojni (npr. Schiller Glick, Basch in Blanc-Szanton, 1992, idr.). Zanimalo nas bo, kako slednje vpliva na spremembe v identiteti učencev iz drugih držav, ki se šolajo v Sloveniji začasno ali z namenom ostati v Sloveniji. Rezultate bomo primerjali z rezultati raziskav iz nekaterih drugih držav, večinoma evropskih.

Ključne besede: učenci iz družin migrantov in beguncev, identiteta, tradicija, kultura

Razvijanje digitalne sporazumevalne zmožnosti pri pouku prvega jezika

Jerca Vogel (Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani)

Datum: 22. 9. 2022

Dvorana: P1

Ura: 13:00-13:30

Sekcija: Šola in družba

Ozadje in namen:

Ob razmisleku o vlogi IKT pri pouku slovenskega jezika se najpogosteje govori o uvajanju novih učnih orodij kot sredstev za doseganje »tradicionalnih« ciljev ob »tradicionalnih« vsebinah in metodah. Vendar se zdi z vidika današnjih učencev ter sprememb v osebnem in javnem komuniciranju vsaj enako pomembno vprašanje, kako jih šola pripravi na sporazumevanje v spletnem oz. digitalnem prostoru. Razlogi, s katerimi se najpogosteje utemeljuje potreba po njegovem načrtnem in sistematičnem razvijanju (tudi) v okviru prvega jezika, so po eni strani povezani s posebnostmi besedil, ki nastajajo v digitalnih okoljih oz. so oblikovana zanje, procesa njihovega oblikovanja in vključevanja naslovnikov oz. soavtorjev, mreženja ter tako imenovane i-kulture; po drugi strani pa nekateri avtorji opozarjajo tudi na novo socialno diferenciacijo, ki izhaja iz večjega ali manjšega dostopa do e-tehnologije ter ravni digitalne sporazumevalne zmožnosti. V prispevku nas bo ob razmisleku o neposrednem razvijanju zmožnosti digitalnega sporazumevanja pri pouku jezika zanimalo, katere specifične cilje bi bilo smiselno vključevati. Pri tem bomo digitalno sporazumevalno zmožnost opredeljevali v okviru splošne sporazumevalne zmožnosti, kot posebnosti pa izpostavili večpredstavnost, interaktivnost ter raznovrstnost oziroma hibridnost spletnih govornih situacij tako z vidika vloge besedil kot z vidika zasebnosti, javnosti in vmesnih položajev, kar zahteva večjo jezikovno prožnost, ozaveščeno jezikovno dejavnost, katere bistveni sestavini sta jezikovno znanje in zmožnost metakognicije, (med)kulturno zavest in kritično mišljenje. Po drugi strani pa nas bo zanimalo, kako s posrednim razvijanjem, tj. z vključevanjem dejavnosti ob e-vsebinah ob doseganju drugih ciljev pouka J1, uveljavljati načela avtentičnosti, splošne in neposredne motiviranosti in aktualizacije; kako ob njih učence usmeriti v osmišljeno raziskovanje jezika in sporazumevanje ter kako ob dejavnostih, ki presegajo tradicionalne vloge govorcev, neposrednih prejemnikov in občinstva, spodbujati procesno učenje, ki izhaja iz jezikovnega znanja govorcev prvega jezika ter hkrati omogoča razvijanje sporazumevalne zmožnosti na kritični ravni.

Metodologija:

V prispevku bodo uporabljene kvalitativne raziskovalne metode. V prvem, teoretičnem delu bomo uporabili deskriptivno metodo in metodo kompilacije, s katerima bomo povzeli spoznanja izbranih tujih in slovenskih avtorjev o značilnostih digitalnega sporazumevanja, digitalni sporazumevalni zmožnosti in njenem razmerju do splošne sporazumevalne zmožnosti ter o ciljnih, vsebinah in metodah sodobnega pouka prvega jezika s poudarkom na procesnih metodah. V empiričnem delu bo osrednja raziskovalna metoda neeksperimentalna deskriptivna metoda; uporabili bomo metodo analize in komparativno metodo, s katerima bomo na podlagi oblikovanega raziskovalnega instrumenta primerjalno analizirani učni načrt za pouk slovenščine kot prvega jezika ter pouk prvega jezika oz. kurikulum v tistih državah

iz evropskega prostora, ki so v raziskavi Pisa dosegle boljše rezultate na področju bralnega razumevanja (Estonija, Poljska, Finska in Irska). Analiza bo tako omogočila razmislek o morebitnih korelacijah med vključevanjem digitalnih vsebin in sporazumevalnimi spretnostmi ter višjimi ravnmi razumevanja.

Rezultati in ugotovitve:

Z vidika ciljev pouka prvega jezika bomo skušali sestavine digitalne sporazumevalne zmožnosti povezati s tremi temeljnimi področji sporazumevalne zmožnosti: s kognitivno oz. strateško zmožnostjo (strategije razumevanja in tvorjenja e-besedil, kar zahteva tudi poznavanje njihovih prepoznavnih značilnosti, iskanje, izbiranje in uporaba spletnih informacij za specifične namene, zmožnosti razvejenega branja in/ali gledanja oz. poslušanja posnetkov, povezovanja informacij iz različnih virov, njihovega vrednotenja ter odzivanja nanje v realnem času); z jezikovno zmožnostjo, ki vključuje po eni strani poznavanje, premišljeno uporabo, pa tudi sooblikovanje e-jezikovnih virov ter po drugi strani usvajanje jezikovnih in diskurzivnih vzorcev; ter s kontekstualno zmožnostjo, ki jo izrazito zaznamujeta hibridnost sporazumevalnih položajev in notranja ali zunanja medkulturnost. Ta opredelitev bo v povezavi z analizo vključenosti digitalne sporazumevalne zmožnosti v učne načrte za pouk J1 izhodišče za oris ciljev oz. sestavin digitalnega sporazumevanja, ki bi jih bilo smiselno sistematično razvijati pri pouku J1. Z vidika vključevanja e-vsebin (besedil, družabnih omrežij, iger) in dejavnosti ob doseganju drugih ciljev pa bodo predstavljene nekatere možnosti za razvijanje zmožnosti kritičnega sprejemanja in tvorjenja kompleksnih avtentičnih besedil, osmišljenega spoznavanja jezika ter ozaveščene jezikovne dejavnosti, ki jih zgolj z deduktivnim ali besedilnoanalitičnim komunikacijskim poukom glede na rezultate mednarodnih raziskav slovenski učenci ne dosegajo dovolj.

Ključne besede: digitalna sporazumevalna zmožnost, spletna besedila, jezikovna kulturna zavest, pouk prvega jezika, procesno učenje

Formiranje medijske pismenosti mladih na presečišču šole, družine in vrstnikov

Katja Koren Ošljak (Fakulteta za družbene vede, Univerza v Ljubljani), Nika Šušterič (Pedagoška fakulteta UL)

Datum: 22. 9. 2022

Dvorana: P1

Ura: 13:30-14:00

Sekcija: Šola in družba

Ozadje in namen:

V sodobnem svetu, zaznamovanem s tretjo industrijsko revolucijo, ki naj bi ji relativno hitro sledili še četrta in peta, vse več pozornosti namenjamo medijski pismenosti. K temu nas spodbujajo tudi cilji EU, postavljeni pred dobrim desetletjem, ki si prizadevajo za vzpostavljanje EU kot vodilne sile v informacijskem svetu. Pomemben korak k temu EU vidi v spodbujanju in razvijanju medijske pismenosti, vključno z oblikovanjem ustreznega modela ter poznavanje njene strateške vrednosti v razvoju informacijskih družb. Kljub temu pa je eden od osrednjih problemov

preučevanja medijske pismenosti njena definicija, ki pomembno vpliva tudi na artikulacijo raziskovalnih problemov, vprašanj in projektov. V prispevku bomo najprej predstavile nekaj temeljnih opredelitev medijske pismenosti ter njihove omejitve. Na tem ozadju bomo predstavile opredelitev medijske pismenosti, ki jo ponujata Ranieri in Fabbro (2019). Moč njune štiridimenzionalne definicije namreč leži v prepoznavanju izredne kompleksnosti, na ozadju katere se oblikuje medijska pismenost mladih, ki jo pojmujeta kot sestav 1) materialnega in kognitivnega dostopa, 2) prepoznavanja mehanizmov delovanja medijske krajine, 3) produkcijsko-ustvarjalnih kompetenc in 4) okolja, ki (ne) spodbuja medijskega opismenjevanja. Izhajajoč iz te opredelitve se bomo v drugem delu prispevka osredotočile predvsem na prvo razsežnost njune definicije in predstavile rezultate kvalitativne raziskave, v kateri smo mlade (zadnje triletje OŠ) spraševali po njihovih medijskih praksah in medijskih spodbudah, ki se nahajajo v njihovih vrstniških, družinskih in šolskih okoljih. Še posebej se bomo osredotočile na spodbude v kontekstu šole kot tiste, ki bi glede na svoje funkcije morala vsaj v delu poskrbeti za sistematično opismenjevanje mladih.

Metodologija:

Skozi intervjuje z osnovnošolci, ki smo jih izvedli v okviru projekta Medijski repertoarji mladih, opazujemo širši kontekst medijske edukacije in formiranja medijske pismenosti. Privzemamo štiridimenzionalno definicijo medijske edukacije Ranieri in Fabbra, vendar se tukaj osredotočamo na 1. razsežnost formiranja medijske pismenosti. Materialna in kognitivna dostopnost medijev in tehnologij sta namreč temelj za vse druge medijske prakse in "višje" oblike medijske pismenosti. S tem namenom bomo podrobneje analizirale izkušnje osnovnošolk in osnovnošolcev pri pouku skozi dostopnost in regulacijo tehnologije pri pouku oziroma v šoli, vključevanje digitalnih naprav in medijev pri podajanju snovi ter pri samostojnem delu učenk in učencev ter seveda digitalno in medijsko opismenjevanje v okviru izobraževalnega procesa. Kodiranje smo izvedle v dveh korakih, najprej nestrukturirano brez vnaprej določenih kod, a ne popolnoma odprto, kot ga, recimo, predvideva metoda utemeljene teorije, saj smo se osredotočale na tematizacije medijske pismenosti in edukacije. Nastal je nabor prek 70 kod, ki smo ga v drugi fazi kodiranja plastile in pri analizi upoštevale le kategorije, ki ponujajo vpogled v materialno in kognitivno dostopnost ter (ne)naklonjenost oziroma spodbude k medijski pismenosti znotraj šole.

Rezultati in ugotovitve:

Slovensko šolsko okolje v povezavi s spodbujanjem medijskih praks označimo kot precej pusto. Medijska pismenost, za katero bi, podobno kot za druge pismenosti, upravičeno lahko pričakovali, da bo svoje mesto našla tudi v šolah, je prisotna predvsem v obliki tehničnih vidikov rokovanja z mediji, predvsem z računalnikom in računalniškimi programi. Odgovori sodelujočih v raziskavi nakazujejo, da so tudi te vsebine vključene na razmeroma osnovni ravni, ki zadeva predvsem poznavanje in uporabo dominantnih urejevalnikov besedil ali predvajanje video posnetkov. Sodelujoči so prav tako izpostavili skrb za varnost na internetu, o kateri se praviloma izobražujejo preko delavnic, ki jih izvajajo organizacije izven šole. V tem oziru se zdi,

da medijsko opismenjevanje v šolah v pomembni meri odseva nacionalne šolske politike, ki so naravnane izrazito tehnicistično, pri čemer ne kaže, da bi se to v bližnji prihodnosti utegnilo spremeniti.

Ključne besede: medijska pismenost, digitalni kapital, mladi, šola

Facebook za razvijanje zmožnosti zaznavanja značaja književnih oseb: študija primera

Maja Kerneža (Pedagoška fakulteta, Univerza v Mariboru)

Datum: 22. 9. 2022

Dvorana: P1

Ura: 14:00-14:30

Sekcija: Šola in družba

Ozadje in namen:

V digitalnem okolju svoj čas vedno pogosteje in vedno dlje preživljajo tudi otroci – najsi gre za poslušanje pravljič, gledanje risank, iskanje informacij na spletu, igranje igrice, gledanje posnetkov, brskanje po družabnih omrežjih in podobno. Če odrasli težav s tem, da otroci na primer na podcastu poslušajo pravljice, večinoma nimamo, pa se pomisleki pojavljajo pri nekaterih drugih oblikah udejstvovanja v digitalnem prostoru. Že raziskava iz leta 2013 je pokazala, da slovenski otroci redno uporabljajo Facebook za neformalno učenje (Erjavec, 2013), zato ni vprašanje, ali otrokom dovoliti ali prepovedati sprejemanje digitalnih vsebin in komuniciranje v digitalnem okolju, temveč jim je treba pokazati, kako lahko sodobne medije in njihove elemente, na primer Facebook, ki ga najverjetneje že uporabljajo, uporabljati na pozitiven, produktiven, kreativen in ne-kvaren način oziroma kot vir učenja. Niu (2019) je preučila 57 empiričnih študij, ki so raziskovale uporabo Facebooka v izobraževalne namene, Chugh in Ruhi (2018) sta pregledala 25 študij o uporabi Facebooka v visokošolskem izobraževanju, o potencialni vrednosti Facebooka kot izobraževalnem orodju pišeta tudi Voivonta in Avraamidou (2018). Večina študij poroča o pozitivnih učinkih uporabe Facebooka ter priporoča njegovo uporabo v učnem procesu, a ob zavedanju, da področje še ni bilo dovolj raziskano, da bi lahko izpeljali konkretne zaključke. Študije uporabe Facebooka v izobraževanju zajemajo različna področja. Nas je zanimala uporaba pri pouku slovenščine za doseganje ciljev mladinske književnosti. Ni se nam treba bati, da bi knjige spodrinili elektronski mediji (Carriere in Eco, 2021), lahko pa knjigo uspešno kombiniramo z le-temi. V okolje družabnih omrežij je tudi Boštjan Gorenc postavil SLOLvenske klasike 1 (2016), med drugim Muco copatarico. Naš namen je bil najti cilj mladinske književnosti, ki bi ga lahko uresničili tudi v digitalnem okolju in razviti način njegove produktivne uporabe. Izbrali smo recepcijsko zmožnost, natančneje zmožnost zaznavanja značaja književnih oseb (Kordigel Aberšek, 2008).

Metodologija:

V okviru izbirnega predmeta Didaktika književnosti v novih medijih, ki ga lahko izberejo študenti razrednega pouka, smo pripravili in preizkusili dejavnost na družabnem omrežju Facebook. Naš namen je bil na neslučajnostnem priročnem vzorcu bodočih učiteljev raziskati, ali bi lahko družabno omrežje Facebook uporabili

za razvijanje zmožnosti zaznavanja književnih oseb. V eksploratorni raziskavi je sodelovalo 27 študentov 4. letnika razrednega pouka, ki so delali v dvojicah ali trojicah (11 skupin). Po ogledu adaptacije pravljic *Pepelka* (risanka, producent Walt Disney) in *Lepotica in zver* (film, režiser Christophe Gans) so ustvarili Facebook profil književne osebe – *Pepelke* ali *Lepotice*. Besedilni signali, h katerim lahko usmerimo pozornost bralca književnega besedila, so ime književne osebe, avtorjeve besede o književni osebi in posredni besedilni signali (Kordigel Aberšek, 2008). Te smo opazovali tudi v končnih izdelkih študentov. Sodelujoči so najprej izpolnili profil književne osebe, potem so s perspektive književne osebe všečkali strani, ki bi ji bile všeč, dodali so na primer njene najljubše knjige, glasbo, ljudi, ki jih občuduje, potrdili so udeležbo na dogodkih, ki bi se jih udeležila, delili so vsebine in pisali objave, ki bi jih po njihovem mnenju pisala izžrebana književna oseba.

Rezultati in ugotovitve:

Dejavnost, ki smo jo preučili v pričujoči študiji, temelji na dveh sodobnih medijih. Na filmu oziroma na animiranem filmu in na družabnem omrežju Facebook. Kvalitativna analiza v študiji pridobljenih podatkov je pokazala, da lahko družabno omrežje Facebook uspešno dopolni in obogati delo pri slovenščini, pri čemer moramo upoštevati značilnosti obravnavane besedilne vrste in značilnosti medija, v katerem besedilno vrsto obravnavamo. Čeprav smo sodelujočim dali navodilo, da ustvarijo profil književne osebe, kot so jo spoznali ob ogledu adaptacije pravljice, profili književnih oseb niso vedno ustrezali književni osebi v književnem svetu, ki ga je ustvaril avtor besedila, ampak dogajanju književne osebe danes, v sodobnem svetu, svetu novih medijev. V skladu s tem velja metodo uporabe Facebooka razviti za namen ustvarjalne komunikacije z literarnim svetom in ne za namen interpretacije besedila. Same lastnosti dela z družabnimi omrežji in ugotovitve študentov razrednega pouka kažejo, da bi metoda lahko bila primerna za delo od drugega vzgojno-izobraževalnega obdobja naprej v vseh oblikah neformalnega in formalnega izobraževanja.

Ključne besede: didaktika književnosti v novih medijih, Facebook, mladinska književnost, slovenščina, zmožnost zaznavanja značaja književnih oseb

Doživljanje pandemije COVID-19 v prvih treh valovih v Sloveniji: razlogi za zmanjšanje stresa

Igor Peras (Pedagoški inštitut), Ana Kozina (PI), Manja Veldin (PI), Tina Pivec (PI)

Datum: 22. 9. 2022

Dvorana: P2

Ura: 10:30-11:00

Sekcija: Socialni in čustveni vidiki v vzgoji in izobraževanju

Ozadje in namen:

COVID-19 je že več kot dve leti del našega vsakdana in glede na ugotovitve mnogih raziskav nedvomno spada med vire stresa (npr. Kira idr., 2021; Wang idr., 2020). Virus je v začetnih fazah širjenja predstavljal akuten vir stresa, ki pa ga sedaj glede na čas trajanja lahko pojmuje kot kroničen. Številne dosedanje raziskave so že identificirale različne dejavnike tveganja za povišan stres v času COVID-19, ki se povezujejo s slabšim duševnim zdravjem (npr. Farris idr., 2021; Hamouche, 2020). Ob tem pa je jasno, da se posamezniki in posameznice različno odzivajo na pandemijo in širjenje virusa, kar pomeni, da se razlikujejo v svoji zaznavi COVIDa-19, ki je lahko zanje manj ali bolj stresen dogodek. Nekatere raziskave (npr. Ahrens idr., 2021; Kozina idr., 2022) so tako že preverjale razloge, ki pojasnijo zakaj posamezniki in posameznice naslednje valove (npr. drugi in tretji val) pandemije dojemajo kot bolj stresne v primerjavi z njenim začetkom. Manj pa je znanega o tem, zakaj nekateri posamezniki čas trajanja pandemije povezujejo z nižjimi ravnmi stresa. Tako nam razumevanje razlogov, ki omogočajo, da naslednje valove pandemije dojemamo kot manj stresne v primerjavi s prvim, daje vpogled v varovalne dejavnike na področju duševnega zdravja v času pandemije. Namen pričujoče raziskave je identificiranje razlogov za doživljanje naslednjih valov pandemije COVID-19 kot manj stresnih v primerjavi s prvim. Pri tem je uporabljen kvalitativen pristop k raziskovanju.

Metodologija:

Pri raziskovanju smo uporabili baze podatkov treh merjenj raziskave: Učinek razvijanja čustvenih kompetenc na posameznikovo psihološko funkcioniranje v času pandemije. V prvem merjenju je sodelovalo 364 udeležencev (83,5 % žensk, starost: $M = 37,21$, $SD = 12,92$), v drugem 987 (85,5 % žensk, starost: $M = 43,81$, $SD = 12,50$) in v tretjem 467 (78,5 % žensk, starost: $M = 43,56$, $SD = 12$). Za ugotavljanje nivojev stresa je bila uporabljena postavka na pet-stopenjski Likertovi lestvici »Ste bili v času od razglasitve prve/druge/tretje epidemije COVID-19 v stresu?«. Udeležence in udeleženke, ki naslednje valove pandemije doživljajo kot manj stresne v primerjavi s prvim, pa smo identificirali na podlagi sledeče postavke na tri-stopenjski Likertovi lestvici: »V primerjavi s prvo razglasitvijo epidemije drugo/tretjo razglasitev epidemije doživljam...manj stresno/enako stresno/bolj stresno«. Za identificiranje varovalnih dejavnikov je bila izvedena tematska analiza (Braun in Clarke, 2006) na podlagi odgovorov na postavko odprtega tipa: »Kaj je razlog, da se je vaše doživljanje stresa spremenilo oziroma je ostalo enako?».

Rezultati in ugotovitve:

Podatki kažejo, da je drugi val kot manj stresnega v primerjavi s prvim valom doživljalo 40,3 % udeležencev in udeleženek, medtem ko je tretji val kot manj stresnega v primerjavi s prvim doživljajo 43 % udeležencev in udeleženek. Kot bolj stresnega je drugi in tretji val doživljajo 29,7 % in 23,1 % udeležencev ter udeleženek. Enako stresno je drugi in tretji val v primerjavi s prvim doživljalo 30 % in 33,8 % udeležencev ter udeleženek. Rezultati kvalitativne analize nudijo vpogled v varovalne dejavnike, ki so omogočili spoprijemanje s pandemijo COVID-19. Kot razloge za dojetanje naslednjih valov kot manj stresnih so udeleženci in udeleženke navajali raznolike odgovore: npr. navajenost na situacijo in trajanje pandemije, več informacij o COVID-19, spriznanjenost s situacijo, pričakovnost ukrepov, osebne okoliščine, občutek kompetentnosti pri delu na daljavo, psihoterapija in druge oblike strokovne pomoči. Rezultati kvalitativne analize nudijo vpogled v varovalne dejavnike, ki so omogočili spoprijemanje s pandemijo COVID-19. Primerjava varovalnih dejavnikov z dejavniki tveganja izpeljanih iz drugih raziskav nakazuje, da so določeni dejavniki pri različnih posameznikih lahko hkrati vir višjega ali nižjega stresa (npr. trajanje pandemije) v različnih valovih pandemije. Rezultati raziskave nudijo vpogled v možne strategije spoprijemanja stresom, ki so lahko uporabne v različnih stresnih okoliščinah tudi izven časa trajanja pandemije COVID-19.

Ključne besede: COVID-19, stres, duševno zdravje, varovalni dejavniki

Šolski svetovalni delavci med izobraževanjem na daljavo: psihosocialni učinki in dobre prakse

Mojca Juriševič (Univerza v Ljubljani Pedagoška fakulteta), Neža Podlogar (Univerza v Ljubljani Pedagoška fakulteta)

Datum: 22. 9. 2022

Dvorana: P2

Ura: 11:00-11:30

Sekcija: Socialni in čustveni vidiki v vzgoji in izobraževanju

Ozadje in namen:

V času pandemije COVID-19 so se zgodile številne spremembe v izobraževanju na osnovnih in srednjih šolah, saj je izobraževalni proces dlje časa potekal na daljavo, vpetost tehnologije v šolski proces pa se je povečala. Za vse je bilo to obdobje prilagoditev, ki so bile bolj ali manj stresne in so pričakovani spremljevalci epidemij in z njimi povezanih zaščitnih ukrepov (npr. Brailovskaia in Margraf, 2020; Di Pietro idr., 2020; Kalin idr., 2021; Kavčič idr., 2020; Zacher in Rudolph, 2020). Večina raziskav v tem obdobju se je osredotočala na vplive epidemije na učence in učitelje, le nekatere pa so vključile tudi pogled šolskih svetovalnih delavcev (v nadaljevanju ŠSD). Slednji so bili pomembni akterji pri reševanju različnih situacij in problemov, ki so se pojavili med epidemijo (Akgul idr., 2021; Gregorčič Mrvar idr., 2021; Savitz-Romer idr., 2020, 2021). Tudi za njih so se spremenile prevladujoče oblike in načini pedagoške komunikacije, prav tako pa so prevzeli nove naloge iz naslova pouka na daljavo. Zaradi izvajanja zaščitnih ukrepov v šolskem prostoru in izven se je začela spreminjati družbena klima in drugi kontekstualni parametri, povezani s psihosocialnimi dejavniki razvoja in duševnega zdravja. Namen pričujoče raziskave

je bil proučiti pozitivne in negativne učinke izobraževanja na daljavo v času pandemije za ŠSD, tako z vidika lastnega strokovnega dela kot psihosocialnega doživljanja.

Metodologija:

V raziskavi je sodelovalo 114 šolskih svetovalnih delavcev iz 58 osnovnih šol in 40 ŠSD iz 33 srednjih šol. V času med 17. junijem in 14. julijem 2021 so izpolnili vprašalnik o izobraževanju na daljavo, izdelan za namen širše nacionalne evalvacijske študije na ravneh osnovnošolskega in srednješolskega izobraževanja. Del vprašalnika je bil vezan na oceno položaja ŠSD med izobraževanjem na daljavo (z vidika obremenjenosti, zadovoljstva, skrbi, stresa, počutja, potreb, strokovne kompetentnosti, učinkov epidemije na delo in življenje, opreme, sodelovanja, priporočil za v prihodnje, primerov dobrih praks med izobraževanjem na daljavo). Analiza podatkov je bila izvedena na deskriptivni ravni, na osnovi mešanega raziskovalnega pristopa.

Rezultati in ugotovitve:

Rezultati so pokazali, da je bila večina ŠSD v času izobraževanja na daljavo bistveno bolj obremenjena kot v času pred izobraževanjem na daljavo, poleg tega pa je več kot polovica navedla, da so v času trajanja izobraževanja na daljavo opravljali tudi različne dodatne naloge s področja organizacije in koordinacije dela, IKT/tehnične podpore, komunikacije s starši in druge oblike strokovnega dela. Večina je svoje delo med izobraževanjem na daljavo ocenila kot zahtevnejše v primerjavi s časom pred izobraževanjem na daljavo, pri čemer so bili najpogostejši vzroki skrbi in stresa psihosocialne težave učencev, povečan obseg dela, pomanjkanje motivacije učencev za šolsko učenje ter vzdušje v družbi na splošno. Kljub zahtevnosti dela pa so ŠSD v povprečju poročali o zadovoljstvu z opravljenim delom in sodelovanjem z vodstvom šol, učitelji, učenci, starši in zunanjimi ustanovami. Večina je svojo strokovno kompetentnost za delo v izrednih razmerah izobraževanja na daljavo ocenila pozitivno. Med izobraževanjem na daljavo so zaznali potrebe po strokovnem sodelovanju, delovni razbremenitvi, podpori ter superviziji. Kot najbolj potrebne izboljšave za kakovostno delovanje šolske svetovalne službe so navedli znižanje normativov, bolj jasno opredelitev del in nalog ŠSD, uvedbo intervizijskih skupin/supervizije ter izobraževanja na temo izjemnih situacij. Zaključimo lahko, da je bilo obdobje izobraževanja na daljavo med pandemijo tudi za ŠSD polno sprememb. Kljub večjemu obsegu dela in številnim skrbem, so poročali o uspešni prilagoditvi na spremenjen način in pogoje dela, občutkih kompetentnosti in zadovoljstva s poklicem. Izpostavili so tudi več primerov dobrih praks med izobraževanjem na daljavo glede učne pomoči in individualnega dela z učenci, komunikacije, uporabe tehnologije ter karijerne orientacije na daljavo.

Ključne besede: Izredno izobraževanje na daljavo, evalvacija, psihosocialno počutje, posledice pandemije, dobre prakse šolskega svetovalnega dela

Spolna vzgoja po vzoru športne vzgoje v Sloveniji

Tim Prezelj (Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta)

Datum: 22. 9. 2022

Dvorana: P2

Ura: 13:00-13:30

Sekcija: Socialni in čustveni vidiki v vzgoji in izobraževanju

Ozadje in namen:

Učne vsebine povezane s spolnostjo so v izobraževalnem okolju močno zapostavljene. To poglavje, ki se v Sloveniji najbolj obsežno obravnava pri predmetu Biologija (Kastelic, 2016; Vilhar idr., 2011), kljub vedno večji teži še nikoli v zgodovini samostojne Slovenije ni doživelo resnejše konceptualne prenove. Rezultati obstoječih študij (Brochmann in Dahl, 2018; Fausto-Sterling, 2012; Kastelic, 2016; Pivač in Smajlovič, 2018; Reiss, 2018; Žalar idr., 2013; in druge) jasno kažejo, da si mladi, njihovi starši in učitelji želijo sodobne in obsežnejše obravnave teh vsebin. Zaradi občutljivosti tematike je pri njeni obravnavi kulturni konsenz pomemben. Posamezne države imajo pri tem različno prakso in pristope. Med najnaprednejšimi sta Danska in Švedska, kjer so tovrstne vsebine sistematično uvajali v šolski prostor že od leta 1900. Slovenski sistem je, kot pri drugih predmetih, tudi v tem primeru najbližje avstrijskemu in nemškemu modelu. V nekaterih državah so vsebine s področja spola in spolnosti vključene v več ali vse šolske predmete, s čimer je tematika mnogo bolj celostno obravnavana (Kastelic, 2016). Potreba po naslavljanju tovrstnih vsebin v šoli izhaja iz pomena spolnosti za zdrav psiho-socio-fizični razvoj posameznika. Poleg tega pa se ljudje pričenjamo intenzivneje spoznavati s spolnostjo v času adolescence (Brochmann in Dahl, 2018; Pivač in Smajlovič, 2018; Reiss, 2018; Žalar idr., 2013). Torej ravno v obdobju, ko smo vpeti v izobraževalni sistem. Težava obstoječega sistema spolne vzgoje v Sloveniji je v osredotočenosti predvsem na tveganja, povezana s spolno aktivnostjo (Kastelic, 2016; Pivač in Smajlovič, 2018; Vilhar idr., 2011; Žalar idr., 2013). Razlogi, zakaj mladostniki sploh vstopajo v svet spolnosti, so pogosto prav pozitivni občutki, ki jim jih ta prinaša (Brochmann in Dahl, 2018; Reiss, 2018; Westheimer, 2019). Po drugi strani pa s strani družbe in okolice naslavljanje zgolj negativnih vidikov in tveganj, povezanih s spolno aktivnostjo, vzbuja predvsem negativne občutke in odnos do spolnosti kot take (Brochmann in Dahl, 2018; Pivač in Smajlovič, 2018; Reiss, 2018; Žalar idr., 2013).

Metodologija:

Pri naslavljanju tovrstnih vsebin obstaja kar nekaj paradigem. Pri tej raziskavi sem se osredotočil predvsem na primerjavo med učnimi načrti in teorijo športne vzgoje in biologije ter njihovim razvojem. Sledil sem primerjavi načrtov za različne starostne stopnje ter se osredotočil na vsebine s področja spolne vzgoje. Prav tako sem zbral in proučil prispevke, raziskovalna poročila, diplomska, magistrska in doktorska dela, ki so do sedaj nastala v Sloveniji na temo spolne vzgoje. Pregledal in primerjal sem tudi različne sisteme in pristope spolne vzgoje nekaterih evropskih držav. Na podlagi ugotovitev in rezultatov preteklih raziskav ter primerjave sistemov spolne vzgoje različnih evropskih držav in različnih šolskih predmetov predlagam nov inovativen model spolne vzgoje za slovenski prostor. Ta temelji na teoriji slovenske športne pedagogike, postavljeni v kontekst skandinavskega pristopa do spolne vzgoje.

Rezultati in ugotovitve:

Trenutno je nekaj vsebin s področja spolnosti obravnavanih predvsem iz biološko-tehnične perspektive. Izpostavljena so predvsem tveganja, kot na primer spolno prenosljive okužbe in bolezni, neželena in prezgodnja zanositev, zgolj skozi heteronormativno perspektivo. Zato nujno potrebujemo sodobne, celostne in inkluzivne pristope spolne vzgoje, saj trenutni pri mladostnikih povzročajo kognitivno disonanco. Zaradi intimne narave spolnost predstavlja specifično področje, ki je s tega vidika blizu teoriji športne vzgoje. Slednja ima za razliko od spolne vzgoje v Sloveniji izjemno dobro kulturno-zgodovinsko podporo. Standardi pri pouku športa so zelo visoki, iz česar sledi tudi dobra športna kultura Slovencev. Pri športni vzgoji poudarjamo predvsem pozitivne vidike raznolike fizične aktivnosti (Kovač, 2015; Kovač idr., 2011). Zaradi številnih podobnosti teorije športne in spolne vzgoje, se v nekaterih državah vsebine s področja spolnosti obravnavajo (tudi) v sklopu športne vzgoje. Žal Slovenije ni med njimi, čeprav na osnovi analize relevantne literature ugotavljam, da avtorji poudarjajo pomen pozitivnih vidikov spolnosti in celostne vzgoje na tem področju. To me je vodilo h gradnji novega modela spolne vzgoje, ki po Danskem in Švedskem zgledu temelji na povezovanju s športno vzgojo. Spolnost ima namreč ob odgovorni praksi prav tako kot fizična aktivnost izrazito pozitivne učinke na psiho-socio-fizično stanje posameznika. Nasprotno od trenutno uveljavljenega sistema, spolna vzgoja po mojem modelu temelji predvsem na naslavljanju pozitivnih vidikov spolnosti in njenih praks (od zdravstvenih, do socio-družbenih). S tem razvija tudi spolno kulturo in opozarja na tveganja, povezana s posameznimi spolnimi praksami. Poudariti velja, da sta si spolna in športna vzgoja podobni v cilju in namenu celostnega razvoja psiho-socio-fizičnih sposobnosti in zdravja posameznika, ne pa tudi v načinu doseganja tega cilja, kar je pri predstavljenem modelu upoštevano.

Ključne besede: spolna vzgoja, športna vzgoja, mladostniki, skandinavski model, pozitivna spolnost

Doživljanje dvojne kariere in zadovoljstvo dijakov športnikov

Janja Tekavc (Pedagoška fakulteta, Univerza v Mariboru)

Datum: 22. 9. 2022

Dvorana: P2

Ura: 13:30-14:00

Sekcija: Socialni in čustveni vidiki v vzgoji in izobraževanju

Ozadje in namen:

Dvojna kariera predstavlja usklajevanje dveh področij udejstvovanja posameznika, največkrat procesa izobraževanja in športa. V povprečju pričnejo mladi športniki tekmovalni okoli osmega leta starosti in potrebujejo približno deset let, da preidejo na tekmovalni nivo najvišje stopnje oz. v t.i. mojstrsko stopnjo razvoja športne kariere (Wylleman, Reints in De Knop, 2013). To pa pomeni, da se razvoj športne kariere posameznikov v veliki meri odvija sočasno z njihovim procesom šolanja na nivoju osnovnošolskega in srednješolskega izobraževanja, kasneje pa hkrati s študijem. Usklajevanje dveh pomembnih področjih, kot sta izobraževanje in šport, za

posameznika prinaša številne prednosti, a tudi izzive. Tako športnik s pomočjo izobraževanja pridobiva potrebno znanje in se izobražuje za svojo poklicno pot po končani športni karieri, hkrati pa zaradi nenehnega usklajevanja dveh področij krepi nekatere pomembne prenosljive kompetence, kot so: načrtovanje aktivnosti, upravljanje s časom, spoprijemanje s stresom in učinkovito sodelovanje z drugimi. Ob tem se seveda sooča s številnimi izzivi, kot so: pomanjkanje časa, utrujenost, prekrivanje obveznosti iz obeh področij, nenaklonjenost dvojni karieri v izobraževalni instituciji, ki jo obiskuje, ali v klubu, v katerem trenira (Tekavc, Wylleman in Cecič Erpič, 2015). V raziskavi smo želeli ugotoviti, kako dijaki športniki doživljajo svojo dvojno kariero: kakšne izkušnje imajo z njo, kako ocenjujejo kompetence, ki jih z usklajevanjem izobraževanja in športa pridobivajo, in oporo, ki jo v zvezi z dvojno kariero prejemajo iz strani pomembnih drugih oseb (trenerja, učiteljev). Hkrati nas je zanimalo, koliko so športniki zadovoljni s posameznimi področji svojega življenja in kakšno je njihovo zadovoljstvo v primerjavi z dijaki, ki se ne ukvarjajo s tekmovalnim športom.

Metodologija:

V raziskavi je sodelovalo 196 dijakinj in dijakov slovenskih srednjih šol s športnimi oddelki, od tega 108 deklet in 88 fantov. 144 udeležencev je bilo dijakov in dijakinj z dvojno kariero; 52 je bilo takih, ki se ne ukvarjajo s tekmovalnim športom. Podatke smo pridobili s pomočjo spletnega vprašalnika, sestavljenega za namene te študije. Vprašalnik je sestavljal nabor 24 vprašanj o pogostosti posameznih izkušenj v dvojni karieri, na katera so udeleženci odgovarjali s pomočjo 4-stopenjske ocenjevalne lestvice (1 – nikoli oz. skoraj nikoli, 4 – skoraj vedno oz. vedno). V nadaljevanju vprašalnika so udeleženci s pomočjo 5-stopenjske ocenjevalne lestvice (0 – zelo nezadovoljen, 4 – zelo zadovoljen) odgovarjali na vprašanja o tem, kako zadovoljni so s posameznimi področji njihovega življenja (šport, izobraževanje, usklajevanje športa in izobraževanja, socialno življenje, telesno zdravje, duševno zdravje, spanje, finančna situacija in prehrana). Udeležence smo k sodelovanju povabili neposredno na šoli, ki jo obiskujejo, tako da so vprašalnik reševali v času pouka. Dobljene rezultate smo statistično obdelali s programom SPSS.

Rezultati in ugotovitve:

Dijaki športniki v splošnem poročajo o večji meri pozitivnih izkušenj z dvojno kariero in pridobljenih kompetenc zaradi nje, kot pa o negativnih izkušnjah. Tako so med kompetencami, ki jih razvijajo zaradi usklajevanja šolanja in športa, najvišje ocenili naslednje: razvoj samega sebe kot osebe, razvijanje drugih interesov poleg športa, dolgoročno načrtovanje lastne kariere, oblikovanje širše socialne mreže, učenje na podlagi spodletelih poskusov in vzpostavljanje ravnovesja med različnimi področji v življenju. Med najpogostejšimi negativnimi izkušnjami zaradi dvojne kariere so se izkazale naslednje: doživljanje pomanjkanja časa zaradi velikega števila obveznosti, izpuščanje socialnih aktivnosti zaradi prenapolnjenega urnika in pomanjkanje časa za počitek in regeneracijo. Oporo, ki jo dobivajo na področju svoje dvojne kariere, so v splošnem ocenili kot zelo dobro, zlasti oporo iz strani njihove družine in bližnjih prijateljev ter iz strani njihovega trenerja. Dijaki športniki so med posameznimi področji svojega življenja najbolj zadovoljni s svojim športom, telesnim zdravjem in

usklajevanjem izobraževanja in športa, najmanj zadovoljni pa so s svojim spanjem. Na področjih, kjer je možna primerjava, so se dijaki športniki izkazali kot bolj zadovoljni v primerjavi s preostalimi dijaki; izjema je bila le zadovoljstvo s socialnim življenjem, glede katerega so dijaki športniki manj zadovoljni od svojih vrstnikov, ki nimajo dvojne kariere.

Ključne besede: izobraževanje, šport, dvojna kariera, srednja šola, kompetence

Razlike v globalnih kompetencah med različnimi skupinami učencev in učenk v Sloveniji: raziskava PISA 2018

Klaudija Šterman Ivančič (Pedagoški inštitut), Urška Štremfel (Pedagoški inštitut)

Datum: 22. 9. 2022

Dvorana: P3

Ura: 13:00-13:30

Sekcija: Evalvacija in zagotavljanje kakovosti

Ozadje in namen:

V okviru raziskave PISA je Slovenija leta 2018 prvič preverjala t. i. globalne kompetence (angl. global competence) 15-letnikov. Slednje so v raziskavi opredeljene kot spretnost preučevanja različnih družbeno-kulturnih vprašanj, razumevanja in vrednotenja različnih mnenj in pogledov na svet, vzpostavljanja pozitivnih interakcij z ljudmi iz različnih kulturnih okolij in naravnost za konstruktivno ukrepanje v smeri trajnostnega razvoja in vzpostavljanja skupne blaginje (OECD, 2020). Gre za kompetence, ki so bile v zadnjih desetletjih v mednarodnem prostoru opredeljene kot pomembne s strani različnih iniciativ, ki spodbujajo razvoj t. i. globalnih državljanov ter njihovo opolnomočenje za sprejemanje informiranih odločitev in odgovornih dejanj, ki bodo vodile k okoljski celovitosti, gospodarski uspešnosti in pravični družbi (npr. OECD, 2018; OZN, 2015; Svet Evrope, 2002; UNESCO, 2014). Prvi rezultati raziskave PISA 2018 kažejo, da so slovenski učenci in učenke, v primerjavi z vrstniki iz držav OECD, večino zaznanih globalnih kompetenc pri sebi v povprečju ocenili nižje. Glede na prepoznan pomen globalnih kompetenc za uspešno (so)delovanje posameznikov v sodobnem šolskem, lokalnem in globalnem okolju (Svet Evrope, 2016; UNESCO, 2014), sva želeli omenjene rezultate dodatno preučiti. V prispevku naju je zanimalo, v kolikšni meri učenci in učenke v Sloveniji zaznavajo omenjene kompetence, predvsem pa, ali obstajajo razlike v zaznavi teh kompetenc med različnimi skupinami učencev in učenk glede na spol, status priseljenca in socialno-ekonomski status (SES). Ker gre za pomembne kompetence učencev in učenk, ki so bile v nekaterih študijah že prepoznane kot značilen napovednik različnih vidikov spodbudnega učnega okolja (Kirkwood, 2001; Paluck in Green, 2009), meniva, da lahko na ta način dodatno pojasniva pomembnost krepitve omenjenih kompetenc v izobraževalnem procesu, predvsem pa v prvem koraku identificirava tiste skupine učencev in učenk, ki potrebujejo pri krepitvi teh kompetenc posebno pozornost.

Metodologija:

Za namene raziskave sva uporabili reprezentativni vzorec 6074 15-letnih učencev in učenk, ki so sodelovali v raziskavi PISA 2018, od tega 2882 (47,4 %) deklet in 3192 (52,6 %) fantov. 5510 (91,0 %) učencev in učenk je poročalo, da nimajo

priseljenskega ozadja, 259 (4,3 %) pa, da imajo priseljensko ozadje prve generacije, kar pomeni, da so bili vsi člani družine rojeni v drugi državi. Za potrebe analiz ugotavljanja razlik med skupinami učencev in učenk z visokim in nizkim SES, sva v analize vključili 668 (11,0 %) učencev in učenk, ki so se glede na vrednosti indeksa SES umestili v zgornjo četrtino porazdelitve vrednosti indeksa, in 548 (9,0 %) tistih, ki so se glede na vrednost umestili v spodnjo četrtino porazdelitve vrednosti indeksa za Slovenijo. Za vse vključene spremenljivke sva uporabili modelsko izračunane vrednosti na mednarodnih lestvicah raziskave PISA, ki so del nacionalnih baz podatkov za Slovenijo. Podatke sva analizirali s pomočjo statističnega programa IBM SPSS 27.0 in orodja IEA IDB Analyzer Version 5.0.5, ki nam pri obravnavi podatkov zaradi dvostopenjskega vzorčenja v raziskavah poleg uporabe uteži za posameznega učenca omogoča tudi uporabo vzorčnih uteži z namenom ustrezne ocene standardne napake parametrov v populaciji po metodi ponovnega vzorčenja (angl. Bootstrap).

Rezultati in ugotovitve:

Rezultati kažejo, da so učenci in učenke v Sloveniji, v primerjavi z vrstniki iz držav OECD, svoje globalne kompetence ocenili nekoliko podpovprečno. Analiza razlik med skupinami učencev in učenk kaže, da o značilno nižjih zaznanih globalnih kompetencah poročajo predvsem fantje in tisti učenci in učenke, ki so poročali o nizkem SES. Ti so poročali o značilno nižji zaznani samoučinkovitosti pri pojasnjevanju globalnih vprašanj, precej nižjem zavedanju o globalnih vprašanjih, spretnosti medkulturne komunikacije in odzivnosti na globalna vprašanja, t. j. spretnostih, ki se do določene mere navezujejo na znanje, in bi jih bilo mogoče sistematično krepiti tekom izobraževalnega procesa. Rezultati med drugim pritrjujejo razmisleku, da globalne kompetence osvetljujejo neenakosti ter (ne)pravične možnosti državljanov znotraj nacionalnih držav in med njimi, kar ima tudi implikacije za vzgojno-izobraževalno prakso. Ta mora vsem učencem in učenkam, zlasti tistim, ki jih nimajo možnosti razvijati v domačem in izvenšolskem okolju, zagotoviti enake možnosti za razvoj globalnih kompetenc. V ospredje se postavlja tudi vprašanje optimalne sistemske podprtosti razvoja globalnih kompetenc v Sloveniji (Arbeiter, 2019; Neubauer, 2012; Skinner, 2012), prispevek pa nakazuje na nezadostno kompenzacijsko vlogo šole v Sloveniji pri usvajanju globalnih kompetenc različnih skupin učencev, ki ji je v nadaljevanju smiselno nameniti dodatno raziskovalno pozornost.

Ključne besede: globalne kompetence, raziskava PISA, izobraževanje, spol, SES

Državljska participacija osmošolcev v povezavi s socialno-ekonomskim ozadjem učencev v Sloveniji, Italiji in na Hrvaškem

Špela Javornik (Pedagoški inštitut), Jure Novak (Pedagoški inštitut)

Datum: 22. 9. 2022

Dvorana: P3

Ura: 13:30-14:00

Sekcija: Evalvacija in zagotavljanje kakovosti

Ozadje in namen:

Raziskave so pokazale, da obstaja povezava med različnimi oblikami državljskega delovanja mladih, kot so volitve, sodelovanje v urbanih skupnostih, prostovoljstvo in članstvo v različnih združenjih, s socialno-ekonomskim statusom posameznika (Foster-Bey, 2008, str. 15). Participacija je povezana s pojmi, kot so integracija, soodvisnost, soodgovornost, sodelovanje in soorganizacija bitij (Marovič, Bajželj in Krajnčan, 2014). Participacija otrok oziroma učencev je tako danes eden od vidikov državljske vzgoje, ki znotraj predstavniske demokracije utira pot usposabljanju mladih za sodelovanje pri oblikovanju pravil ter prevzemanju določenih vlog in odgovornosti (Šimenc, 2009). Namen te študije je analizirati vidike sodelovanja učencev in testirati povezavo med državljsko participacijo v skupnosti in socialno-ekonomskim ozadjem učencev v Sloveniji ter njenih sosednjih državah, Italiji in na Hrvaškem, ki sta prav tako sodelovali v mednarodni študiji državljskega izobraževanja in vzgoje (ICCS, 2016). Študija zajema naslednji raziskovalni vprašanji. RV1: Kako je državljska udeležba učencev povezana s socialno-ekonomskim ozadjem učencev? RV2: Kako učenci aktivno razpravljajo o političnih in družbenih vprašanjih zunaj šole in kako uporabljajo družbene medije za politična in družbena vprašanja? Naslednje hipoteze so bile izpeljane iz zgornjih raziskovalnih vprašanj: H1: Učenci, ki prihajajo iz ozadja z višjim socialno-ekonomskim statusom, se nagibajo k večjemu sodelovanju v skupnosti v primerjavi z učenci, ki prihajajo iz okolij z nižjim socialno-ekonomskim statusom. H2: Učenci, ki prihajajo iz ozadja z višjim socialno-ekonomskim statusom, po navadi več razpravljajo o političnih in družbenih vprašanjih v šoli v primerjavi z učenci, ki prihajajo iz okolij z nižjim socialno-ekonomskim statusom. H3: Učenci, ki prihajajo iz ozadja z višjim socialno-ekonomskim statusom, po navadi več razpravljajo o političnih in družbenih vprašanjih zunaj šole v primerjavi z učenci, ki prihajajo iz okolij z nižjim socialno-ekonomskim statusom.

Metodologija:

Izvedena bo sekundarna analiza ICCS 2016. Ta študija bo uporabila podatke iz ICCS 2016, ki ga izvaja Mednarodno združenje za vrednotenje izobraževalnih dosežkov (IEA). V Sloveniji ICCS 2016 izvaja Pedagoški inštitut (PI). Vzorec je reprezentativen za učence osmih razredov iz Slovenije, Italije in Hrvaške, ki izpolnjujejo zahteve glede vzorčenja ICCS. (Klemenčič, Mirazchiyski in Novak, 2018, str. 6, 26). Raziskava ICCS »raziskuje načine, na katere so mladi pripravljeni prevzeti svojo vlogo državljanov«. V raziskavo so bili vključeni osmošolci iz 24 izobraževalnih sistemov (Schulz idr., 2018). Študija bo uporabila deskriptivno statistiko po kategorijah za Slovenijo in sosednji državi – Italijo in Hrvaško, ki sta sodelovali na ICCS 2016. Poleg tega bo za testiranje povezav uporabljena regresijska analiza.

Rezultati in ugotovitve:

Testirali bomo različne spremenljivke državljanske participacije v povezavi s socialno-ekonomskim ozadjem učencev. Pričakujemo, da bomo našli povezavo med socialno-ekonomskim statusom in državljansko udeležbo učencev v skupnosti. Predvidevamo, da bomo hipoteze potrdili in ugotovili, da učenci, ki prihajajo iz okolij z višjim socialno-ekonomskim statusom, bolj sodelujejo v skupnosti, v primerjavi z učenci, ki prihajajo iz okolij z nižjim socialno-ekonomskim statusom. Pričakujemo tudi, da bodo rezultati pokazali, da učenci, ki prihajajo iz ozadja z višjim socialno-ekonomskim statusom, po navadi več razpravljajo o političnih in družbenih vprašanjih v šoli in zunaj nje, v primerjavi z učenci, ki prihajajo iz okolij z nižjim socialno-ekonomskim statusom.

Ključne besede: državljanska participacija, socialno-ekonomski status, osmošolci, ICCS, družbena skupnost

Analiza in primerjava dosežkov 9. in 10. Slovenske glasbene olimpijade

Branka Rotar Pance (UL Akademija za glasbo), Tina Bohak Adam (UL Akademija za glasbo), Mira Metljak (Pedagoška fakulteta UL)

Datum: 22. 9. 2022

Dvorana: P3

Ura: 14:00-14:30

Sekcija: Evalvacija in zagotavljanje kakovosti

Ozadje in namen:

Slovenski izobraževalni sistem namenja veliko pozornost nadarjenim učencem, strategijam in konceptom dela z njimi (Bezič idr., 2019). Juriševič (2012) med dejavnostmi, ki jih imajo radi nadarjeni učenci, izpostavlja tekmovanja. Glasbeno nadarjeni učenci v zadnjem triletju osnovnošolskega izobraževanja lahko najdejo izziv za prikaz svojih glasbenih znanj, pevskih sposobnosti in ustvarjalnih zmožnosti v tekmovanju Glasbena olimpijada (GO), ki ga že dobro desetletje organizirata Zveza glasbene mladine Slovenije in UL Akademija za glasbo (Pravilnik GO). V zadnjem petletnem obdobju vključuje šolsko in nacionalno raven tekmovanja, bienalno pa tudi mednarodno. Struktura je enotna na vseh ravneh, tekmovalce kot mentorji pripravljajo osnovnošolski učitelji glasbene umetnosti. Cilji GO, ki je bila raziskovalno preučevana na področju ustvarjalnosti tekmovalcev (Rotar Pance in Igličar, 2017), so usmerjeni v motiviranje glasbeno nadarjenih učencev za glasbeno samoizražanje; nadgrajevanje njihove glasbene pismenosti; omogočanje javne predstavitve njihovih del; srečevanja in druženja za glasbo zainteresiranih mladih z različnih šol in okolij; krepitev položaja glasbene umetnosti v splošnem šolstvu; spodbujanje medpredmetnega in medinstitucionalnega povezovanja. Po izoblikovanih kriterijih se vrednoti posameznikov dosežek na pisnem testu, pevski nastop ter njegova zapisana in (so)izvedena avtorska skladba. GO uvrščamo v kategorijo tekmovanj-festivalov (Lowe, 2018), na katerem udeleženci prejmejo zlato, srebrno in bronasto priznanje. Zaradi pandemije covid-19 je bila 10. Slovenska glasbena olimpijada (SGO, 2021) prvič izvedena na daljavo. Tekmovalci so ob pomoči učiteljev mentorjev posneli pevski nastop in izvedbo lastne skladbe. Pisni test je bil

izveden na daljavo ob uporabi aplikacije Exam.net in videokonference Zoom. Raziskavo smo usmerili v dve področji, in sicer: ali obstajajo razlike v dosežkih tekmovalcev pri pisnem testu, izvedenem v živo na 9. SGO in dosežki tekmovalcev na 10. SGO, izvedeni na daljavo ter ali se pojavljajo razlike pri dosežkih učencev na 9. in 10. SGO, glede na to, kako dolgo že obiskujejo glasbeno šolo.

Metodologija:

Uporabljen je kvantitativni raziskovalni pristop. Podatki so pridobljeni s strani izvajalcev. SGO. 9. SGO je bila izvedena 8. marca 2020 »v živo«, 10. SGO pa je potekala na daljavo (30.5. - 8.6.2021). Pisni test so tekmovalci pisali 31. maja 2021, pred tem pa so posneli in poslali videoposnetka svojega pevskega nastopa ter (so)izvedbe izvirne avtorske skladbe. Podatki so bili obdelani s pomočjo SPSS programa za statistično obdelavo podatkov. Uporabljena je bila osnovna opisna statistika za atributivne in numerične spremenljivke, ter za preverjanje hipotez t-test za neodvisne vzorce, hi-kvadrat preizkus hipoteze neodvisnosti in enosmerna analiza variance oz. ANOVA. V raziskavo je bilo vključenih 72 udeležencev 9. SGO in 77 udeležencev 10. SGO. Stari so bili od 12 do 15 let, večina (94 %) jih je obiskovala tudi glasbeno šolo.

Rezultati in ugotovitve:

Razlika med dosežki udeležencev na pisnem delu izpita 9. in 10. SGO ni bila statistično pomembna ($p = 0,0445$). Med udeleženci so višje povprečje dosegli udeleženci 10. SGO ($M = 78,81\%$; na 9. SGO $M = 77,30\%$). Nekatere zanimive razlike med obema izvedbama pokaže podrobnejša analiza posameznih delov tekmovanja. Glede na leta, koliko časa udeleženci obiskujejo glasbeno šolo (5 ali manj, 6, 7 ali 8 in več) so se pri rezultatu pisnega dela pokazale statistično pomembne razlike ($p = 0,034$). Pričakovano so bili uspešnejši udeleženci z več let obiskovanja glasbene šole. Pri pevskem nastopu in izvedbi izvirne lastne skladbe pa razlike niso bile statistično pomembne. Podoben trend se kaže pri obeh merjenjih, s tem da pri 10. SGO razlike niso statistično pomembne. Ugotovitve kažejo, da izvedba in leta obiskovanja glasbene šole ne kažejo neposrednega vpliva na uspešnost na tekmovanju v povezavi s kakovostjo izvedbe ali nižanje standardov znanja, zaznati pa je mogoče določene trende, ko podrobneje analiziramo posamezne dele tekmovanja.

Ključne besede: tekmovanje, Slovenska glasbena olimpijada, osnovna šola, učenci, izvedba na daljavo

Kako učitelj z izobraževanjem izobražuje sebe?

Ajda Kamenik (Strokovni izobraževalni center Ljubljana)

Datum: 22. 9. 2022

Dvorana: P4

Ura: 10:30-10:50

Sekcija: Izkušnje in dileme digitalizacije v vrtech, šolah in drugih vzgojno-izobraževalnih institucijah – primeri dobrih praks

Ozadje in namen:

Učinkovit in kakovosten izobraževalni sistem, katerega namen je priprava posameznika na uspešno delo, kakovostno življenje in sodelovanje v družbi, je osnovni pogoj za konkurenčno gospodarstvo in družbeno blaginjo. Znotraj tovrstne paradigme učitelj igra izredno pomembno vlogo. Poleg dela z učenci, ki je ena njegovih temeljnih nalog, mora učitelj skrbeti tudi za nenehno poglobljanje svojega znanja, poglobljanje kakovosti dela in slediti potrebam trga dela. To pomeni, da učitelj kot posameznik prevzame odgovornost za svoje učenje in osebni razvoj in ne le da razvija svojo poklicno pot, temveč poskrbi tudi za svojo profesionalno identiteto. Ta posameznikov proces ni izoliran, ampak gre za vseživljenjski proces z izkustvenim učenjem. Ob postopnem oblikovanju učiteljeve lastne poklicne kompetentnosti in s tem oblikovanju profesionalne identitete je nujen proces samovrednotenja. Prek zunanjih ocen o strokovnosti dela stopa v učiteljev poklicni razvoj vse bolj v ospredje potreba po refleksiji lastnega dela, potreba po sledenju aktualnosti trenutnega trga dela in potreba po oblikovanju profesionalne identitete. Tako priložnost smo dobili učitelji v projektu Munera 3. Projekt je namenjen nadaljnjemu poklicnemu izobraževanju in usposabljanju zaposlenih v gospodarskih podjetjih, katerim učitelji iz formalnega izobraževanja podajajo usposabljanja in znanja. Učinek izobraževanja je bil obojestranski, saj smo učitelji ne le podajali svoje znanje poslušalcem v podjetjih, temveč tudi poskrbeli za svojo profesionalno identiteto z uvidom v potrebe znanja na trgu delovne sile, s katerim smo marsikateri učitelji nadgradili lastne kurikule v formalnem izobraževanju, in delili znanje na podlagi izkušenj - znanje, ki ga bodo učeči se potrebovali na delovnih mestih.

Metodologija:

Raziskava temelji na kvalitativni in kvantitativni metodologiji ter komparativni študiji primera znotraj omenjene dejavnosti. Raziskava vključuje analizo kurikulov, tehnike opazovanja in tehniko anketnega vprašanja. V moji raziskavi izhajam iz dveh tez, in sicer da je vodenje izobraževanja izven učiteljeve primarne institucije pomemben dejavnik pri izgradnji učiteljeve profesionalne identitete in da sodelovanje s podjetji iz gospodarskega sektorja in tamkajšnja predavanja omogočajo učitelju nadgradnjo kurikulov v formalnem izobraževanju. V raziskavi sem uporabila lasten anketni vprašalnik. Vprašalnik je sestavljen iz trditev znotraj petstopenjske Likertove lestvice in odprtih vprašanj. Anketirala sem le učitelje, ki so poučevali tako v podjetjih kot tudi v šoli. Z omenjenim instrumentom sem želela proučiti stališča učiteljev glede pomembnosti sodelovanja in poučevanja zaposlenih v gospodarskem sektorju. Prav tako sem pregledala kurikule učiteljev in s komparativno študijo in poglobljenimi intervjuji določila vzroke za spremembe.

Rezultati in ugotovitve:

Znotraj svojega profesionalnega razvoja se učitelj spreminja, izpopolnjuje na strokovnem področju, dopolnjuje svoje pedagoške kompetence in ravnanja ter se spreminja tudi kot oseba. Za poklicno kompetentnost je potrebno široko razumevanje učiteljevega delovanja v delovni situaciji, ki poleg znanja zajema tudi veščine in spretnosti. Za izgradnjo učiteljeve profesionalne identitete pa je nujno stalno prilagajanje novonastalim konceptom in pripravljenost za spreminjanje, kar pomeni, da moramo tudi svoje kompetence stalno bogatiti z reflektiranjem novih izkušenj. S tem potrjujem prvo hipotezo, da je vodenje izobraževanj izven učiteljeve primarne institucije pomemben dejavnik pri izgradnji učiteljeve profesionalne identitete, saj so vsi učitelji potrdili, da so bila izobraževanja v podjetjih odlična v pogled na trenutno stanje na delovnem trgu in možnost dopolnjevanja svojih pedagoških kompetenc. Analiza ankete je pokazala, da je večina učiteljev prilagajala programe v podjetjih glede na potrebe in predznanje skupin, ki so jih poučevali, ker lahko le tako učitelj zagotavlja optimalen napredek poslušateljev. Tako so nekateri učitelji morali skupine tudi diferencirati glede na predznanje, kar je bila za marsikaterega učitelja nov izziv in s tem tudi dodana vrednost profesionalne identitete. Analiza je prav tako pokazala, da so predavatelji strokovnih predmetov (digitalna znanja, kot so Excel, baze podatkov, CNC obdelave, inteligentne instalacije ...) v večini nadgradili kurikule svojih predmetov v formalnem izobraževanju – aktualizirali so vaje, nekateri spremenili vrstni red modulov snovi ali dodali v kurikule novosti na trgu. Tako sem drugo hipotezo, da predavanja omogočajo učitelju nadgradnjo kurikulov v formalnem izobraževanju, prav tako potrdila. Pomembno je zavedanje učitelja, da z integracijo izkušenj, kot so predavanja izven institucij, postaja učitelj samostojnejši v reflektiranju, kar je pomemben del izgradnje njegove profesionalne identitete.

Ključne besede: poklicna identiteta, profesionalna identiteta, izkustveno učenje, izobraževanje digitalnih znanj, pedagoške kompetence

Predstavitev rezultatov projekta TIM s področja zagotavljanja mehkega prehajanja otrok iz vrtca v šolo

Petra Zgonec (Pedagoški inštitut), Mateja Mlinar (Pedagoški inštitut)

Datum: 22. 9. 2022

Dvorana: P4

Ura: 10:50-11:10

Sekcija: Izkušnje in dileme digitalizacije v vrtcih, šolah in drugih vzgojno-izobraževalnih institucijah – primeri dobrih praks

Ozadje in namen:

Kot ugotavljajo strokovnjaki v nedavni mednarodni študiji OECD (2017a), zagotavljanje mehkega prehajanja otrok iz vrtca v šolo pomembno prispeva k boljšim rezultatom otrok, kar je še posebej pomembno pri otrocih, ki prihajajo iz ranljivih skupin. Na eni strani se je treba, kot poudarjajo v študiji OECD (2017b), usmeriti v dodatno zbiranje podatkov določenih vidikov prehoda in njihovo analizo, če želimo napredek na tem področju. Na drugi strani pa že imamo dokaze o tem, da je med strokovnimi delavci vrtca in šole zaznati neenaka razmerja in slabo razumevanje

prehoda in da je s tega vidika organizacija skupnih usposabljanj, oblikovanj sodelovalnih strokovnih učnih skupin ter združevanja obeh ravni izobraževanja na istem prostoru ključnega pomena pri omogočanju uspešnega prehajanja otrok. (Požar Matijašič idr., 2017). V okviru mednarodnega Erasmus+ projekta Transition is our mission, ki poteka od 2019 do 2022 pod okriljem Pedagoškega inštituta, smo stremeli prav k temu. V prvi fazi projekta smo na ravni vsake partnerske države opravili posnetek stanja na področju zagotavljanja mehkega prehajanja otrok iz vrtca v šolo. Zbrani podatki raziskave so nam omogočili boljše razumevanje obstoječe situacije in so pomembno prispevali k oblikovanju izobraževalnega modula, na podlagi katerega smo izvedli skupno usposabljanje za strokovne, svetovalne in vodstvene delavce vrtcev in šol.

Metodologija:

Z namenom globljega vpogleda v področje zagotavljanja mehkega prehajanja otrok iz vrtca v šolo na nacionalnem nivoju smo v prvi fazi projekta izvedli raziskavo, v katero smo vključili 5 % vrtcev in osnovnih šol iz vseh regij Slovenije. Da bi pridobili bolj celosten vpogled v trenutno stanje v zvezi s prehodom otrok iz vrtca v šolo, nas je poleg izkušenj strokovnih delavcev zanimalo tudi, kako to pomembno obdobje doživljajo otroci in njihovi starši. V nadaljevanju smo v Sloveniji, na Hrvaškem in v Latviji vzporedno vzpostavili učeče se skupnosti (USS). S skupinami strokovnih delavcev partnerskih vrtcev in šol smo se kontinuirano srečevali ter omogočali strokovno razpravo z namenom vzpostavitve skupnega razumevanja o pomenu in načinih mehkega prehajanja otrok iz vrtca v šolo ter poenotenja praks v obeh okoljih. Na podlagi rezultatov raziskave, ugotovitev iz rednih srečanj USS ter razprav v okviru študijskih obiskov, ki smo jih izvedli v vsaki izmed držav, smo razvili modul za 5-dnevno usposabljanje. Usposabljanje smo izvedli v vseh partnerskih državah, v Sloveniji se ga je udeležilo kar 120 strokovnih, svetovalnih in vodstvenih delavcev vrtcev in šol.

Rezultati in ugotovitve:

Interinstitucionalne USS so se izkazale kot zelo učinkovito orodje za vzpostavitev dialoga med predstavniki vrtcev in šol ter skupni razmislek o možnostih za tesnejše povezovanje in sodelovanje ter usklajevanje obeh okolij in praks z namenom zagotavljanja mehkega prehoda otrok iz vrtca v šolo. Mednarodna komponenta projekta pa nam je omogočila vpogled v različne sisteme vključenih držav in v možnosti, kako lahko znotraj danih pogojev zagotavljamo pedagoško, razvojno in profesionalno kontinuiteto, ki so ključni elementi za zagotavljanje mehkega prehajanja otrok iz vrtca v šolo. Vključeni partnerski vrtci in šole so se lahko seznanili z naborom utečenih in delujočih praks ter izkušenj iz drugih držav, ki so jih lahko prilagodili in prenesli v svoje okolje. Te prakse iz mednarodnega prostora smo v zadnji fazi projekta zbrali v priložniku, ki je prosto dostopen in namenjen strokovnim delavcem vrtcev in šol. Vanj smo vključili tudi smernice za uresničevanje mehkega prehajanja otrok iz vrtca v šolo za različne ciljne skupine.

Ključne besede: mehkega prehod, vrtcev, šola, strokovni in vodstveni delavci

Spet sem pozabil, kako to narediš

Nataša Planko (Osnovna šola 27. julij Kamnik)

Datum: 22. 9. 2022

Dvorana: P4

Ura: 11:10-11:30

Sekcija: Izkušnje in dileme digitalizacije v vrtech, šolah in drugih vzgojno-izobraževalnih institucijah – primeri dobrih praks

Ozadje in namen:

V šolskem letu 2019/2020 smo v pouk slovenščine, v 5. razredu prilagojenega vzgojno-izobraževalnega programa z nižjim izobrazbenim standardom uvajali elemente formativnega spremljanja in vrednotenja. V raziskavo smo vključili 10 učencev 5. razreda prilagojenega vzgojno-izobraževalnega programa z nižjim izobrazbenim standardom. Ugotavljali smo, ali uvajanje elementov formativnega spremljanja in vrednotenja v pouk slovenščine pripomore k izboljšanju sporazumevalnih zmožnosti učencev. Na osnovi vseh opažanj smo skušali ugotoviti, ali je učenje po modelu formativnega spremljanja in vrednotenja znanja primerno za petošolce v prilagojenem programu z nižjim izobrazbenim standardom. V tem zapisu smo poudarili formativno spremljanje samostojnega zapisa. V času dela na daljavo so tudi otroci navedenega programa veliko dela opravili za računalniki. Velik napredek za marsikoga je bil že v tem, da so se naučili izdelek slikati in ga po elektronski pošti poslati učiteljici. Slabši dolgoročni spomin pri otrocih z lažjo motnjo v duševnem razvoju pogosto zahteva ponovno učenje nečesa, kar je otrok že znal. Zato smo del osvojenih spretnosti poskusili ohraniti. Pouk s formativnim spremljanjem in vrednotenjem smo v šoli razvijali še naprej. Da bi nekoliko pospešili tempo pouka, smo ohranjali računalniško znanje otrok. Zanimalo nas je, če stalno pošiljanje elektronske pošte, vpliva na zapornitev postopka pri otrocih z lažjo motnjo v duševnem razvoju in če takojšnja povratna informacija učitelja vpliva na boljšo izvedbo pouka s formativnim spremljanjem in vrednotenjem.

Metodologija:

Za formativno spremljanje zapisa povedi smo izdelali shemo z elementi vrednotenja. Vsebovala je do osem elementov. S pomočjo shem smo v procesu učenja omogočili samovrednotenje, medvrstniško vrednotenje in vrednotenje učitelja. Uporabo shem pa smo načrtovali, izpeljali in vrednotili v 4 akcijskih korakih. Sami smo oblikovali elemente in jih predstavili otrokom. V sodelovanju z učenci smo jih dodelali do te mere, da smo zagotovili, da so bili elementi ocenjevanja dovolj razumljivo zapisani. Učili smo jih, da so pozornost usmerili na posamezen element. Pri tem smo bili pozorni na to, da je bil posamezen element omejen na en minimalni ali temeljni standard znanja in vezan na učni načrt. Sheme za ocenjevanje smo učencem ponudili večkrat v procesu učenja pisanja. Odgovore posameznih ocenjevanj smo med seboj primerjali. Samovrednotenje smo primerjali z vrednotenjem sošolcev in z našim vrednotenjem. S primerjavo naše ocene na začetku in na koncu učenja smo ugotavljali napredek posameznega otroka. Skupaj z vsakim posameznim otrokom smo naredili refleksijo in primerjali ocenjevanje vseh vpletenih deležnikov. Ponovno smo naredili shemo, v kateri smo z barvami označevali posamezno oceno, posameznega ocenjevalca. Otrok je videl, kako uspešen je v resnici, saj je lahko primerjal svojo oceno z vrstnikovo in našo. Barve (rdeča in tudi modra) so ga opozorile

na elemente, ki jih je moral še popraviti. S primerjavo otrokovih ocen in z njihovo usklajenostjo z našimi ocenami smo ugotavljali, ali so petošolci prilagojenega izobraževalnega programa devetletne osnovne šole z nižjim izobrazbenim standardom dovolj zreli, da sodelujejo v taki obliki preverjanja. Otroci so domače naloge, ki so od njih zahtevale zapis povedi, formativno spremljali in vrednotili. Izdelek so slikali in ga po elektronski pošti poslali učiteljici. Ta je že pred začetkom naslednje ure izdelke učencev pregledala in učencem na uri takoj podala kvalitetno povratno informacijo.

Rezultati in ugotovitve:

Na osnovi opažanj smo prišli do ugotovitve, da so se učenci naučili postati pozorni na posamezen element in da so se prav najslabši učenci zavedali, da jim sheme z elementi formativnega spremljanja zelo pomagajo. Nekateri elemente težje ponotranjijo, zato jim sheme predstavljajo didaktični pripomoček. Ugotovili smo, da so naše ocene in ocene otrok zelo usklajene. Na osnovi tega smo zaključili, da so otroci 5. razreda posebnega programa z nižjim izobrazbenim standardom dovolj zreli za pouk s formativnim spremljanjem in vrednotenjem. V tokratni predstavitvi smo se spraševali predvsem, ali otroci s stalno vajo ohranjajo tudi svoje računalniško znanje, in odgovorimo lahko pritrdilno. Žal je pri naši populaciji pogosto ovira tudi to, da nimajo dostopa do medmrežja, kar ovira njihovo delo. V refleksijah z otroki smo ugotovili, da jim ni vedno prijetno pošiljati naloge, saj to pomeni, da jo morajo narediti pravočasno. Delo od njih zahteva aktivnost in napor. Da pa se otroci nalogam ne bi izogibali, smo jih navadili, da kdor večkrat pozabi, delo opravi pod vodstvom učiteljice pred poukom, v času podaljšanega bivanja ali po pouku. Zaključimo lahko, da je pošiljanje nalog pripomoglo k večji kakovosti pouka, seveda pa je k temu pripomoglo tudi dodatno delo učiteljice izven časa pouka. Proces pouka s formativnim spremljanjem se je tekoče nadaljeval takoj na začetku ure, posamezen otrok pa je lahko v svojem tempu sledil cilju.

Ključne besede: formativno spremljanje in vrednotenje, otroci z lažjo motnjo v duševnem razvoju, pouk slovenščine, aktivno učenje, domača naloga po e-pošti

Vodni agenti - varčevanje z vodo v šolah s pomočjo merilnika porabe vode in digitalne aplikacije

Jože Cvetko (Društvo Vodna agencija)

Datum: 22. 9. 2022

Dvorana: P4

Ura: 11:30-11:50

Sekcija: Izkušnje in dileme digitalizacije v vrtcih, šolah in drugih vzgojno-izobraževalnih institucijah – primeri dobrih praks

Ozadje in namen:

S pomanjkanjem pitne vode se bo do leta 2030 srečala polovica prebivalstva na Zemlji. Na planetu je uporabne pitne vode le 1 %. Povprečna poraba vode v Evropi znaša 150 l/dan. Poraba vode je večja kot jo zmore zagotoviti naravni sistem. Današnji otroci in mladina so bodoči nosilci razvoja, ki bodo nekoč upravljali z našim okoljem, zato je zelo pomembno, da se razvijejo v kritične in odgovorne osebnosti, ki se bodo zavedale pomena varovanja okolja, še zlasti vodnih virov. Ustrezno izobraževanje o pomenu vodnih virov in njihovem upravljanju na vseh ravneh

izobraževanja, je ključnega pomena in hkrati temelj trajnostnega razvoja. Četrta industrijska revolucija nam prinaša nova orodja in načine komuniciranja. Prenos učnih vsebin ni več vezan predvsem na tiskana gradiva. Sodobni didaktični pripomočki se razvijajo na vseh področjih. Kombinacija virtualnega izvajalskega okolja, monitoringi procesov in sledenje podatkom nas spremljajo na vsakem koraku. Združevanje le teh s fizično realnostjo, pa prinaša nove oblike dožemanja realnosti. Raziskavo smo izvedli v okviru projekta Vodni agenti Podravja, ki se je pričel 1. septembra 2018 in je trajal do 31. maja 2019 v organizaciji društva Vodna agencija. Temeljni cilj raziskave v okviru projekta je bil, da ugotovimo količino porabljene vode v določenem časovnem obdobju v razredu na določeni šoli, nato pa te rezultate primerjamo med šolami samimi.

Metodologija:

V vzorec smo zajeli 539 učencev (pretežno 3. in 4. razreda 12-ih osnovnih šol iz Podravja in okolice), ki so za vsakdanjo uporabo od društva Vodna agencija dobili merilnik porabe vode in spletno aplikacijo za vnos ugotovljenih podatkov. Podatke so pod mentorstvom 26-ih učiteljev v aplikacijo vnašali dnevno, tedensko ali mesečno. Tako so dobili natančne podatke o porabi vode. Podatke so primerjali s podatki učencev v drugih razredih na svoji šoli, pa tudi z ostalimi sodelujočimi šolami, s čimer so dobili vpogled, ali porabijo več ali manj vode kot ostali. Na podlagi pridobljenih podatkov so si zastavljali konkretne cilje zmanjšanja porabe vode in spremljali njihovo doseganje. Na ta način so se navajali na racionalno rabo vode in se spodbujali k zmanjšanju njene porabe. Na društvu Vodna agencija smo podatke zbirali v aplikaciji in šolam omogočili vpogled v njihove napredke. Podatki so se lahko izpisali v obliki tabele ali grafa. Odčitali so lahko povprečja porabe količine vode na učenca na dan. Pomenljiv podatek je, kolikšna je bila povprečna poraba vode na učenca/dan na začetku in koliko na koncu projekta. Podatki so kazali tudi trend porabe vode na učenca, razred ali na šolo.

Rezultati in ugotovitve:

Analiza zbranih podatkov v aplikaciji Vodni agent je pokazala, da je povprečna poraba vode v prvem mesecu spremljanja porabe znašala 2,28 litra na učenca na dan. Na koncu projekta pa je znašala povprečna poraba le še 1,34 litrov na učenca na dan. To pomeni zmanjšanje porabe vode kar za 41 %, kar je več od pričakovanj. S tem so sodelujoči učitelji dokazali, da se da s spremljanjem porabe vode v razredu in z izmenjavo podatkov o porabljeni vodi med udeleženi razredi že v nekaj mesecih ozavestiti racionalno rabo vode in tako zmanjšati njeno porabo. Omeniti je potrebno, da je praviloma na armaturah (pipah) v razredih tudi ogrevana voda. Zmanjšanje porabe vode torej pomeni tudi zmanjšanje porabljene energije za njeno ogrevanje. Učenci so torej ozavestili porabo vode in jo tudi zmanjšali. Svoje znanje o tem so prenesli tudi domov, saj so tudi svoje starše opozarjali, da je treba z vodo ravnati varčno.

Ključne besede: vodni agenti, varčevanje z vodo, merilnik porabe vode, digitalna aplikacija, varovanje okolja

Pogledi na raziskovanje zgodovine izobraževanja ob vedno širših možnosti uporabe digitaliziranih virov

Branko Šuštar (Slovenski šolski muzej)

Datum: 22. 9. 2022

Dvorana: P4

Ura: 13:00-13:20

Sekcija: Izkušnje in dileme digitalizacije v vrtech, šolah in drugih vzgojno-izobraževalnih institucijah – primeri dobrih praks

Ozadje in namen:

Izzivi raziskovanja preteklosti izobraževalne dejavnosti poleg širokih možnosti arhivskega gradiva in tiskanih virov v 21. stoletju odpirajo še področje digitalnega. Tu je na eni strani sodobno digitalno gradivo šolskih ustanov in s šolstvom povezane uprave, pa tudi spletno dostopna gradiva društev in drugih dejavnikov izobraževanja. Pri teh se odpirajo vprašanja dolgotrajne hrambe. Prispevek se ukvarja posebej z digitaliziranimi viri, ki so nastala največ v obliki analognih zapisov, v digitalni obliki pa omogočajo lažjo dostopnost za raziskovalne namene. Kako raziskati zgodovino svoje šole, smo se spraševali 1992 ob spodbudah tradicionalnega pristopa k preteklosti šolstva in pedagogike, sedaj pa razmišljamo v digitalnih dimenzijah. Kje lahko najdemo digitalizirano gradivo za raziskovanje zgodovine izobraževanja? V pomoč nam je dejavnost Slovenskega šolskega muzeja, drugih muzejev, slovenskega muzejskega portala Museums.SI (<https://museums.si/sl-si/>), pa tudi spletne strani Zgodovina Slovenije - Sistory.si, ki jo oblikuje Inštitut za novejšo zgodovino, nepogrešljivi dLIB v skrbi NUK ter Cobiss. Seveda velja upoštevati še različne biografske zbirke, ki predstavljajo tudi življenjske zgodbe učiteljstva: od portala Slovenska bibliografija, (<http://sb.nuk.uni-lj.si/>), NSBL in regionalnih biografskih zbirk, pa tudi portal Kamra, (<https://www.kamra.si/>). Posebna tema je še arhivsko gradivo in njegova vedno širša digitalna dostopnost tako s pregledi arhivskih fondov in zbirk, njihove vsebine kot tudi dostopnost posameznega, a vedno obsežnejšega gradiva.

Metodologija:

Prispevek je pregled dostopnosti gradiva pomembnega za raziskovanje zgodovine izobraževanja. Pri literaturi s temami o šolstvu so tu še na spletu dostopne študijske objave raziskav Univerze v Mariboru in drugod, digitalizirano gradivo revij in gradivo posameznih šol ter drugih posredovalcev tematike. Večkrat šele vztrajno iskanje z brskalniki nepričakovano odkrije nove podatke v digitaliziranem gradivu o kraju, osebah ali pojmi, ki jih raziskujemo. Kljub širokim možnostim digitalnega ostaja marsikdaj srečanje na papirju z osnovno pregledno literaturo, pa tudi z arhivskim gradivom, ki ne more biti vse digitalizirano in ga hranijo v regionalnih arhivih, Arhivu Slovenije in drugih muzejih, pa tudi knjižnicah in društvih.

Rezultati in ugotovitve:

Kateri so ključne poti do digitalnih vsebin, ki nam omogoča dostop do gradiva za raziskovanje zgodovine vzgojne in izobraževanja? Prispevek predstavlja uporabnost digitalnih platform, kjer lahko najdemo vire za raziskovanje šolsko-zgodovinskih tem.

Ključne besede: digitalizacija, arhivsko gradivo, tiskani viri, raziskovanje, zgodovina izobraževanja

Digitalne tehnologije za ustvarjanje poučnih interaktivnih projektov

Špela Golobič (Zavod Muzikator)

Datum: 22. 9. 2022

Dvorana: P4

Ura: 13:20-13:40

Sekcija: Izkušnje in dileme digitalizacije v vrtcih, šolah in drugih vzgojno-izobraževalnih institucijah – primeri dobrih praks

Ozadje in namen:

Digitalne tehnologije vnašajo v izobraževalni sistem številne izzive in koristi. Učinkovita uporaba digitalnih tehnologij namreč prinaša v učni proces tudi številne ustvarjalne možnosti. Učitelji zato potrebujejo nabor digitalnih kompetenc, ki jim omogočajo, da izkoristijo potencial digitalnih tehnologij za izboljšave in inovacije v izobraževanju (Redecker, 2017). Digitalna kompetenca je ena ključnih kompetenc vseživljenjskega učenja, ki jo Priporočila Evropskega parlamenta in Sveta opredeljujejo kot samozavestno, kritično in odgovorno uporabo digitalnih tehnologij ter interakcijo z njimi za učenje, delo in participacijo v družbi. Izhajamo iz predpostavke, da lahko z uporabo sodobnih brezplačnih programskih orodij, ki so posebej prilagojena izobraževanemu sistemu, učitelji popestrijo in posodobijo pouk. Namen raziskave je predstaviti programska orodja in aplikacije za ustvarjanje sodobnih interaktivnih projektov. Ta programska orodja so Padlet, Kahoot in Canva, omogočajo pa ustvarjanje digitalnih plakatov, interaktivnih kvizov in interaktivnih tematskih listov, ki jih lahko učitelji z učenci obravnavajo pri pouku v učilnici ali na daljavo. V raziskavi so predstavljene ustvarjalne možnosti, ki jih omogoča uporaba izbranih digitalnih tehnologij v pedagoški praksi. Z uporabo predstavljenih programov, lahko učitelji katerekoli učne vsebine učencem predstavijo na atraktiven način in jih ob tem vključijo v ustvarjalni proces. Na ta način tako učitelji kot tudi učenci razvijajo ustvarjalnost in digitalne kompetence, ki so ključnega pomena za družbo 21. stoletja.

Metodologija:

V raziskavi smo uporabili deskriptivno metodo, s katero smo iskali odgovore na vprašanja o povezanosti izobraževalnega sistema in sodobnih digitalnih tehnologij. Raziskali smo nacionalne in mednarodne dokumente, ki opredeljujejo pomen razvoja digitalnih kompetenc učiteljev. Z metodo analize smo analizirali evropske in nacionalne dokumente s področja digitalnega izobraževanja v šolah. Na podlagi analize smo se osredotočili na prednostne teme digitalnega izobraževanja. V nadaljevanju raziskave smo s praktičnim prikazom poučnih interaktivnih projektov predstavili konkretne primere atraktivnih učnih gradiv, ki jih lahko učitelji ustvarijo za potrebe pedagoškega dela in jih prenesejo neposredno v pedagoško prakso. Poleg tega smo uporabili metodo sinteze, ki nakazuje pomen raziskave.

Rezultati in ugotovitve:

Po analizi nacionalnih in mednarodnih dokumentov s področja digitalnega izobraževanja v šolah ugotavljamo, da je digitalno izobraževanje prednostna tema v izobraževanju. Na podlagi ugotovitev smo iskali brezplačne digitalne tehnologije, ki so posebej prilagojene izobraževalnemu sistemu in omogočajo razvoj digitalnih kompetenc učiteljev in učencev. Izbrali smo programska orodja Padlet, Kahoot in Canva, s katerimi ustvarjamo atraktivna učna gradiva in interaktivne projekte. Izbrani programi so brezplačni, posebej prilagojeni izobraževalnemu sistemu, omogočajo pa aktivno vključevanje učencev v izobraževalne projekte in takojšnji prenos znanja v prakso. Z izbranimi programi tako učitelji kot tudi učenci razvijajo digitalne kompetence ter sledijo trendom in dinamiki sodobnih učnih pristopov.

Ključne besede: digitalne tehnologije, interaktivni projekti, učna gradiva, digitalizacija

Razvoj digitalne strategije šole skozi celovit pregled obstoječih praks z namenom pridobivanja priznanja Digitalna šola

Petra Bevek (MIZŠ), Borut Čampelj (MIZŠ)

Datum: 22. 9. 2022

Dvorana: P4

Ura: 13:40-14:00

Sekcija: Izkušnje in dileme digitalizacije v vrtcih, šolah in drugih vzgojno-izobraževalnih institucijah – primeri dobrih praks

Ozadje in namen:

V okviru projekta A-SELFIE (Digital Schools Awards - pilotni program, priznanje digitalna šola) je bil razvit in preizkušen model nastajanja digitalne strategije šole preko celovitega pregleda in zbiranja obstoječih praks z namenom pridobivanja priznanja digitalna šola. Projekt je sofinancirala Evropska unija, program Erasmus+ in je povezoval šole v 5 državah (Irska, Škotska, Slovenija, Litva in Srbija). Pilotni program se je začel izvajati šolskem letu 2020/2021 na osnovnih in srednjih šolah. Na poti pridobivanja priznanja digitalna šola so sodelujoče pilotne šole uporabile evropsko samoevalvacijsko oz. samorefektivno orodje SELFIE za merjenje digitalne kompetentnosti šole (<https://education.ec.europa.eu/selfie>). Orodje zajema celovito samoevalvacijo na osmih področjih delovanja šole, od vodenja, mreženja, infrastrukture, digitalne didaktike, usposabljanja do dviga digitalnih kompetenc učencev. Orodje razkriva različna stališča, kar omogoča šoli, da o njih razpravljajo in razumejo, da lahko izboljšajo uporabo tehnologij za učenje. Na podlagi pridobljenih rezultatov uporabe orodja SELFIE so skozi evalvacijski proces šole opredelile močna področja in tista, ki jih je mogoče še izboljšati. Da bi šole dobile status evropskih digitalnih šol, so morale zbrati zadostno število dokazov, hkrati pa so le-ti potrjevali njihova močna področja. Sodelujoče šole v pilotnem programu so imele podporo kritičnega prijatelja s ciljem nudenja podpore pri samem procesu samoevalvacije, zbiranju dokazov in priprave končne vloge za pridobitev priznanja. V postopku pridobitve priznanja se je evalvirala tudi njihova šolska kultura, strategije poklicnega razvoja in učne prakse. Poleg pridobivanja priznanja pa so šole v tem procesu pripravile ali nadgradile celovito digitalno strategijo šole. Namreč na podlagi samoevalvacije so bila opredeljena tudi šibka področja, kar pa so pokazali

tudi zbrani dokazi stanja na šoli. Tako je lahko šola učinkovito opredelila tudi kratkoročne in dolgoročne načrte izboljševanja tako šibkih kot tudi krepkih področij. Šole, ki dosegajo kriterije kakovosti programa evropskih digitalnih šol, so postavile merilo drugim šolam, ki jim bodo sledile v naslednjih letih.

Metodologija:

Metodologija razvoja digitalne strategije šole zajema naslednje korake: KORAK 1: samoevalvacijski vprašalnik: Na vsaki šoli je ustrezno število učiteljev, učencev ter predstavnikov vodstva šole individualno odgovarjalo na samoevalvacijski vprašalnik. Orodje SELFIE na podlagi posredovanih odgovorov pripravi celovito poročilo. KORAK 2: 4-urna reflektivna delavnica: Predstavniki ministrstva, kritični prijatelj šole in šolski razvojni tim so v skupinah delali na vsakem izmed 8 področij, se pogovarjali o močnih in šibkih področjih. KORAK 3: redna srečanja in podpora šolami : Na mesečnih rednih diskusijah smo se pogovarjali o dokazih za posamezen kriterij. Pri izboru dokazil so morale biti šole selektivne, sistematične in metodične. KORAK 4: Pregled oddane prijavnice za priznanje digitalna šola. Šole so izpolnile prijavnico (<https://awards4selfie.eu/sl/>), pri čemer so imele podporo kritičnega prijatelja. Vlogo pa so nato pregledali nacionalni koordinatorji ministrstva in podali priznanje digitalna šola. V povprečju je celoten postopek za vsako šolo, od samoevalvacijskega vprašalnika SELFIE do oddaje prijave, trajal 4 mesece in nato še dva meseca za končno evalvacijo. Zasnova projekta, okvir kakovosti SELFIE z 8 področji ter vzpostavljen način delovanja, sta rezultirala v vzpostavitvi dobrega modela za pripravo digitalne strategije šole in prepoznavanja dobrih praks.

Rezultati in ugotovitve:

Evalvacijska raziskava projekta A-SELFIE nakazuje, da pilotni program šolam pomaga pri razvoju in uresničevanju svojih načrtov za izboljšavo na področju razvoja digitalnih kompetenc in celovite digitalne strategije. Sodelujoči šolski koordinatorji in učitelji sporočajo, da je bil zelo pomemben podporni sistem v projektu in da lahko vpliva k prihodnjemu splošnemu razvoju šol, izpostavili so priložnost povezovanja z drugimi šolami, izmenjavo znanja in izkušenj. V nekaterih pilotnih državah je projekt spremenil dojemanje izmenjave izkušenj med učitelji, pripravljenost učiti se drug od drugega ter aktivno izmenjavo dobrih praks. V prihodnje se je potrebno osredotočiti na učitelje za boljše razumevanje njihovih potreb ter oblikovati razvojni program nadaljnjih potreb posameznih šol za učinkovitejše spopadanje z izzivi in ovirami pri sprejemanju digitalnih tehnologij, za njihovo učinkovito rabo in za trajen učinek vzpostavljenega programa oziroma procesa. Vzpostavljena platforma nudi priložnost vzpostavitve skupnega spletnega prostora, kjer se lahko učitelji iz vse Evrope srečujejo, razpravljajo in izmenjujejo znanje. Ne glede na to, da je med 60 in 70 % sodelujočih učiteljev v projektu sporočilo, da so napredovali na področju digitalnih kompetenc, rezultati vseeno kažejo potrebo po večji podpori strokovnemu razvoju učiteljev. Priporočljivo bi bilo razviti program usposabljanja oz. strokovnega razvoja za tiste, ki so v vlogi kritičnih prijateljev šolam.

Ključne besede: digitalno izobraževanje, Erasmus+, digitalne kompetence, SELFIE - orodje za samorefleksijo, digitalno priznanje

Z orodjem SELFIE do samoevalvacije digitalnih kompetenc

Mateja Frece (Osnovna šola Dobje)

Datum: 22. 9. 2022

Dvorana: P4

Ura: 14:00-14:20

Sekcija: Izkušnje in dileme digitalizacije v vrtech, šolah in drugih vzgojno-izobraževalnih institucijah – primeri dobrih praks

Ozadje in namen:

Na Osnovni šoli Dobje se že več let poslužujemo poučevanja in učenja z informacijsko-komunikacijsko tehnologijo, zato smo želeli preveriti, kako vrednotijo lastne digitalne kompetence posamezni deležniki vzgojno-izobraževalnega procesa ter kakšen nivo digitalne kompetentnosti lahko določimo na nivoju šole. Z vključitvijo v »Evropski pilotni program priznanje za digitalne šole« smo prišli do orodja SELFIE, s katerim je šola opravila samoevalvacijo svojih digitalnih kompetenc (vir: <https://education.ec.europa.eu/selfie>). Poleg vpogleda v digitalne kompetence smo s pomočjo orodja SELFIE prišli do evropskega naziva digitalna šola. Priznanje digitalna šola je evropska pobuda za podporo šolam, da učinkovito integrirajo digitalno izobraževanje v izvedbene kurikule in da postane njihova dobra praksa prepoznavna. Pridobitev naziva poteka po več stopnjah. Najprej je potreben vpis in ustvarjanje profila šole ter samoevalviranje stanja digitalnega razvoja z uporabo orodja SELFIE. Po samoevalvaciji so šoli na voljo strokovnjaki s področja digitalnega izobraževanja, spletni seminarji ter gradiva za usposabljanje učiteljev in podpora kritičnega prijatelja. Po analizi vprašalnika SELFIE sledi zbiranje dokazov, v katerem šola na enem mestu naredi zbirnik dokazov za sedem področij digitalne strategije, napredka, stanja, poti (v besedi in sliki). Ko so dokazi naloženi v orodje SELFIE, sledi oddaja prijavnice, ki jo pregleda strokovni tim (kritični prijatelj šole). Po pregledu prejme šola povratno informacijo in priporočila, v kolikšni meri šola dosega kriterije za pridobitev priznanja, ki je zaključna točka celotnega procesa (vir: <https://awards4selfie.eu/sl/>).

Prejetje priznanja digitalna šola prinaša šoli prepoznavnost, za našo šolo pa je bila najpomembnejša evalvacija stanja digitalnih kompetenc vseh deležnikov vzgojno-izobraževalnega procesa, ki je bila potrditev našega dobrega dela ter povod za načrtovanje nadaljnjega digitalnega razvoja. Z vprašalnikom smo torej želeli ugotoviti, kakšno je stanje digitalne kompetentnosti učencev in zaposlenih na Osnovni šoli Dobje, saj digitalne tehnologije že več let vpletamo v učni proces.

Metodologija:

SELFIE je spletno orodje, s katerim je naša šola opravila samoevalvacijo digitalnih kompetenc. V tem orodju je vprašalnik, ki ga rešujejo trije profili oseb, ki so vključeni v vzgojno izobraževalni proces. V našem primeru so na vprašalnik odgovarjali učenci od 7. do 9. razreda, učitelji, ki poučujejo te učence ter vodstvo šole.

Vprašalnik SELFIE je sestavljen iz vprašanj, ki pokrivajo 7 različnih področij oz. meril okvira kakovosti. Ta področja so vodenje, sodelovanje in mreženje, oprema in infrastruktura, nadaljnje izobraževanje in usposabljanje strokovnih delavcev, poučevanje in učenje, vrednotenje, digitalne kompetence učencev.

Vprašalnik je anonimen ter se izpolnjuje na spletni platformi. Večina vprašanj je izbirnega tipa oz. se izraža mnenje v kolikšni meri določena trditev velja za posameznika. Ko vprašalnik opravijo vsi trije profili (učenci, učitelji, vodstvo), se samodejno generira poročilo z grafi za vse tri profile vprašanih na enem mestu. Na ta način dobi šola hiter vpogled v lastno digitalno stanje šole oz. deležnikov vzgojno-izobraževalnega procesa.

Poročilo z grafi pregleda strokovni tim ter evalvira rezultate glede na vse tri profile. Nato sledi zbiranje dokazov, ki potrjujejo rezultate posameznih področij. Dokazila so lahko v poljubni obliki. Na Osnovni šoli Dobje smo dokaze v obliki fotografij in besed zbrali v orodju Sway. Glede na evalvacijo rezultatov ter glede na zbrane rezultate, smo na šoli pripravili načrt oz. digitalno strategijo za dvig digitalne kompetentnosti. Ker je zaželeno, da šola vsakih nekaj let ponovi samoevalvacijo z orodjem SELFIE, bomo na Osnovni šoli Dobje samoevalvacijo ponovili v letu 2023.

Rezultati in ugotovitve:

Na Osnovni šoli Dobje smo SELFIE evalvacijo izvedli v času od 5. do 25. 3. 2021. Vprašalnik je bil naslovljen 54 prejemnikom, samooceno je opravilo 49 prejemnikov, kar je 92 %. Skupna povprečna ocena pri vseh področjih je bila nad štiri. Najvišja možna ocena je pet.

Rezultate je šolski tim skupaj s kritičnim prijateljem in z predstavnikom MIZŠ evalvirali na spletni delavnici, izvedeni 23. 4. 2021. Na delavnici smo ocenili dobljene rezultate in oblikovali smernice za nadaljnje zbiranje dokazov, ki smo jih potem naložili v orodje SELFIE. Na delavnici je bila jasno razvidna vpetost vseh deležnikov pri vključenosti, razvoju in nadgradnji pristopov digitalnega izobraževanja. Ugotovljeno je bilo, da zaposleni in učenci na šoli izkazujemo visok nivo osvojenih digitalnih kompetenc s področja vodenja, sodelovanja in mreženja, opreme in infrastrukture, nadaljnjega izobraževanja in usposabljanja strokovnih delavcev, poučevanja in učenja, vrednotenja ter digitalnih kompetenc učencev, kar je odraz večletnega načrtnega poučevanja in učenja z IKT.

Edino področje, kjer smo odstopali navzdol, je bilo področje opreme in infrastrukture. Kljub temu, da se je šola v zadnjih letih redno vključevala v projekte MIZŠ in Arnesa (SIO, 2020) v zvezi z nadgradnjo in posodabljanjem šolskega žičnega in brezžičnega omrežja, problem zaenkrat predstavlja le povezava z internetom, ki zaradi oddaljenosti šole od glavne hrbenice internetnega omrežja v Sloveniji še ni optična. V dogovoru z občino poskušamo optimizirati tudi to področje. Navkljub slabi internetni povezavi, nam tehnična in tehnološka opremljenost omogoča zelo dobro povezljivost in možnost izvajanja pedagoških pristopov, kjer lahko učenci uporabljajo različne naprave (npr. mobilni telefon, tablico ali prenosnik). Šola spodbuja pristop "prinesi in uporabi svojo napravo" (ang. BYOD – bring your own device) in različne oblike uporabe tehnologije pri delu v šoli.

Glede na to, da smo na Osnovni šoli Dobje na vseh področjih imeli povprečno skupno oceno digitalnih kompetenc nad štiri, si želimo to oceno z dobro digitalno strategijo še izboljšati.

Ključne besede: SELFIE, digitalne kompetence, samoevalvacija

PREDSTAVITEV DOKTORSKEGA DELA

Diferencirano poučevanje angleščine na razredni stopnji

Nina Klemen Blatnik (Pedagoška fakulteta, UP)

Datum: 21. 9. 2022

Dvorana: P2

Ura: 13.30-15.30

Ozadje in namen:

Današnje šolsko okolje zaznamuje velika raznolikost med učenci (Tomlinson, 2017; Vogrinc, 2021), ki se kaže tako na različnih predmetnih področjih, kot ravneh izobraževanja. Naka (2017) ugotavlja, da je prav poučevanje raznolikih oddelkov tudi največji izziv pri poučevanju tujega jezika. Najbolj uveljavljen koncept poučevanja heterogenih oddelkov je diferencirano poučevanje (DP) (Tomlinson idr., 2003), ki je v slovenski literaturi najpogosteje poimenovano posredno s terminom učna diferenciacija (Rutar Ilc, 2005; Kalin, 2006; Strmčnik, 1987; UN za tuji jezik, 2013a, 2013b; UN za angleščino, 2016). Čeprav njena uporaba pripomore k boljši učinkovitosti in racionalnosti pouka ter višji motivaciji in pozitivnim stališčem do angleščine (Dörnyei, 2009; Kotob in Jbaili, 2020; Strmčnik, 1993), raziskave kažejo, da ni široko razširjena v praksi (Magableh in Abdullah, 2020; Peček in Lesar, 2006; Štih, 2012), da primanjkuje raziskav na tem področju (Ainslie, 1994; Harmer, 1998; Hess, 2001; Ur, 1996), da se učitelji ne čutijo dovolj usposobljene za njeno uporabo (Klemen Blatnik in Štemberger, 2021) ter da so obstoječa izobraževanja preveč teoretično usmerjena (TALIS, 2018). Zaradi neskladja med teorijo in prakso DP, raziskava TALIS (2018) predlaga razmislek o razvoju modela DP, kar je tudi namen naše doktorske disertacije. Razvili bomo model DP pri tujezikovnem pouku DiFILE, ki bo namenjen poučevanju mlajših učencev in bo temeljil na upoštevanju njihovih individualnih značilnosti, njihovem aktivnem vključevanju v poučevanje, sodobnih oblikah učenja in poučevanja, samoevalvaciji, učinkoviti povratni informaciji ter podpornih učnih strategijah. Poleg tega bo model razvijal sposobnosti samostojnega odločanja in spodbujal radovednost do učenja jezika. Učinkovitost predlaganega modela bomo preverili in na osnovi ugotovitev oblikovali izhodišča za DP tujega jezika, ki ga bo mogoče prilagoditi tudi za starejše učence in za DP drugih predmetnih področij.

Metodologija:

Uporabili bomo empirično raziskavo načrtovanih novosti pri pouku (ang. design-based research), ki vključuje deskriptivno in eksplikativno metodo ter predstavlja kombinirano (ang. mixed method) raziskovalno paradigmo pedagoškega raziskovanja (Štemberger in Cenčič, 2014, str. 91). Namenjena je reševanju problemov iz prakse (Design-Based Research Collective, 2003, str. 5), oblikovanju teorije (Brown, 1992) in razvoju načel (Anderson in Shattuck, 2012, str. 16) s končnim ciljem izboljšanja pouka (Štemberger in Cenčič, 2014, str. 92). Raziskavo bomo izvedli v petih fazah. Najprej bomo izvedli analizo problema, sledilo bo razvijanje novosti ter njeno preverjanje in izpopolnjevanje pri pouku. Na podlagi zbranih podatkov bomo opravili refleksijo novosti in njene implementacije v pouk ter izpopolnili model DiFILE. V

zadnji fazi, bomo opravili implementacijo in diseminacijo modela v teorijo in prakso. Podatke bomo zbirali s fokusnimi skupinami za strokovnjake, opazovanjem pouka s strani raziskovalca ter spletnim vprašalnikom, kontrolnimi listami in nekončanimi stavki za učence.

Ključne besede: angleščina, diferencirano poučevanje, heterogeni oddelki, razredni pouk

OKROGLA MIZA

Izkušnje in posledice covid obdobja: kaj sporočajo empirični podatki?

Datum: 22. 9. 2022

Dvorana: P1

Ura: 15.00-17.00

Letošnjo okroglo mizo namenjamo tematiki, za katero se zdi, da tudi po treh letih ne izgublja na svoji aktualnosti: šolsko leto, ki se pravkar začinja, je namreč že četrto, ki ga spremljajo s covidom povezane negotovosti. Zlasti šolski leti 2019/20 in 2020/21 sta bili zaradi epidemije covida izvedbeno okrnjeni, vzgojno-izobraževalni proces je pomemben del časa potekal na daljavo. Četudi ni mogoče trditi, da je imelo to obdobje za vse učence enake posledice, je utemeljeno sklepati, da je imelo izobraževanje na daljavo negativne učinke na kakovost izobraževanja in pouka ter na doseganje predvidenih učnih ciljev, pa tudi na socialni in čustveni razvoj otrok in mladih. Da bi ugotovili, kako je izobraževanje potekalo, s kakšnimi težavami so se soočali ravnatelji, učitelji in učenci oz. dijaki ter kako so se nanje odzivali, je bilo tudi v našem prostoru opravljenih več empiričnih raziskav in analiz, ki so nastale pod okriljem različnih raziskovalnih in strokovnih institucij. Na tokratni okrogli mizi želimo s sogovorniki spregovoriti prav o tem, kakšna spoznanja prinašajo v zadnjih dveh letih zbrani empirični podatki: kakšno empirično podobo izobraževanja in pouka v času covida izrisujejo, kaj je mogoče na njihovi podlagi sklepati o izobrazbenih primanjkljajih, ki so nastali v tem obdobju, kaj povedo o posledicah okrnjene vzgoje in izobraževanja na socialnem in čustvenem področju? Zanimalo nas bo tudi, kakšne strokovne in sistemske ukrepe bi bilo na podlagi ugotovitev opravljenih raziskav potrebno uveljaviti, da bi čim bolj omilili negativne posledice izobraževanja na daljavo? In nenazadnje: kaj doslej zbrani empirični podatki sporočajo odločevalcem, ki pripravljajo ukrepe za primer morebitnega ponovnega izbruha epidemije v prihajajočem šolskem letu?

Sogovorniki po abecednem vrstnem redu:

- dr. Eva Klemenčič, Pedagoški inštitut
- dr. Katja Košir, Univerza v Mariboru, Filozofska fakulteta
- dr. Vinko Logaj, Zavod RS za šolstvo, direktor
- dr. Tina Štemberger, Univerza na Primorskem, Pedagoška fakulteta
- dr. Janez Vogrinc, Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta, dekan
- dr. Igor Ž. Žagar, Pedagoški inštitut, v. d. direktorja

Dogodek bo moderiral dr. Damijan Štefanc s Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani.